

HNUTÍ LIDOVÉ ZBOŽNOSTI

Aleš Opatrný

Dějiny v mnohém staví na hlavu naše představy a předpoklady. Zatímco podle mnoha prognóz (nejen marxistických) mělo být náboženství dávno na okraji zájmu moderního člověka, je tomu jinak. V moderní společnosti vzrůstají nejrůznější útvary náboženských i paranáboženských projevů a těší se značnému zájmu veřejnosti.

Jedním z výrazných projevů náboženských hnutí v katolické církvi jsou mariánská hnutí. Ačkoliv 2. Vatikánský koncil (1962–1965) vedl katolickou církev spíše ke střízlivé zbožnosti vázané na liturgii, čerpající z pokladu Písma a patristiky a považoval ji za vyhovující modernímu člověku, rozrostla se v posledních letech mariánská hnutí ve formě i rozsahu, se kterým v počátku sedmdesátých let sotva kdo počítal.

Tato hnutí lze jistě posuzovat z různých hledisek. Po stránce teologické najdeme ve vztahu k mariánské úctě v křesťanských církvích a denominacích velké rozpětí. Zatímco pro pravoslavné a katolíky je mariánská úcta samozřejmou a neodlučitelnou součástí teologie, liturgie a zbožnosti, není v protestantských církvích prakticky přítomna a v některých denominacích je považována přímo za satanské dílo.

Mariánská hnutí, která se ve velké většině opírají více či méně o novodobá, tzv. soukromá zjevení, nejsou v pravoslaví prakticky známa, vyskytují se jen v řeckokatolickém nebo římskokatolickém prostředí. Postoj římskokatolické církve k tzv. soukromým zjevením (např. Medžugorje, Lurdy, Fatima) je spíše zdrženlivý; přejný je až po delší době po odeznění zjevení, kdy lze vše posuzovat s odstupem. Ve skupinách a hnutích, která se o zjevení opírají a propagují je, je ovšem tato zdrženlivost věcí téměř neznámou. Zde se spíše předbílá jejich oficiální uznání církví, případně se bez skrupulí jde za hranice, církví naznačené či vymezené.

Ať už je postoj člověka mariánské úctě, soukromým zjevením a mariánským hnutím osobně přejný, kritický nebo odmítavý, nelze popřít, že jde o fenomén, který není možno přehlížet. Množství lidí, které hnutí zahrnují, není zanedbatelný. Z hlediska religionistického, sociologického i teologického jde o jev, který je třeba zkoumat. Muže nám ledacos říci o současném člověku, jeho náboženských aspiracích a preferencích i o tom, co mu zřejmě v životě chybí. V některých ohledech může posunout hodnocení současné náboženské scény od přání a vznešených představ směrem k realitě.

V každém případě je dobře tento fenomén popsat a pokusit se jej zařadit aspoň částečně do religionistických souvislostí. To je úkolem tohoto čísla Dingiru. Jde tedy ponejvíce o deskripci. Teologické hodnocení a pastorační uchopení jevu zde není naším úkolem. ■

Téma „Mariánská hnutí dnes“

je uvozeno studií Věry Tydlitátové o charakteristikách postavy Marie, které křesťanská tradice patrně přejala z Artemidina kultu. Po tomto historickém uvedení vyjmenovává autor editoriale Aleš Opatrný nejdůležitější z hnutí, která do tématu patří. Není ale v možnostech časopisu věnovat se podrobně všem. Proto je větší prostor svěřen pouze Mariánskému kněžskému hnutí ve studii Martina Staňka „Žijeme na konci časů“. Jak naznačuje název, nepřehlédnutelným znakem tohoto (ale i mnoha dalších mariánských zjevení) je naléhavé apokalyptické očekávání. Omezený prostor je věnován stručnému popisu Fatimského apoštolátu od Jiřího Koubka. V následujících dvou článcích autoři Miloš Mrázek a Andrea Hudáková mapují české, resp. slovenské mariánské časopisy. K tématu tohoto Dingiru se v rozhovoru vyjadřuje významný katolický teolog C. V. Pospíšil. Téma ukončuje zpráva o léčení narkomanů, inspirované zjevením Marie v Medžugorje, a úryvkem z magisterské práce Martina Staňka. *Redakce*

OBSAH

Hnutí lidové zbožnosti (Aleš Opatrný)	1
Sikhismus a Sant Mat (Zdeněk Vojtíšek)	2
Manželství v islámu (Petra Bařinová)	5

Z domova

Opět bez pana prezidenta (Pavel Šíma)	7
Éra Tomášových skončila? (Ivan Štampach)	8
Nirvána je v pohybu (Štěpánka Straková)	10
Profesionální buddhista (Zdeněk Vojtíšek)	12

Zahraničí

Náboženské skupiny a potenciál násilí (Catherine Wessingerová)	14
---	----

Téma

Efesos, město Panny (Věra Tydlitátová)	15
Mariánská hnutí dnes (Aleš Opatrný)	18
Žijeme na konci časů (Martin Staněk)	19
Modrý armáda naší paní (Jiří Koubek)	22
Královna a její doba (Miloš Mrázek)	24
V zemi Sedmibolestné (Andrea Hudáková)	26

Rozhovor

Bůh je vždy stručný (Zdeněk Vojtíšek)	28
rozhovor s prof. C. V. Pospíšilem	

Téma - pokračování

Medžugorje a sestra Elvíra (Prokop Remeš) ...	30
---	----

Info-servis

Práce studentů

Eschatologická společenství (Martin Staněk) .	34
---	----

Reflexe

Kdo je Ján Maliarik? (Vladimír Rychlík)	35
---	----

Dopisy

.....	36
-------	----

Sikhismus je u nás zatím spíše v západních odvozeninách

SIKHISMUS A SANT MAT

Zdeněk Vojtíšek

Zatímco na ulicích západních hlavních měst je běžné potkat sikha v typickém turbanu, v Praze je takový zážitek naprosto výjimečný. A tak je sikhismus snad jediným světovým náboženstvím, které v České republice dosud nemá svou komunitu. Ovšem několik malých společenství, jejichž učení jsou na sikhismu založena, bychom přece jen našli.

Sikhismus je náboženství, jehož vznik je důsledkem styku hinduismu a islámu na Indickém poloostrově. Tento styk trvá již od 7. století a sikhismus je možno pochopit jako pokus o harmonizaci těchto dvou náboženských systémů. Z myšlenkového světa islámu čerpá sikhismus monoteistické učení o Nejvyšším Jsoucnu, které má být - podobně jako v hinduistickém směru bhakti a mezi muslimskými súfijci - uctíváno láskyplnou oddanou službou spíše než obřady či askézí. Ačkoli sikhismus tkví v indické tradici a nepochybuje o existenci karmanového zákona a znovuzrození (reinkarnaci), vliv islámu se projevuje v množství důležitých praktických postojů, jakými jsou např. odmítnutí kastovního systému a myšlenka rovnosti všech lidí.

Vůdcem je kniha

Sikhismus vznikl v indickém Paňdžábu na základě myšlenek duchovního učitele **Nánaka** (1469-1538), ovlivněného indickým básníkem a mystikem **Kabírem** (kolem 1440-1518). Svě učení předával guru Nának učedníkům (sikhům), kteří pocházeli jak z muslimského, tak hinduistického prostředí. Po Nánakově smrti stanovalo v čele hnutí ještě devět dalších guruů. Desátý guru - **Góbind Singh** (1666-1708) - instituci guruů zrušil a za svého pokračovatele prohlásil **Ádi Granth** (První knihu), zvanou též **Granth Sáhíb** (Vznešená kniha) či **Guru Granth**.

U zrodu této posvátné knihy sikhů stál roku 1604 pátý guru **Ardžan** (guruem byl v letech 1581-1606). K jejímu sestavení použil hymny zakladatele Nánaka, svoje hymny, Kabírovy básně a zpěvy dalších mystiků, které je tak možno pokládat za předchůdce sikhismu. Tato kniha se stala hlavním předmětem úcty v nově vybudovaném Zlatém chrámu uprostřed vodní nádrže

v Amritsaru. Předčítání z této knihy je součástí každé bohoslužby v sikhských chrámech, tzv. gurudvářích.

Nepřátelství vůči novému náboženství ze strany mughalských (mongolských) panovníků Indie, které mělo za následek předčasnou smrt několika sikhských guruů, přimělo r. 1699 desátého gura Góbinda Singha k přeměně sikhské náboženské obce v ozbrojené bratrstvo, tzv. chálsu (jméno označuje „čisté“). Zásady tohoto pevného společenství obsahují společné vnější znaky (např. muži nosí turban a krátký meč), společné příjmení (Singh pro muže a Kaur pro ženu), časté společné stolování, dobročinnost i práci pro obec a její gurudváru. Tyto a mnohé další zásady tvoří ze sikhů velmi stabilní a sebevědomou komunitu. Typická je pro sikhly i pracovitost, hrdost a statečnost v boji.

Cestou k reformaci

Vrcholným obdobím sikhské pospolitosti byla existence samostatného státu za čtyřicetileté vlády **Randžita Singha** (1780-1839). Po rozdělení Paňdžábu mezi Indii a Pákistán v roce 1947 museli sikhové opustit území, které připadlo muslimskému Pákistánu. V indickém svazovém státě Paňdžáb proto od té doby sikhové tvoří většinu obyvatelstva, což podněcuje separatistické tendence a vyvolává nepřátelství s jeho hinduistickými obyvateli. Kromě své paňdžábské vlasti žije řada sikhů i v jiných indických státech a v cizině (nejvyšší odhady hovoří o 10 milionech sikhů doma a přibližně stejném počtu mimo Paňdžáb).

Již brzy po smrti Randžita Singha a úpadku sikhského státu v polovině 19. století vznikala reformní hnutí, jejichž záměrem se stalo obnovení čistoty sikhismu a modernizace tohoto náboženství. Jedno z nejvýznamnějších hnutí v rámci této sikhské reformace založil roku 1861 mystik **Šív Dajal Singh** (1818-1878) a nazval ho *Sant Mat* (tj. Učení svatých, či Stezka mistrů).

Tradiční indický sikhismus se pokouší organizačně zastřešit *Sikhská dharma*, založená Harbhadžanem Singhem Chálsou Jógidžim (*1929), známým spíše jako **Jógi Bhadžán**. Organizace Sikhská dharma sídlí v hlavním městě sikhismu - Amritsaru, ale její vzdělávací odnož slouží západním konvertitům k tradičnímu sikhismu téměř na celém světě pod šifrou *3HO* či pod názvem *Healthy, Happy and Holy Organization* (Zdravá, šťastná a svatá organizace). Jógi Bhadžan ji založil roku 1969 v Los Angeles

Předčítání Guru Granthu v gurudváře.

Foto: Vojtěch Vlček.

jako Sikhskou dharmu západní polokoule. Po působení této organizace v České republice nejsou zatím žádné stopy.

Sant Mat

Učení Sant Mat se samo chápe jako stezka mistrů, již vyučuje současný živý mistr a po níž člověk může vystoupat až k Nejvyššímu Jsoucnu, které je označováno jménem Rádha-svámí (tj. Pán duše).

Již výše zmíněný zakladatel tohoto hnutí Šív Dajal Singh (známý též jako svámídzí Maharádž) založil roku 1861 v městě Ágra v indickém státu Uttarpradéš první společenství, které nazval *Rádha-svámí satsang*. Pod stejným jménem začala vznikat společenství i v dalších městech.

Významné postavení mezi těmito společenstvími získal Rádha-svámí satsang v paňdžábském městě Beas, který roku 1891 založil **Bába Džaimal Singh**. Již za života tohoto duchovního vůdce se tato pobočka vzdělala své mateřské organizaci v Ágře a zahájila svou vlastní misií též v Evropě a Severní Americe. Po smrti Džaimalova nástupce **Báby Savana Singha** (1858-1948) se Rádha-svámí satsang v Beasu rozštěpil. Neúspěšný kandidát na vůdcovství **Sant Kirpal Singh** (1896-1974) založil vlastní organizaci *Ruhani satsang* a stal se známým iniciátorem sociálních a vzdělávacích projektů. Po jeho smrti se ovšem jeho následovníci opět rozštěpili do několika nástupnických organizací.

V čele *Ruhani satsangu* nyní stojí Kirpalův žák **Sant Thakar Singh** (*1929), který inspiruje i jiné organizace (např. *Mezinárodní holosofická společnost*), vycházející ze Sant Matu. Naproti tomu organizace *Unity of Man* za pokračovatele Kirpalovy mise považuje **Harbhadžana Singha** (+1995), který si ovšem nečinil nárok na postavení žijícího mistra.

Proniknout nebeskou sférou

Podle učení Sant Matu je lidská duše v zajetí hmoty. Z ní se jí pokoušejí vysvobodit různí náboženští vůdci a zakladatelé jednotlivých náboženství; nejsou ale schopni ji vyvést výše než do nebeské sféry, v níž sami přebývají. V další cestě k božskému Rádha-svámí mohou duši naopak bránit. Proto má zasvěcený adept Stezky mistrů (Sant Matu) meditovat s použitím pěti svatých jmen, jejichž pomocí má duše pochopit sama sebe, pronikat nebeské sféry a osvobodit se od vázanosti na hmotu.

Duši tak může k Nejvyššímu Jsoucnu dovést pouze žijící mistr, jenž je považován

za vtělení božského Rádha-svámí. Učedník v této tradici proto přijímá od žijícího mistra zasvěcení, nechává se jím vést nebeskými sférami a odevzdává mu svou karmu z minulých životů. Za to učedník prokazuje žijícímu mistru úctu prostřednictvím obřadů u jeho nohou nebo u jeho zpodobení a prostřednictvím oddané služby jemu a jeho společenství. Pro významnou část hnutí Sant Mat je tímto žijícím mistrem Sant Thakar Singh.

Zmíněné opakování pěti svatých jmen je součástí techniky, která je pro Sant Mat typická - tzv. *šabda-jógy* (jógy zvuku a světla). Tento druh meditace vychází z předpokladu existence zvukové vibrace, která vytryskla z božství, vytvořila duchovní i materiální svět a vrátila se ke svému zdroji. Pokud tato božská vibrace zazní ve slově, které je při meditaci používáno, způsobí vzestup duše sférami a případně i její splynutí s Nejvyšším Jsoucnem. Kromě vyslovování svatých jmen je součástí meditační praxe i naslouchání zvuku sfér a snaha se podle tohoto zvuku vnitřně naladit. Důkazem vzestupu duše jsou žákovi zážitky, které v něm zvuk a světlo vyvolávají.

Společenství žijícího mistra

Učení Sant Matu vede své příznivce do společenství, v jehož centru stojí uctívání žijícího mistra. Ten posiluje jeho soudržnost celoživotním závazkem denní meditace a odmítání masa, alkoholu, drog a nedovoleného pohlavního styku.

V České republice se k Sant Matu a k žijícímu mistru Sant Thakaru Singhovi

hlásí učedníci, kteří se pravidelně scházejí k satsangům v Praze a Českých Budějovicích. V Českých Budějovicích navíc působí i Holosofická společnost ČR. Tato organizace je jednou z 19 národních společností, sdružených v Mezinárodní holosofické společnosti. Její propagační materiály zdůrazňují všestrannost rozvoje osobnosti a nabízejí pro tělo např. kurzy hatha-jógy, Feldenkraisovu metodu či kurzy vegetariánského vaření, pro mysl např. rozhovory či publikace a pro duši přednášky, meditace a pobyty s možností zážitku vnitřního světla a vnitřního zvuku. Sant Thakar Singh navštívil roku 1991 České Budějovice a Prahu.

Od druhé poloviny 90. let pořádá čas od času v Praze a v několika dalších městech přednášky v angličtině další společnost patřící do hnutí Sant Mat - Unity of Man. Přednášky jsou organizovány z ciziny a tato společnost zatím nezískala v České republice trvalé příznivce.

Předmětem diskusí ohledně tradice Sant Mat je především postavení žijícího mistra a jeho bezvýhradná autorita nad jeho žáky. Kvůli jedinečné roli mistra pro celé lidstvo se ze Stezky mistrů stává výlučné učení, které se považuje za nadřazené všem náboženstvím. Též ideál jednoty všeho lidstva a všech náboženství, který je v tomto hnutí výrazně proklamován a k němuž se upínají jeho mnohé aktivity, vyjadřuje naději na zahrnutí všech náboženství pod křídla Sant Matu.

Jedinečné postavení žijícího mistra je dále - zdá se - hlavní příčinou stálého štěpení

tohoto hnutí. Mistrova autorita činí z těchto různých samostatných skupin na Západě cíl radikálních odchodů především mladých lidí z jejich dosavadního sociálního prostředí a vrhá tak v očích jejich blízkých na hnutí vinu za psychické a sociální důsledky, které s sebou radikální odchody nesou.

Eckankar

Jedním z blízkých spolupracovníků Kirpala Singha v *Ruhani satsangu* se stal Američan **Paul Twitchell** (1908-1971), duchovní hledač, který dříve působil také mezi následovníky svámího Jógánandy Paramahamasy i ve Scientologické církvi. Roku 1965 se Twitchell osamostatnil a začal svou vlastní přednáškovou činnost. Od té doby vliv Kirpala Singha již nezmiňoval a jeho spojení s *Ruhani satsangem* je dnes v Eckankaru popíráno.

Místo Kirpala Singha Twitchell uvedl jako svého učitele Rebazara Tarzsa, tibetského ECK-mistra, který již před čtyřmi sty lety opustil své fyzické tělo. Tento světec měl Twitchella vyškolit na dalšího, již 971. ECK-mistra, předat mu „hůl moci“ a spolu s ní i tajné učení světla a zvuku. Toto učení Twitchell po svém zasvěcení zpřístupnil veřejnosti. Při zasvěcení se v duchovním světě v jednom tibetském údolí údajně sešel i s dalšími dávnými ECK-mistry řádu *vairagjů* („nepřipoutaných“).

V roce 1970 tak vznikla náboženská společnost Eckankar, ale hned roku 1971 byla postižena nenadálou smrtí svého zakladatele a vůdce. Od něho a dalších *vairagjů* přijal následujícího roku úřad žijícího ECK-mistra **Darwin Gross**, pozdější manžel vdovy po Paulu Twitchellovi. Tento muž však byl roku 1981 z úřadu odvolán a o dva roky později založil vlastní organizaci ATOM

(Starobylé učení mistrů). Od roku 1981 stojí v čele Eckankaru 973. ECK-mistr **Harold Klemp**. Svým žijícím mistrům eckisté přisuzují aktivní titul „Šrí“.

K božství s pomocí Mahanty

Eckankar se představuje jako pradávna věda o duševním cestování, jako náboženství světla a zvuku Boha i jako původní učení, z něhož pocházejí všechna náboženství světa. Tím, kdo toto starodávné učení roztroušené po celém světě shromáždil, má být zakladatel Eckankaru Paul Twitchell.

Ačkoli je na učení Eckankaru patrný vliv několika duchovních proudů, nejbliže má k sikhské tradici Kirpala Singha. Stejně jako Sant Mat i Eckankar počítá s kosmem, rozčleněným do několika sfér (úrovní), jimiž duše jako božská jiskra na cestě vzhůru prochází ve svých mnoha inkarnacích. Na nejvyšší úrovni je samotné božství, jež je v Eckankaru nazýváno Sugmad a které se projevuje dvěma aspekty - světlem a zvukem. Esencí Sugmad je ECK, božský duch, který proudí do nižších světů a který je duší postizitelný jako božské světlo a zvuk.

Nejnižší se v tomto modelu kosmu nachází fyzická rovina, která spolu s rovinou astrální, kauzální, mentální a éterickou tvoří tzv. nižší světy, v nichž platí zákony reinkarnace a karmy. Každá rovina kosmu má svého vládce. Vládce všech nižších rovin (světů) je pak Kál Niraňžan, známý z jiných náboženství jako satan, ďábel apod. Za vládce byl dosazen božstvem Sugmad proto, aby negativním působením naučil duše lásce a odpovědnosti. Ke svému záměru používá Kál Niraňžan především mysl, která je proto hlavním nepřítelem duše na cestě do duchovních rovin. Tak se nižší světy, zvláště pak naše fyzická rovina, stávají školou duše.

Ta se inkarnuje ve stále vyšších formách (od rostlin i minerálů), aby načerpala co nejvíce duchovních zkušeností, zbavila se karmické zátěže minulosti, vstoupila do duchovních světů a přiblížila se božství.

Pomocí na této cestě je eckistovi především Mahanta, vnitřní forma žijícího ECK-mistra. Fyzický kontakt každého učedníka s žijícím ECK-mistrem není vždy možný, ale je možné rozmlouvat s jeho duchovní formou - Mahantou, která je dostupná vždy a všude, neboť Mahanta je

považován za všudypřítomného, vševědoucího a všemocného. Mahanta vede eckistu ve snu, při duševním cestování či při vykonávání duchovního cvičení. Kromě duchovního vedení má schopnost organizovat eckistovi karmu např. tím, že mu dovolí prožít některé potřebné zkušenosti ve snu, a tak ho zbaví nutnosti projít těmito zkušenostmi v bolestivější skutečné podobě.

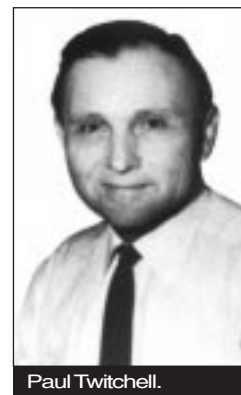
Proto je snům věnována v Eckankaru mimořádná pozornost. Podobně důležitým pojmem je i duševní cestování. Míjí se jím návštěva určitých míst (nejčastěji chrámů Zlaté moudrosti) na jiných sférách.

Duchovních cvičení se v Eckankaru rozlišuje přes sto. Základním duchovním cvičením je zpěv svatého božského jména „HU“ (vysl. [hju:]) pět až dvacet minut. Cílem tohoto cvičení je nalézt cestu zpět k božství, být blíže božskému světlu a zvuku, pohybovat se na různých kosmických sférách atd.

Odpradávná, nebo ze 70. let?

Do společenství Eckankaru vstupuje zájemce zaplacením ročního poplatku, kterým si zajistí přístup k informacím o aktivitách společenství i to, že každý následující měsíc obdrží studijní text. Tento text může být studován individuálně, ale doporučena je i výměna názorů a zkušeností s jinými eckisty při setkáních, která se zpravidla konají jednou nebo dvakrát měsíčně.

Na své duchovní cestě dosahuje eckista až čtrnácti rovin zasvěcení, které odpovídají jednotlivým sférám, jimiž duše prochází. Číslem čtrnáct je limitována úroveň dosažitelná ve fyzickém těle. Zasvěcení prožívá eckista duchovně (často ve snu) a následně mu jsou potvrzena pověřencem Mahanty. Během ritu je zasvěcení předána i osobní mantra. U druhého zasvěcení, které nastává asi po dvou letech studia, se již předpokládá vědomý závazek života zasvěceného učení Eckankaru.

Paul Twitchell.

Harold Klemp.

Duševní cestování

umožňuje dosažení Realizace Boha v tomto životě

Učit se poznávat, rozumět a pracovat se Světlem a Zvukem Boha je jednou z nejunikátnějších a nejvzrušivějších stránek ECKANKARu. Tím, že se hledající prostřednictvím Duševního cestování sladí se zvuky, vizuálními znaky a vibračními rychlostmi Božích světů, získá možnost dosáhnout Seberealizace, a dokonce i Realizace Boha v tomto životě.

Boží světy se mohou nejlépe popsat jako roviny reality. Každá rovina odpovídá určitému stavu vědomí a vibrace. Bůh neboli SUGMAD je zdrojem všech těchto rovin. Ze SUGMAD plyne ECK. Je to tento ECK, Božský Duch, který udržuje a zachovává veškerý život na všech rovinách.

Z publikace

„ECKANKAR. Pradávná moudrost pro dnešek“, nedatováno

Respektovanou autoritou ve společnosti Eckankaru je žijící ECK-mistr, jenž má vědomí Mahanty (v současnosti Šrí Harold Klemp). V jeho péči o svět mu pomáhají regionální asistenti. Členové na vyšších stupních zasvěcení tvoří duchovenskou složku této náboženské společnosti - vedou bohoslužby, provádějí svatební obřady apod. Bohoslužba sestává ze zpěvu mantry HU, řízené diskuse nad některým tématem a hudebních vloček. Centrem náboženského života je chrám Zlaté moudrosti, který se na fyzické rovině nachází v Chanhassen v americkém státě Minnesota. Podobný Zlatý chrám s duchovním strážcem má být i na každé další kosmické rovině.

Základními texty Eckankaru jsou knihy Paula Twitchella a Harolda Klempa, především „bible Eckankaru“, Twitchellova Šarijat-Ki-Sugmad (Cesta Věčného, první kniha 1970). Odhaduje se, že Eckankar má na světě asi padesát tisíc stoupenců. Studijní skupina se schází i v České republice.

Kritický rozhovor o Eckankaru se často zabývá poměrem tohoto učení k jiným náboženstvím. Zatímco eckisté považují svou duchovní cestu za pramen, odkud pocházejí všechna ostatní náboženství, vnější pozorovatelé nacházejí v učení Eckankaru řadu motivů, které svědčí o opačném směru odvození. V téže souvislosti je zpochybňována existence řetězce ECK-mistrů, včetně klíčové postavy Rebazara Tarze (údajně narozeného roku 1490), i samotného řádu *vairagiů*, na němž Paul Twitchell a po něm další novodobí ECK-mistři zakládají svou legitimitu. Případ Darwina Grosse, který byl - slovy eckistů - „zbaven mahantovského vědomí“, ukazuje, že podobně jako v tradici Sant Mat i u Eckankaru může vést praxe předávání vedení na základě osobních duchovních zkušeností ke štěpení. ■

Literatura v češtině o sikhismu

Eliade, M., Cuiianu, I. P., *Slovník náboženství*. Přeložil Milan Lyčka, Český spisovatel, Praha 1993, str. 88-90.

Kaur Singhová, N.-G., *Sikhismus*. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 1998.

O tradici Sant Mat

<http://www.holosophic.org>; <http://www.unity-of-man.org>
<http://www.santmat.net>; <http://www.pohara.com/santmat>.

Literatura o Eckankaru

Cramer T., Munson, D. (ed.), *Eckankar. Pradávná moudrost pro dnešek*. Eckankar, Minneapolis 1996.

Barrett, D. V., *Sekty, kultury, alternativní náboženství*. Přeložil Dušan Zbavitel, Ivo Železný, Praha 1998, str. 176-186.
Malý slovník sekt. Karmelitánské n., K. Vydří 1998, str. 29.

Poděkování

panu Ivo Milotovi za informace poskytnuté na semináři Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů dne 11. 1. 2001.

PhDr. Zdeněk Vojtíšek (*1963) je odborným asistentem na katedře psychosociálních věd Husitské teologické fakulty UK, mluvčím Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů a šéfredaktorem Dingiru.

Manželství podle Koránu se západní ženě zdá problematické

MANŽELSTVÍ PODLE ISLÁMU

Petra Bařinová

„Čekal mě předem nalinkovaný osud – ve dvaceti svatba s bohatým mužem a luxusně nudný život. Manželská postel, nevěry, frustrace a pocit neuspokojení, utápěný v alkoholu a drogách. Stejný osud jako postihl tolik mladých žen z dobré marocké společnosti, které znám a které jsou všechny nešťastné.“

Slova Maliky Oufkirové v bestselleru „Vězenkyně“ vyjadřují extrémní postoj, který mají některé sekulární muslimky k tradičnímu náboženství. V narůstajícím počtu západních konvertitů k islámu je ovšem nezanedbatelný počet žen; zdá se, že jich je dokonce více než mužů. Islámský model manželství tedy může být pro některou ženu nudný, neuspokojující a frustrující, pro jinou naopak žádaný, až ideální. - Na následujících řádkách se zaměříme na několik aspektů manželství, jak o nich hovoří Korán, muslimští aktivisté a muslimové žijící v Česku.

Manželské hodnoty a role

Uzavírání manželství je v islámském prostředí postaveno na zcela jiných základech než na Západě. Harmonii a manželský soulad přináší plnění rolí muže a ženy, které jsou dány společností, kulturou a hlavně náboženstvím. Muž zajišťuje manželce a dětem obživu a ochranu. Za to by mu žena měla poskytnout příjemný pocit u rodinného krbu. Měla by se starat o domácnost a o děti, o příjemnou rodinnou atmosféru a samozřejmě o sexuální uspokojení svého manžela.

„Muži zaujímají postavení nad ženami proto, že Bůh dal přednost jedném z vás před druhými, a proto, že muži dávají z majetků svým (ženám). A ctnostné ženy jsou pokorně oddány a střeží skryté kvůli tomu, co Bůh nařídil střežit. A ty, jejichž neposlušnosti se obáváte, varujte je a vykažte jim místa na spaní a bijte je! Jestliže jsou však poslušny, nevyhledávejte proti nim důvody! A Bůh je věru vznešený, veliký.“ (Korán, 4:34) Muslimové na Západě ujišťují, že tyto verše neznamenají diskriminaci žen nebo nadřazenost mužského pohlaví nad ženským. Je to pouhé rozdělení povinností uvnitř rodiny.

Pokud tyto své povinnosti žena neplní, má právo s ní muž nakládat podle svého uvážení. Pokud by své povinnosti neplnil muž (např. by byl bez práce a nepokoušel se ji najít), žena se může obrátit na soud, ale tam manžela čeká jen varování.

Manželské role by se ani nemohly obrátit. Kromě jiného i proto, že následující verš Koránu se může vztahovat na ženy: „A nedávejte nerozumným jmění své, jež Bůh pro vás učinil podstatou obživy, ale dávejte jim z něho na jejich výživu a odívání a mluvit s nimi slovo vlídné.“ (4:4)

Jedna z povinností manželky je být k manželovi příjemná v intimních chvílích. Pokud z jakéhokoli důvodu nemůže nebo nechce, radí mužům jeden z muslimských teoretiků, H. Abdalati, polygamii: „Může (žena) se také ocitnout ve stavu, kdy nemůže nebo nechce manželovi poskytnout všechn svůj cit, uspokojení, pozornost, které si zasluhuje a po nichž touží. Například může žena být dlouho nemocná, může být v šestinedělí nebo může mít menstruaci. Mnozí muži se v těchto obdobích nedokážou ovládnout, nemají dostatek kázně, nedokážou se chovat jako andělé.“¹

Polygamie

V Koránu, v sůře Ženy můžeme číst: „Bojíte-li se, že nebudete spravedliví k sirotkům... berte si za manželky ženy takové, které jsou vám příjemné, dvě, tři a čtyři; avšak bojíte-li se, že nebudete spravedliví, tedy si vezměte jen jednu nebo ty jimiž vládnou pravice vaše. A tak se nejlépe vyhnete odchýlení.“ (4:3)

Ačkoli Korán dovoluje až čtyři manželky, mnoho muslimů dává přednost monogamii. Důvody nejsou jen ekonomické: pokud by se chtěl muž oženit s druhou ženou, musí získat souhlas té první, což mnohdy není snadné. Pokud její souhlas získá, musí se

Americké muslimské dívky se seznamují s různými modely manželského života. Mají to snazší? - Dívky v muslimské škole v Los Angeles v Kalifornii. Foto: archiv.

k oběma ženám chovat stejně: nesmí žádnou manželku šidit ani v materiálních, citových nebo intimních záležitostech. Někteří soudobí reformisté islámského práva vylučují, že by muž mohl chovat stejné city k oběma nebo všem čtyřem manželkám. Proto výše zmíněný verš koránu (4:3) považují vlastně za doporučení monogamie.

Pomocí tohoto argumentu byla v několika zemích polygamie zakázána (Tunisko, Turecko) nebo povolena jen za velmi přísných podmínek (Egypt, Sýrie, Irák).² V zemích, v nichž se zákonodárství řídí *šari'ou* ve větší míře, se polygamie chápe stejně jako za dob prvních chalífů (Saúdská Arábie, Spojené Arabské Emiráty, Kuvajt).³

Výhodou má být polygamie pro ženy, které by jinak zůstaly neprovdány a neměly by tak nejen děti, ale ani ochranu a materiální zajištění: „Rovněž se tím pomáhá neprovdaným ženám, aby mohly ukojit své potřeby, uskutečnit a naplnit své zákonné a přirozené touhy.“⁴

Jedním z dalších důvodů k polygamii je případ, kdy nemůže mít žena děti. Polygamie pak „dovoluje muži, aby se v takovém případě podruhé oženil, a tím uspokojil své přirozené potřeby, a současně živil svou bezdětnou ženu, která ho pravděpodobně potřebuje víc než kdykoli předtím.“⁵

Zcela zvláštní případ polygamního manželství tvoří tzv. *muta*, manželství, které je uzavřeno na určitou dobu. Je výhodné pro muže, kteří hodně pobývají mimo domov. *Muta* má uspokojit také první ženu,

kteřá zůstala doma a stará se o rodinný krb, protože si může být jista, že její manžel žije ve spořádaném svazku s jinou ženou. Až se vrátí, bude vše jako dříve. „Pro takového muže je mnohem lepší, když má druhý domov s druhou zákonnou manželkou, než aby měl volnost k páčání nemorálních a nezodpovědných činů. Je to i mnohem lepší pro samotnou manželku; jestliže ví, že její manžel je v důvěrnostech s jinou ženou vázán zákonnými pravidly a morálními zásadami, pravděpodobně ji to tolik nerozčílí.“⁶

Panenství a panictví

Povinností manželky je vstoupit do manželství jako panna. V některých zemích to dnes již není podmínkou, ale v muslimských státech, řídících se podle islámského práva, *šari'ou*, je to stále pravidlem. Kdyby žena neprošla zkouškou deflorace při svatební noci, mohl by se s ní dát její manžel rozvést. Některé ženy si proto nechávají panenskou blánu chirurgickým způsobem znovu obnovit jen proto, aby při první noci manžela nezklamaly. Tento zákrok ovšem není levnou záležitostí.

Chlapci jsou naopak vychováni tak, že už od svého pubertálního věku mohou vyzkoušet fyzickou vášeň se starší ženou (většinou prostitutkou), aby nasbírali zkušenosti do života.

Podle statistiky⁷ se většina arabských žen nedopracuje k hlubšímu citovému vztahu se svým manželem. Veškerý citový život spočívá jen na vzájemné úctě a pro podstatnou část dotazovaných žen v Alžírsku, Sýrii a Maroku znamenala svatební noc jednu z nejpoutupnějších chvil v životě.

Věk a věno

Zákonný věk pro uzavření manželství nebývá stanoven. Někdy zákon sice určí jistou hranici,⁸ ale v praxi se argumentuje se i tím, že pokud dívka projde pubertou, může se vdát.⁹ Odborníci uvádějí, že 40 % muslimek se svými manžely před svatbou důvěrněji

nehovořilo a asi 20 % uzavřených sňatků je dohodnuto mezi rodiči ještě předtím, než je jejich dětem deset let.¹⁰ Není výjimkou, když se otec dívky, která se právě narodila, dohodne o svatbě s jejím budoucím manželem, jemuž je v té době i více než 20 let. Řeší se především otázka *mahr*u, svatebního daru.

Svatební dar (někdy také nazýván výkupné) je rozdělen do dvou částí. První je zaplacená před svatbou a je chápána jako nevěstino osobní vlastnictví. Druhá část se vyplácí jen v případě, že je manželka svým chotěm zapuzena.

Dívka si samozřejmě nemůže vzít nikoho jiného než muslima. Muž má ovšem svoobodnější volbu - může vstoupit do manželství s jiným vyznavačem náboženství knihy, tj. s křesťankou nebo židovkou. Korán říká: „A dovoleny jsou vám muhsany z věřících žen a muhsany z těch, jimž dostalo se písmo před vámi, jestliže jste jim dali jejich odměnu a chováte-li se jako muži, nikoliv jako cizoložníci nebo ti, kdož si berou milenky. A kdokoliv zavrhne víru, toho skutky budou marné a v životě budoucím bude mezi těmi, kdož ztrátu utrpí.“ (Korán 5:7)

Rozdíly, ale ne předsudky

Na otázkách manželství je snad nejlépe vidět, jak se západní a islámská společnost od sebe liší. Při nacházení těchto rozdílů bychom neměli zapomínat, že naprosté většině muslimských žen nepřipadá jejich úděl těžký - byly tak vychovávány od dětství a jejich způsob života se jim jeví jako zcela přirozený a samozřejmý. Západní konvertitky k islámu v jeho modelu manželství zase nacházejí něco, co ve své kultuře a svém původním náboženství nalézt nemohly.

Poznámky

- Abdalati, H., *Zaostřeno na islám*, Ústředí muslimských náboženských obcí v Československu, nedatováno, str. 164.
- V těchto zemích platí zákaz polygamie pro státní zaměstnance, důstojníky armády a bezpečnosti.
- Ve jmenovaných zemích je větší vrstva bohatých, a proto není polygamní manželství ničím výjimečným, ale i zde jsou čtyři manželky velice řídkým jevem.
- Abdalati, H., *Zaostřeno...*, str. 159.
- Tamtéž, str. 162.
- Tamtéž, str. 164.
- Křikavová, A., Mendel, M., Müller, Z., *Islám, ideál a skutečnost*, Panorama, Praha 1990, str. 191.
- Např. v Tunisku byla v roce 1964 uzákoněna hranice 17 let.
- Např. u iránských soudů bývá řečeno, že pokud dívka projde pubertou, může se vdát, tj. i v devíti letech (jeden z iránských soudců v dokumentu na ČT 2, 7. 7. 2002).
- Křikavová, A., Mendel, M., Müller, Z., *Islám...*, str. 192.

Petra Bařinová (*1979) je studentkou společenských věd na Filozofické fakultě Ostravské univerzity. Přípravuje diplomovou práci na téma „Žena v islámu“.

Ze setkání s Aštarem Šeranem a dalšími mimozemšťany

OPĚT BEZ PANA PREZIDENTA

Pavel Šíma

V sobotu 25. května se na druhém nádvoří Pražského hradu uskutečnila další meditace lásky, kterou uspořádal Ing. Ivo Benda, kontaktér mimozemských civilizací. Přítomno bylo asi padesát jeho příznivců a přibližně 200 kolemjdoucích turistů, pro které to byla zajímavá atrakce. Jedna polská turistka horlivě přesvědčovala své krajany, že se jedná o kruh tolerance, který zná z Polska...

Meditace začala asi o hodinu později, než bylo ohlášeno. Možná se čekalo na příhodnou energetickou konstelaci nebo na prezidenta Havla, který se ale - navzdory pozvání a očekávání - opět nedostavil. Úderem jedenácté hodiny se kontaktéři vzali za ruce a vytvořili velký kruh, ve kterém tiše meditovali asi 25 minut. Po skončení následovalo ještě několik vroucích objetí (pokud to ovšem nebyla energetická výměna) a přihlížejícím byly rozdávány letáčky „Prosba Stvořitele našeho a přátel z Vesmíru o vystoupení v TV“.

Celé akce se účastnila i skupina mladíků, zřejmě studentů, kteří se od ostatních odlišovali ručníkem na ramenou. Nedalo mi to a k jednomu jsem přistoupil a nesměle se ho zeptal, k čemu ty ručníky mají. Zcela klidně mi odpověděl, že je dneska přeče „ručníkový den“ a oni jako stopaři po naší galaxii jej

nosí stále s sebou, neboť se jedná o věc zásadní důležitosti. Po mém nechápavém pohledu mi dále vysvětlil, že toto a další důležité věci se mohou dočíst v knize Douglase Adamse „Základní průvodce stopaře po galaxii“.

V té chvíli k nám přichází další „stopař“, který se účastnil meditace, a vypráví nám, jak si prohlédl vnitřek kosmické lodi velitele Aštara Šerana a jak to bylo bezva ... prostě: studentská recese nezná hranic...

Přistupuji pak k dalšímu účastníku meditace a ptám se jej, co během ní prožíval. Ochoťně mi začíná vysvětlovat, že se jednalo o energetické očištění tohoto místa. Každý účastník vyzařoval pozitivní energii, kterou pak společně posílali k mentálnímu obalu naší planety. Ta je znečištěna hrubými vibracemi lidí a ještírků. Chci si v tom udělat trochu jasno a ptám se ho, jak je to

1158. Výzva - ZRUŠENÍ PENĚZ

... Tím, že zrušíme peníze na planetě Zemi, SEBEREME pseudotvůrcům a ještírům Hlavní Ovládací Nástroj - program, pomocí kterého dosud zotročují, ovládají a obírají o energii (strach a jiné negativní emoce, nadbytečná práce nepotřebná k nezbytnému hodnotnému životu atd.) pozemské lidstvo. Tím jim dále NABOURÁME jejich ovládací technologie, a v konečné fázi je LÁSKOU vyženeme do jiných částí zóny vymístění (podobně, jako v pohádce „Nesmrtelná teta“, Bonton). ...

Ivo A. Benda a Helena K., 18. 9. 2000.
www.universe-people.cz

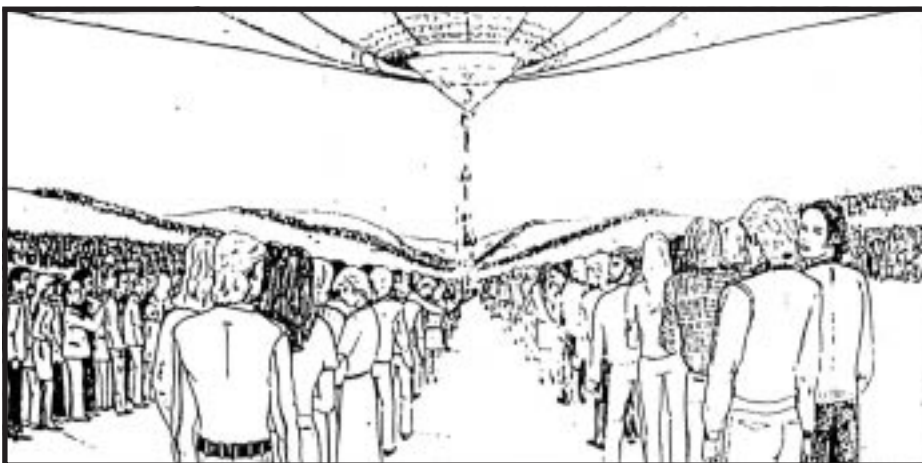
vlastně s těmi mimozemšťany, s Aštarem Šeranem atd. Následuje asi 30 minut zasvěceného výkladu, který ale nejsem s to slovně reprodukovat.

V paměti mi utkvělo jen několik motivů. Například, že za rok to přijde a bude to drsné, nastane převibrování... vše se změní, asi třetina lidstva u toho 'zarve', a pak budou předána čtyři evangelia. Tam je vše vyjádřeno v kódech: když Ježíš přišel k fikovníku, tak to znamená, že to je bankomat, ale to lidé nemohou pochopit. A Jidáš zradil Matouše, který pak byl ukřižován, tedy ne Ježíš, ale Matouš! A apoštolové byli původně z Atlantidy, měli otevřené čakry, takže měli jemné vibrace.

Z vesmírných přátel se mu zjevil Ptaah, pokračuje neznámý informátor. Bylo to v jednom klubu a Ptaah byl v oblečení, které muž kdysi nosil. Řekl mu o něm vše. A Ivo Benda byl v minulosti Hus, Komenský, Bach a Mozart a dnes... dnes má oči jako Aštar Šeran, to je vidět na první pohled. A ti zlí, to jsou ještírci, mají hrubé vibrace, živí se strachem a nemohou konat nic jiného než zlo. Jsou všude, i v církvích... správná je jen ta církev prorokyně Gabriely z Německa (Univerzální život). Zlou cestou si prošel i on, bral „perník“, ale pak prošel očištěnou a dostal nové myšlení.

Monolog je u konce, jemně vibrující kolega zřejmě řekl vše, co měl říci. V tu chvíli k nám ale přistupuje drobná, asi čtyřicetiletá paní a zjihlým hlasem se ptá, zda by to mohl celé zopakovat. „A co konkrétně?“ ptá se řečník. - „No, všechno, co jste říkal...“ - „Jo, to já už nevím, co jsem říkal. Já to říkam, jak to přijde.“ Paní si dřepne k jeho nohám a on začíná znova. ■

Pavel Šíma (*1974) je studentem 5. ročníku Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy.

Evakuace lidí do evakuační lodi.

V případě katastrofy planety Země by došlo k záchraně ve svých tělech cca 1 miliardy lidí z 5,5 miliardy lidí, kteří nyní splňují podmínky záchrany, tj. dostatečnou duchovní (vibrační) úroveň.

Tyto úkoly je připravena plnit od 13. 11. 1997 **Karného flotila**, která sem přiletěla za tímto účelem z galaxie v Andromedě, která je 2,4 miliónu světelných let daleko.

Kresba i text: *Svět mimozemšťanů*, poselství přijatá od Adonaie - koordinátora mimozemšťanů Sil světa na Zemi, říjen 1997.

Zemřeli manželé Tomášovi, představitelé netradiční religiozity, která je u nás na vzestupu

ÉRA TOMÁŠOVÝCH SKONČILA?

Ivan O. Štampach

Rok po smrti své manželky zemřel letos v květnu i dr. Eduard Tomáš. Odešly tak výrazné osobnosti necírkevního náboženského života. Není zatím jasné, jakým způsobem bude jejich duchovní poselství nadále rozvíjeno.

Tradiční religiozita spjatá v českých zemích především s křesťanstvím ztrácí v několika posledních desetiletích půdu pod nohama. Srovnání výsledků sčítání lidu za pouhých deset uplynulých let (1991 a 2001)¹ ukazuje, že tři největší křesťanské církve opustila třetina až téměř polovina příznivců. Několik nových uskupení vzniklo, a ta zřejmě vzala členy jiným (např. rozdělení luterského křesťanství u nás do dvou resp. tří církví). Počet členů se zvýšil pravoslavným, kde lze předpokládat, že jde spíše o cizince z převážně pravoslavných zemí přistěhovalé k nám. Mezi jedenadvaceti registrovanými náboženskými subjekty² jedinému výrazně stoupl počet členů, a sice Náboženské společnosti svědků Jehovových.

Mezi těmito údaji bychom neměli přehlédnout druhou největší skupinu z těch, kteří se k čemukoli přihlásili. Není to jednotlivý útvar některého křesťanského či jiného vyznání. Najdeme je v údajích o sčítání pod záhlavím *Ostatní*. Tato skupina vykazovala r. 1991 pouhých 4 479 osob a za deset vzrostla na více než čtyřicetinasobek (197 742) v r. 2001. V této skupině se skrývají také lidé, kteří sčítací arch vyplnili nejasně. Na ně však není možno tuto prudkou změnu náboženské scény svádět, neboť k omylům při vyplňování docházelo nepochybně i před deseti lety. Čeští obyvatelé, kteří jsou čirými duchovními individualisty a odmítli se přiznat k nějakému pojmenovanému směru, nalezneme spíše (společně s ateisty, lhostejnými, hledači a dalšími neidentifikovanými) ve skupině *Bez vyznání*. O dnešním složení *Ostatních* se více dovíme za dalších deset let,³ zatím však můžeme předpokládat, že jde o lidi, kteří bývají řazeni k tzv. *nové religiozitě*.

Těžko pojmenovatelné uskupení čtenářů knih Míly a Eduarda Tomášových a návštěvníků jejich přednášek tvoří nepochybně tisíce lidí. Tomášovi dokázali při některých svých přednáškách zaplnit do

posledního místa velký sál pražské Lucerny. Je možné, že vedle buddhistů a stoupců Jógy v denním životě tvoří nejsilnější skupinu skrytou dosud mezi *Ostatními*. Po odchodu manželů Tomášových viditelně pěstuje jejich myšlenkový a duchovní odkaz pražské nakladatelství Avatar⁴, kolem jehož akcí se jejich žáci i nadále shromažďují. Není vyloučeno, že se vyskytnou alternativní pokusy, jak na navázat na toto duchovní dědictví.

Životopisné údaje

Míla Tomášová se narodila 24. září 1920. Po absolvování reálného gymnasia studovala na filosofické a přírodovědecké fakultě. Na Karlově universitě v Praze získala doktorát v oboru biologie a pracovala ve zdravotnických zařízeních jako mikrobioložka. Její spirituální cesta měla sice východiska v hinduismu a buddhismu, zejména v józe, ale byla to cesta individuální. Šlo jí o praktickou disciplínu zaměřenou na vrcholné prozření, uvědomění si jednoty s Absolutnem a osvobození. Své duchovní zkušenosti popsala v knihách *Za čas a prostor*, *Třpyt prázdna*, *Světlo vědomí* a ve sbírce veršů pod názvem *Průzračný svět*. Zemřela 12. května 2001 v Praze.

Eduard Tomáš se narodil 25. listopadu 1908 v polském Přemyšlu českým rodičům, s nimiž pak žil v několika evropských zemích. Po skončení Právnické fakulty Univerzity Karlovy působil v různých úřadech až do roku 1955, kdy byl přeložen na manuální práci. Studoval knihy anglického autora Paula Bruntona a byl, podobně jako jeho pozdější man-

želka Míla, v kontaktu také s myšlenkami Fráni Drtíkole. Významnou autoritou pro něj byl indický duchovní učitel šrí Ramana Maharishi. Jeho jméno je známo ve spojení s řadou děl s duchovní tematikou: *Milarepa, 999 otázek a odpovědí na cestě Poznání, 108 meditací, Metafyzické příběhy, Jóga pozornosti, Úvod do integrální jógy, Umění klidu mysli, Jóga velikého symbolu, Tajné nauky Tibetu*. Je i autorem knihy *Cestami sebepoznání*, která se stala předlohou pro rozhlasový cyklus, a knihy memoárů *Paměti mystika*, podle níž byl Českou televizí odvysílán patnáctidílný stejnojmenný seriál. Dr. Tomáš zemřel ve věku nedožitých 94 let téměř přesně rok po své manželce 26. května 2002. Zádušní mši dne 10. června 2002 v Univerzitním kostele Nejsvětějšího Salvátora u Karlova mostu v Praze celebroid prof. Tomáš Halík.⁵

Co je nirvána

Jednou jsme seděli s Fráňou Drtíkem u stolu a pili kávu. Fráňa vzal do ruky lžičku, ukázal na stojící kávu a řekl:

„Toto je nirvána.“ Pak kávu zamíchal a dodal: „A toto je samsára.“

Usmála jsem se: „Nirvána je naprosté svolení k boží vůli.“

„Tak, tak,“ řekl a také se na mě usmál.

V tomto krátkém dialogu bylo vyjádření jedině a téže pravdy, poprvé buddhistickou, podruhé křesťanskou naukou. Oba jsme, Fráňa i já, prošli obě tyto cesty, mimo ještě jiné, ale kdo dosáhne pravdy cestou jednou, porozumí i cestám ostatním, pokud vedou až k cíli. Pravda je totiž jen jedna a naprosto nezáleží na tom, kterou cestou ji člověk najde. Z vrcholku hory vidí dolů i ostatní cesty a také poutníky, kteří na těch cestách jsou, kam došli, z jakého stupně poznání píší či mluví. Toto je řečeno samozřejmě jen symbolicky. Kdo má intuici, ten občas dohlédá, kdo má vhléd, ten ví.

Míla Tomášová, *Za čas a prostor*, Avatar, Praha 1998, str. 118.

Přínos

Příklad manželů Tomášových nám připomíná diskusi odborníků, ve které převládá mínění, že vše, co se pokládá za duchovní zkušenost, je kulturně zprostředkováno. Tedy že domnělé mystické poznání není v zásadě něčím hlubokým a že má kořeny v individuálních (biologicky daných) vlastnostech jednotlivců a ve vlivu společnosti s jejími potřebami a přáními. Neexistuje prý jediný typ *peak experience* (vrcholné zkušenosti), nebo je shoda mezi hinduistickým duchovním cílem (*samádhi, mókša*), cílem buddhistickým (*bódhi, nirvána*) a křesťanskou spásou či Božím královstvím ještě hlouběji, než dokážeme vyjádřit.

Menšinová skupina tradicionalistů namítá, že jde o jednu a tutéž hlubokou zkušenost, jejíž obsah se předává od počátku dodnes v nepřetržité linii tradice. Obsah tohoto základního mystického prožitku má být v pozadí různých duchovních směrů a škol, které se liší nepodstatně, pouze na povrchu. Má tedy být pouze zabarven jednou kulturou například čínskou, jindy indickou, pak zase semitskou a nakonec evropskou.⁶

Z osobních rozhovorů s Mílou a Eduardem Tomášovými, zejména v posledních letech jejich života, kdy u cíle bilancovali prošlou cestu, může člověk dojít k závěru, že metodou duchovního života pro ně byla meditace převzatá co do praktického postupu z různých směrů hinduistické jógy a částečně i její buddhistické obdoby. Postupy získané rozhovory a četbou literatury indického původu v dostupných verzích však nepřijímali dogmaticky. Snažili se je upravovat a kombinovat pro své potřeby a pro potřeby svých žáků.

Sama zkušenost je nepřenositelná a je jisté velmi těžké posoudit její obsah, sílu a kvalitu. Z psychologického hlediska můžeme střízlivě říci, že šlo o intenzivní zážitek rozšířeného vědomí.⁷ Běžně svůj prožitek interpretovali pomocí pozápádněné a popularizované hinduistické terminologie. Kdyby zůstalo u tohoto tlumočení, mohli bychom se přiklonit ke skeptickému mínění, že šlo o přejímky z přečtených autorů a od partnerů v rozhovorech na toto téma. Tomášovi se však také snažili oprostit se od indického náboženského a filosofického pojmosloví a mluvit co nejběžnějším jazykem. To je sice těžké posoudit objektivně, ale v osobním kontaktu se na tom do jisté míry dala ověřit pravost jejich prožitku.

Příliš se jim naproti tomu nedařilo „překlad“ do křesťanského myšlenkového svě-

ta. Šlo o vybrané a někdy zjednodušené nebo upravené citace z některých křesťanských mystiků, s oblibou např. z Mistra Eckharta.

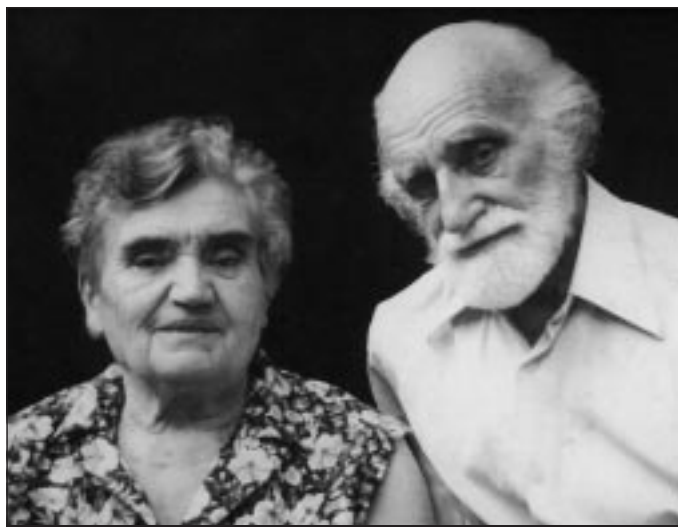
Žáci a následovníci

Tomášovi se nestavěli do role vševědoucích učitelů. Nenárokovali absolutní poslušnost jako některé jiné náboženské autority 20. století. Nepožadovali, aby se zájemce o meditaci podle jejich rad zřekl své případné dosa- vadní náboženské příslušnosti. Stejně přijatelní pro ně byli sympatizanti s indickými naukami jako třeba křesťané. Nevstupovali z vlastní iniciativy do soukromí meditujících a nesnažili se s nimi řešit všechny jejich nesnáze. Spíše je odkazovali na Boha nebo na vnitřní hlas.

Za zvláštní zmínku stojí úzký okruh pokročilých žáků a blízkých přátel, kteří byli dlouhá léta častými návštěvníky letního bytu Tomášových v chaloupce na okraji Jílového u Prahy, a občas tam po jistou dobu s nimi i bydleli. Když někteří z nich dosáhli cíle, spojili vděčnost a úctu s kritičností a šli pak dále už svými vlastními cestami. Většinou zůstal kontakt i vzájemný respekt. Nutno zdůraznit, že šlo o proměnlivé a neformální uskupení s výraznými a od sebe odlišnými individualitami.

Pokud jde o další tisíce volných příznivců z Česka i sousedních zemí, tam je to, soudě z osobních kontaktů, různé. Lze to vyjádřit takto: Každému byla dána příležitost. Kdo z nich jde s plným nasazením po cestě vyznačené Mílou a Eduardem Tomášovými a hledá si i své vlastní chodníčky, to nelze zjistit. Někteří si vytvářejí z živého poselství těchto neformálních učitelů spirituality jednoduchou ideologii s přesnými a hotovými pravdami a pomalu formují cosi jako „tomášovskou ortodoxii“. Jejich cesta je pohodlná a měkká, a proto také ne příliš nadějná vzhledem k očekávanému cíli.

Pokračování díla započatého RNDr. Mílou Tomášovou a jejím manželem JUDr. Eduardem Tomášem je otevřenou otázkou. Skončilo pozemské putování obou. V jakém smyslu skončila nebo pokračuje „éra manželů Tomášových“, není jasno. Zda se dále

Manželé Tomášovi.

Foto: obálka knihy „Praxe jógové filozofie“, Avatar, Praha 1996.

bude prosazovat spíše jejich laskavost, životní moudrost, tolerance a náročnost, nebo se objeví nějaké nové autoritářské a nesnášenlivé kvazináboženské útvary sloužící k uspokojení ambicí a potřeby bezpečí a klidu různých jednotlivců, to se teprve ukáže.

Poznámky

- Podle tabulky *Složení obyvatelstva podle náboženského vyznání k 3. 3. 1991* distribuované tehdejšími Statistickým úřadem ČSFR, tč. na síti dostupná jen tabulka bez číselných údajů na adrese <http://www.czso.cz/sldb/>, a dále podle tabulky *Obyvatelstvo podle náboženského vyznání k 1. 3. 2001* dostupné na adrese http://www.czso.cz/sldb/prub_vy.htm.
- Náboženské uskupení, které si přeje být právním subjektem a případně také získat oprávnění ke zvláštním právům stanoveným zákonem, potřebuje registraci podmíněnou počtem obyvatel, kteří se k uskupení přihlásí a splněním kvalitativních předpokladů. Nový *Zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církvi a náboženských společností a o změně některých zákonů* (č. 3/2002 Sb.) stanovuje pro registraci na rozdíl od dosud vyžadovaných 10 000 podpisů pouze počet 300 osob.
- Díky liberalizovaným podmínkám registrace (viz poznámku 2) bude při příštím sčítání několik skupin dosud řazených ve sčítání lidu mezi *Ostatní* uvedeno v seznamu jako samostatná položka a tato dosud pouze hypotetická skupina se redukuje.
- Informace o publikacích i různých akcích na <http://www.avatar.cz/>
- Životopisné údaje čerpaný především z údajů na webové stránce uvedené v poznámce 4 a navazují i na článek Ivan Štampach: *Zemřela Míla Tomášová*, *Dingir* 3/2001.
- Takto vykládá náboženství např. Huston Smith v knize přeložené do češtiny pod názvem *Světová náboženství. Po stopách moudrosti předků*, Knížní klub, Praha bez uvedení roku vydání, pravděpodobně 1995.
- Tato zkušenost není zatím podrobně popsána v dostupné české literatuře. Z cizojazyčných pramenů lze odkázat zájemce např. na pramen Wilber Ken: *The Spectrum of Consciousness*, Quest Books, Wheaton 1993.

Doc. ThDr. Ivan O. Štampach (*1946) je vedoucím katedry religionistiky a filosofie na Fakultě humanitních studií Univerzity Pardubice.

Trinlay Tulku rinpoče hovoří o tibetském buddhismu

NIRVÁNA JE V POHYBU

Štěpánka Straková

Trinlay Tulku rinpoče se narodil v rodině praktikujících buddhistů a byl rozpoznán XVI. Gjalva Karmapou a Kalu rinpočem jako inkarnace Khakhjab rinpočeho - významného učitele školy Karma Kagjü tibetského buddhismu. Od svých dvou let žil a cestoval s Kalu rinpočem. Nyní je rinpočemu 27 let, dokončil studia filosofie na univerzitě v Paříži, pokračuje ve studiu v Karmapově mezinárodním buddhistickém institutu v New Delhi v Indii a současně tam i přednáší.

Rozhovor se uskutečnil během třetí návštěvy Trinlay Tulku rinpočeho v Praze, 30. května 2002.

Rinpoče, ráda bych se nejdříve zeptala na váš život. Jaké jste měl dětství?

Byl jsem vychován převážně v Indii. Část svého dětství jsem strávil v Indii s Kalu rinpočem a také v Nepálu se svou matkou. Když jsem byl rozpoznán jako tulku, cestoval jsem a žil s Kalu rinpočem.

Od tak útlého věku jste žil v buddhistickém společenství bez rodičů. Je součástí tradice, že jsou malé děti vychovávány svými učiteli?

Některé děti jsou jako velmi malé rozpoznány jako následovníci důležitých učitelů. V buddhismu je považujeme za jejich reinkarnace (tulku). Většinou jsou rozpoznány, když je jim pět či šest let. Nemusejí však nutně být velmi malé. Některým je i deset let, některé jsou třeba i starší. Není žádným obecným pravidlem brát malé děti a umístit je do kláštera. Myslím, že nejnižší věk pro to, aby vás tam přijali, je osm let.

Do kláštera jsem se rozhodl vstoupit sám, nebylo to rozhodnutí mých rodičů. Mí rodiče mě pak svěřili Kalu rinpočemu.

Není mi jasné, jak jste vyjádřil či rozpoznal své přání odejít do kláštera.

Nijak jasně si to již nepamatuji. Ale byl jsem si velmi jistý tím, co jsem chtěl, a byl jsem také velmi silně přitahován dharmou. Dokonce

jsem si sbalil vlastní zavazadla a řekl jsem rodičům, že opouštím domov a odcházím bydlet a studovat do kláštera. Jako velmi malé dítě jsem měl značně silnou náklonnost k praxi a studiu dharmy.

Mládí jste tedy strávil převážně v Indii. A později?

Později, když mi bylo okolo deseti, jsem přišel do Francie, učil se francouzsky a bydlel v buddhistickém centru. Měl jsem učitele, tibetského lamu, který mě učil tibetskou literaturu a buddhistickou filosofii. Také jsem s dalším učitelem studoval francouzštinu, angličtinu, matematiku a ostatní západní předměty. Od deseti do sedmnácti jsem tedy bydlel převážně ve Francii a později jsem se vrátil do Indie, abych hlouběji studoval buddhistickou filosofii s některými učiteli.

Slovníček

lama - titul pro učitele buddhismu
rinpoče - titul pro vysokého (realizovaného) učitele, zpravidla rozpoznanou inkarnaci

16. Gjalva Karmapa - Karmapa Randžung Rigpai Dordže (1924-1981), hlava školy Karma Kagjü

škola Karma Kagjü - jedna ze čtyř hlavních škol tibetského buddhismu

dharm - Buddhovo učení
sangha - společenství praktikujících (laici, mniši a jogíni)

klěša - znečištění mysli (nevědomost)
samsára - nevědomost, existence v dualistickém světě, kde trpíme zrozením, nemocí, stářím a smrtí

nirvána - probuzení (stav Buddha, extrémně nekonceptuální stav neduality)

Martin Srdce, Karma Dargje Ling

Potom jsem pokračoval ve svém západním studiu. Zajímala mě západní filosofie. Také jsem se věnoval studiu na škole orientálních jazyků na pařížské univerzitě. Stále se snažím pokračovat se svým studiem buddhismu a občas na žádost buddhistů tu a tam učím.

Považujete nějakou kulturu za svou vlastní?

Nejsem připoután k jediné kultuře tak, že bych si myslel, že je to moje kultura, kterou mám opravdu v oblíbě. Cení si mnoha věcí na mnoha kulturách. Cítím, že spíše patřím celému světu než jen k jediné zemi či civilizaci.

Je tedy vůbec důležité udržovat nějakou tradici v tomto globálním světě? Je důležité například číst texty v původním jazyce? Nebo by měla být tradice přizpůsobena různým podmínkám?

Buddhismus skutečně není pouhou tradicí. Podle buddhistických textů a učitelů je buddhismus definován dvěma věcmi: porozuměním, které nám Buddha předal, a realizací, kterou získal. Abychom získali ono porozumění a realizaci, potřebujeme studovat a praktikovat to, co Buddha učil.

Podíváte-li se na historii buddhismu, zjistíte, že tato učení byla vždy zcela přizpůsobena zemi či civilizaci, na kterou byla zaměřena. Buddhova učení nenáleží k nějaké specifické kultuře či tradici. Jsou dosažitelná všem, a proto je lze přizpůsobit, přeložit a měla by být lidem zpřístupněna. Sám Buddha řekl, že raději vysvětluje učení v jazyce, kterému lidé rozumějí než akademicky a učenně. Porozumění, které Buddha předává, vede ke stejné věci nezávisle na tom, v jakém jazyce je vyjádřeno - je popisem skutečnosti takové, jaká je.

Zdá se mi, že tradice může v některých případech být překážkou v porozumění tomu, co je za tradicí. Sám Buddha řekl, že bychom neměli brát v úvahu pouze slova, ale zkoumat smysl, který je za nimi. Proto si také myslím, že je velmi dobré, když se buddhismus setkává s jinými kulturami. Kodifikovaná tradice je určitým prostředkem, jak zachovat učení, ale může být i překážkou v tom, abychom viděli, co je skutečně za ní.

Následuje-li někdo učení, ať už v rámci konkrétní tradice, či ne, vede to ke změně jeho osobnosti?

No, mohl bych se vás zeptat: změnila by se něčí osobnost, kdyby studoval západní filosofii?

Myslím, že kdyby se o ni zajímal jen na intelektuální úrovni, tak ne. Mluvím ale o hlubší proměně osobnosti.

Jenom to, že nás buddhismus zajímá, nebude mít žádný významný důsledek na naši osobnost. Pokud nás ale tato filosofie skutečně ovlivní, změníme svůj názor na svět a to, jak se k světu a sobě samým vztahujeme.

Skrze výcvik v buddhistické meditaci se změní náš způsob vztahování se ke světu tak, že už více nebudeme obětí našich vlastních emocí a nevědomostí a budeme mít nad svou myslí, životem a osudem větší kontrolu.

Psychoterapie používá metody podobné meditaci a dokáže tak přivodit změnu osobnosti a dosáhnout určitého stavu mysli. Je tedy možné používat jakýkoliv druh meditace? Musí se člověk, který chce dosáhnout proměny, nazývat buddhistou?

Tím se dostáváme k pokusu definovat, kdo je buddhista. Tradičně, v souladu s buddhistickými texty, bychom nazývali buddhistou takovou osobu, která přijímá útočiště u Buddha, dharmy a sanghy. Přijímat takové útočiště znamená, že naším cílem je dosáhnout nirvány, která je překonáním nevědomosti, to znamená uchopování já a neznalosti skutečnosti věcí. Je také překonáním kléš, které jsou zdrojem utrpení samosary. To tedy definuje buddhistu jako toho, kdo následuje učení Buddha.

Trinlay Tulku rinpoche v Praze.

Foto: archiv.

Nicméně to neznamena, že pokud nejste buddhistou, nebudete schopni postoupit na cestě k osvícení. Je ovšem docela těžké dokázat to bez učitele tak, jako Buddha Šákjamuni. Jinými slovy, Buddha je jako dobrý průvodce, dobrá mapa. My jsme tak trochu slepí před cestou k nirváně či absolutnímu štěstí. Ve skutečnosti moc nevíme, co dělat.

Zdá se, že nám na Západě skutečný svět uniká.

Problémem není svět, ale naše vlastní mysl. Lidé často hledají řešení někde venku, přestože řešení je ve skutečnosti v naší

vlastní mysli. Pokud si uvědomíme, že je možné se k něčemu vztahovat a zároveň ona věc, přestože ji zažíváme a vidíme, není skutečná, může nám to umožnit pochopit, že je to tak i s ostatními věcmi, které obvykle považujeme za skutečné.

Myslíme si, že stůl, který máme před sebou, je skutečný. Vztahujeme se k němu skrze filtr naší konceptuální mysli, přitom ta věc sama o sobě je jen seskupením atomů, které se v každé vteřině mění. Je naprosto nestálá. Vlastně se nikdy nevztahují k věcem takovým, jaké jsou, ale vztahují se ke světu skrze svou konceptuální mysl a její smysly.

Myslím, že moderní věda a její objevy nám v tomto uvědomění mohou velmi pomoci. Pamatuji si, že jsem viděla pořad o psychologii mozku, kde ukazovali, že pokud mozek naučíme nějaký obraz vnímat určitým způsobem, bude i věci připomínající onen obraz vnímat jako onen obraz samotný. Skutečně se zdá, že psychologie a fyzika nám mohou pomoci pochopit realitu.

Ano, samozřejmě. Lze učinit mnoho zajímavých paralel například mezi buddhistickou teorií poznání a západními kognitivními vědami. Co se týče přirozenosti reality, myslím, že jsou určité věci, které lze studovat společně s buddhismem, jako například kvantovou fyziku.

Je v buddhismu nějaká metoda, jak předejít tomu, že něco (např. učení a učitele) budeme považovat za skutečnější než ostatní věci?

V buddhismu nepovažujeme Buddha, jeho učení a stav nirvány za něco více skutečného. Pokud je svět skutečný, jsou pak stej-

Škola Karma Kagjü tibetského buddhismu u nás

Školu Karma Kagjü uvedl na Západ Chögyam Trungpa rinpoche (1940-1987) roku 1967. Tehdy založil spolu s Akongem Tulku rinpochem ve Skotsku klášter Samye Ling Mona, jehož pobočka existuje i v České republice jako centrum tibetského buddhismu **Kagy Samye Dzung Plzeň**.

Chögyam Trungpa rinpoche pak z Velké Británie odešel do USA a založil tam světové společenství Vadzradhatu (dnes působící pod názvem **Šambala**). I tato organizace je v České republice zastoupena několika centry. Její učení však tradici Karma Kagjü výrazně překračuje.

Ke škole tibetského buddhismu Karma Kagjü patří také pražská skupina **Karma Thegsum Čhöling**. Vznikla roku 1998 a na veřejnosti vystupuje také jako občanské sdružení s názvem **108**. Centrum působí pod duchovním vedením lamy Khandro rinpoche (*1969), zakladatelky kláštera Samtän Ce a učitelky evropských buddhistů v několika zemích.

Největší skupinou školy Karma Kagjü a patrně také největším organizovaným společenstvím buddhistů u nás je **Buddhismus Diamantové cesty** pod vedením lamy Oleho Nydahla (více o této skupině na dalších stranách).

Zatím poslední skupinou školy Karma Kagjü u nás je mnišsky orientované společenství **Karma Dargje Ling**. Učitelem této skupiny Trinlay Tulku rinpoche, který poskytl Dingiru rozhovor, uveřejněný na těchto stranách. Více informací o této skupině je možné nalézt na <http://www.gampopa.cz>.

Zdeněk Vojtišek

O škole Karma Kagjü viz též Froňková Z., *Karmapa vs. karmapa*, Dingir 4/2000, str- 9-10.

ně skutečné. Je-li ne-skutečný, jsou stejně ne-skutečné. Přirozeností nirvány a samsáry, buddhů, bódhisattvů a jejich učení je prázdnota.

Pokud porozumíme prázdnotě, můžeme se k nim všem vztahovat stejně: jsou prázdné. Například indický mistr Nágardžuna říká, že ve světě není nic, co by nebylo prázdnotou. I Buddha, dharmu, a nirvána jsou přirozeně prázdné. Všechno to má stejnou přirozenost, nic nemá jiný stupeň reálnosti.

A proč tedy musíme stále usilovat?

V tomto stavu trpíme. Ve stavu nirvány bychom netrpěli. Proto musíme usilovat.

Takže usilujeme proto, abychom dosáhli stavu, kde již není žádného usilování? Nebylo by lepší rovnou přestat usilovat?

Kam nás to dovedlo, když jsme nezkoušeli usilovat? Žili jsme samsáru tak, jak k nám přicházela, a následovali jsme své inklinace. Ale to nám nepřineslo stav osvobozený od smrti, nepodmíněný, osvobozený od utrpení z pomíjivosti. Jenom to, že nebudeme dělat nic, nebo budeme jen následovat naše tendence, nás nikam nepřivede.

Cílem buddhistického praktikujícího je nirvána. Není spokojen se svou současnou situací, zjistil, že je plná utrpení a chce se od něj osvobodit. Je na cestě, má cíl a proto podstoupí získávání porozumění a výcvik. Můžete to považovat za druh úsilí. V určitém smyslu usilujete, abyste již nikdy usilovat nemuseli. To ale neznamená, že ve stavu nirvány jsme zbaveni vší aktivity, že je něčím nehybným. Ve stavu nirvány se toho děje hodně. Buddha dovršuje mnoho činů ve prospěch mnoha bytostí. Není to stálý, zatuhlý, zkamenělý stav. Je to stav v pohybu.

Mgr. Štěpánka Straková (*1967) je psycholožka.

Zakladatel úspěšné skupiny tibetských buddhistů v Praze

PROFESIONÁLNÍ BUDDHISTA

Zdeněk Vojtíšek

Můj první dojem z osobnosti dánského buddhisty Oleho Nydahla pochází z doby možná už před deseti lety. Na konferenci o náboženstvích, která se v konala právě v Dánsku a na niž byl pozván jako řečník, Ole přijel na burácející motorce. Projevil se jako strhující řečník. Účastníci konference se dozvěděli mnoho zajímavého o rozdílech mezi německými a dánskými dálnicemi, o motorkách a o slečnách, které se dotkly Oleho života. Během proslovu skoro zapoměli, že původně měl být o buddhismu.

Návštěva Oleho Nydahla v Praze 19. září 2002 byla dobře plakátována. Práci s veřejností zvládají jeho následovníci ve skupině „Buddhismus Diamantové cesty“ opravdu dobře. I v tomto směru mají v Nydahlovi skvělého učitele: jeho usměvavá tvář vyjadřuje všechny hodnoty, které na současném náboženském trhu Buddhismus Diamantové cesty nabízí: sebevědomí, bezstarostnost, sílu, inteligenci, úspěch.

První evropští žáci karmapy

Historie světového společenství „Buddhismus Diamantové cesty“ vede na konec 60. let 20. století. Lama Ole Nydahl a jeho manželka Hannah se roku 1969 stali prvními evropskými žáky XVI. karmapy Rangdžunga Rigpā dordžeho (1924–1981) a strávili tři roky v Himálaji studiem a praxí školy kagjüpa tibetského buddhismu (viz rámeček). XVI. karmapa Nydahla roku 1972 pověřil zakládáním center linie kagjüpa nejprve v Evropě, od roku 1980 i ve Spojených státech a pak i v dalších částech světa. Po smrti XVI. kar-

mapy Nydahl pracuje pod vedením a s požehnáním XVII. karmapy Thaje dordžeho.

Tři cesty od samého Buddha

Buddhismus Diamantové cesty odvozuje své učení od samého Buddha, který ho údajně předal svým výjimečným, nejpokročilejším posluchačům, kteří pochopili, že Buddha je pouhým zrcadlem jejich mysli. Právě ti mají být schopni dosáhnout cíle - buddhovské mysli - velmi rychle. Pomoci jim v tom má *mahámudra (čhagchen)*, nauka Velké pečeti, která je klasickou naukou ve škole kagjüpa.

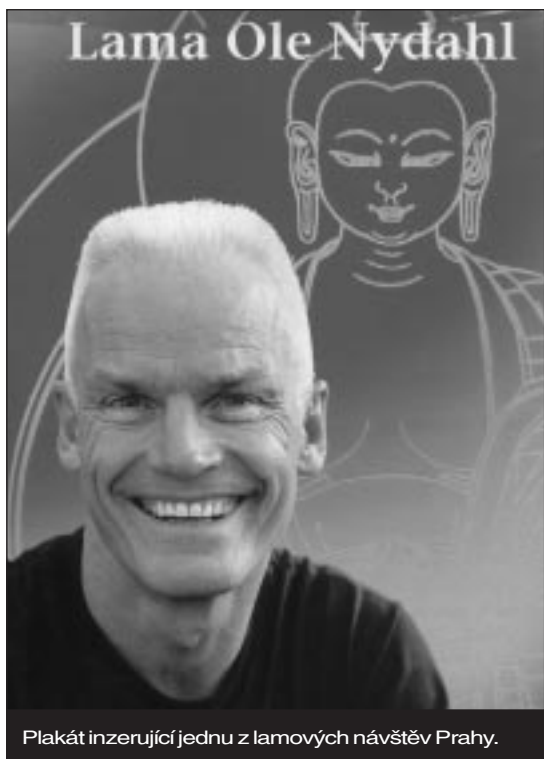
Buddhismus Diamantové cesty pracuje se třemi cestami k osvícení. Všechny začínají přijetím základních buddhistických zásad a přípravnou praxí *mahámudry*, zvanou *ngöndro*. Hlavní částí souboru cvičení *ngöndro* je recitace manter, opakovaných až jedenáctisíckrát. První cestou po vykonané praxi *ngöndro* je cesta metod, která obsahuje meditace na vizualizované *jidamy*, božské postavy, které symbolizují různé

Vadžrajána

Vadžrajána (diamantová cesta) vznikla pravděpodobně kolem 5. století v severní Indii jako důsledek zlidovění původní Buddhovy nauky. Lidová zbožnost přinesla do mahájánového buddhismu starou magickou praxi tantry snad proto, že se jí tradiční buddhistická cesta k vysvobozující *nirváně* zdála zdlouhavá a málo efektivní. Pro vadžrajánu je tedy typické používání složitých symbolů, tajemných textů a magických rituů a formulí. Proto má pověst silné, ale zároveň nebezpečné duchovní cesty, po níž může být zájemce proveden pouze po zasvěcení a za pomoci duchovního vůdce. Sám pojem vadžrajána v sobě nese hluboký symbol tvrdosti, síly a ostrosti diamantu, který je zároveň průzračně čistý, ač se vyskytující ve všech barvách, a jakoby prázdný. K dosažení osvícené prázdnoty a prožitku jednoty všeho vede podle vadžrajány meditace (s pomocí obrazů božstev), doplněná hlavně recitací manter, vytvářením a pozorováním mandal a používáním symbolických gest.

Nauka vadžrajány se do Tibetu dostala v 8. století a spolu s původním náboženstvím bön vytvářela složitý systém, souhrnně nazývaný tibetský buddhismus. Hlavními školami, které se v rámci tibetského buddhismu během staletí vyprofilovaly, jsou ňingmapa, kagjüpa, sakjapa a gelugpa. Na Západě je díky dalajlamovi nejznámější gelugpa, díky desítkám skupin pak kagjüpa (Karma Kagjü). Jednou z těchto desítek skupin školy kagjüpa, působících na Západě, je Buddhismus Diamantové cesty Oleho Nydahla.

Zdeněk Vojtíšek

Plakát inzerující jednu z lamových návštěv Prahy.

Buddhismus Diamantové cesty na internetu

<http://www.diamantova-cesta.cz>
<http://www.lama-ole-nydahl.cz>
<http://www.bks.cz>
<http://bdnes.buddhismus.cz>

se proto omezil jen na pozvání k duchovnímu životu. K němu vede každého člověka „náboženský instinkt“, který se probouzí, když lidé zjišťují, že se nemohou uspokojit jen materiálními věcmi.

Ve druhé části svého vystoupení Ole rozvíjí známou teorii o vlivu přírodního prostředí na charakter místního náboženství. Dochází k závěru, že buddhismus vyrostl z bohaté a mírumilovné civilizace, která si mohla dovolit rozvíjet osobnost. A o to právě v buddhismu jde. Je milé, že lama Ole při hodnocení různých náboženství tentokrát vynechal své obvyklé vyjádření odporu k islámu.

Buddhovo učení mělo být předmětem třetí části přednášky lamy Oleho. Ale téma zjevně překračuje možnosti takového vystoupení, a tak lama pouze ujišťuje publikum, že nepotřebuje znát celé Buddhovo učení. Úplně stačí mít šálek koncentrátu. „My, profesionální buddhisté, vám můžeme poradit, kde můžete šálek Buddhova učení získat,“ obrací se lama asi k pětistovce mladých posluchačů, z nichž ale většina je z tohoto šálku již bezpochyby napájena.

Lama pak doporučuje meditační centra Buddhismu diamantové cesty a slibuje uspokojení náboženského instinktu: „Nejdříve se dostanete do stavu, ve kterém jste šťastni, kdekoli jste. Mysl je naplněna tolika dobrými dojmy, že jste šťastni, kdekoli se nacházíte.“

Dnes již na tři sta center

Po proslovu, plném překvapivých, provokujících („Diogenés byl první pankáč.“) a mnohdy vtípných výroků následují otázky z publika a teprve po 11 hodině večer se dostane na společnou meditaci. Usměvavý Ole podal bezchybný, vskutku profesionální výkon. Bylo by divné, kdyby se to neprojevalo na počtu návštěvníků center Buddhismu Diamantové cesty.

Vstup do tohoto společenství je potvrzen symbolickým přenosem mahámudry od lamy na žáka. Tato iniciace obsahuje očistění, provedené prosbami v tibetštině, dotyk hlavy žáka vázou, která připomíná buddhovství, recitaci manter apod. Žák pak

i nadále rozvíjí svou mysl zpravidla v jednom z asi tří set center, která na světě k tomuto společenství patří.

V České republice vzniklo první centrum Společnosti Diamantové cesty v Praze roku 1994 pod názvem „Karma Dubgji Ling“. Centrum „Karma Wangčub Ling“ v Brně je organizačně velmi schopné a kromě jiného pečuje i o nakladatelství Bílý deštník. To vydává časopis „Buddhismus dnes“ a spisy Oleho Nydahla. Další centra nalezneme v Hradci Králové, Plzni a Českých Budějovicích. Kromě těchto pěti center působí v České republice více než deset meditačních skupin. Celkově je do tohoto společenství zapojeno několik set českých buddhistů.

Centrum v Českých Budějovicích se pod hlavičkou občanského sdružení „Buddhistická kulturní společnost“ pokouší vybudovat centrum Buddhismu Diamantové cesty ve Vyhličkách u Českých Budějovic. Na večeru s lamou Ole Nydahlem ale byl prezentován ještě jiný projekt - nově vznikající Evropské buddhistické centrum v Těnovicích na Rokycansku s názvem „Karma Öser Ling“ (Paprsek nejvyššího požehnání).

Obdiv i odpor k silné osobnosti

Hédonický životní styl lamy Oleho Nydahla, vyjádřený jeho zkratkou „hezké slečny a rychlá auta“, se mnohokrát ocitl v centru pozornosti západních bulvárních médií i kritiků. Jinou obvyklou výtkou je pak jeho přimočar, až konzumní pojetí buddhismu. To je však velmi těžké posuzovat; je ale jisté, že přinejmenším někteří z Nydahlových následovníků jsou vážnými a odpovědnými hledači náboženské pravdy.

Další častou otázkou vnějších pozorovatelů je pocit výlučnosti, který je - zdá se - v Nydahlově skupině cílevědomě budován. Bohužel ho provází i odsuzování jiných směrů buddhismu a jiných náboženství. Nelze se také vyhnout dojmu, že se Nydahlovi zcela nepodařilo vyvarovat se role nekriticky obdivovaného guru a že do stejné suverénní pozice dorůstají i někteří jeho žáci.

Nic z toho samozřejmě nebylo v pražském kulturním domě Eden patrné. Vše bylo profesionální. Jen mi - podobně jako posluchačům onehy v Dánsku - připadalo, že buddhismus přišel trochu zkrátka.

„Proč ještě nejste osvícený?“ zeptal se lamy kdosi z publika ve druhé části večera.

„Nevím,“ odpověděl lama. „Možná nejsem dost inteligentní. Nebo se možná více věnuji parašutingu než medicí.“

kvality myslí. S těmito kvalitami, chápanými jako energie, pracuje i metoda *phowa*, velmi oblíbený kurs vědomého umírání, který Nydahl provádí od roku 1986. Jeho účelem je naučit se přejít v okamžiku smrti do nadčasového stavu nejvyšší radosti, odkud již není nutné se vrátit do dalšího zrození. Tento prožitek má změnit žákův vztah ke smrti už nyní. Přípravou na praxi *phowa* je - kromě jiného - stotisíc opakování mantry „Om ami déva šrí“ a současná vizualizace rudě zářícího *buddhy* Ópagmeho (Amitábhy) v podobě muže v lotosovém sedu.

Druhá cesta je nazvána jako cesta vhledu a obsahuje meditace klidu (pro tuto meditaci je používán tibetský výraz *šinā*), při nichž se někdy též používají vizualizace *buddhů*. Zklidnělá mysl pak způsobí hluboký vnitřní vhled. Třetí a současně hlavní cestou ve společenství Oleho Nydahla je cesta identifikace s lamou, která obsahuje i metody obou výše popsaných cest. Identifikace předpokládá oddanost lamovi Nydahlovi a důvěru k němu, zároveň je ovšem zdůrazňována i samostatnost, nadhled a odpor k bezduchému napodobování. Identifikací se buddhovským stavem, v němž se lama nachází, se oddaný sám stává *buddhou*.

Náboženský instinkt a Dálný Východ

Lama Ole Nydahl ale na veřejném, časově omezeném vystoupení nemůže předat ani základy učení, které reprezentuje. V Praze

Americká profesorka jmenuje faktory, podle nichž lze odhadnout nebezpečí vypuknutí násilí

NÁBOŽENSKÉ SKUPINY A POTENCIÁL NÁSILÍ

Catherine Wessingerová

Velkým tématem posledních let v religionistice nových náboženských směrů je násilí, zvláště pak ve vztahu k millennialistickému očekávání (brzkému očekávání katastrofálního posledního soudu a následnému příchodu věku blaženosti). O důležitosti tohoto tématu svědčí několik významných knih, které nedávno vyšly: především je to „Jak millennium přichází násilně. Od Jonestownu k Nebeské bráně“¹ americké profesorky Catherine Wessingerové a stejnou autorkou editovaný soubor studií „Millennialismus, pronásledování a násilí“.² Zatím poslední vydanou knihou na toto téma je čerstvý sborník studií „Sekty, náboženství a násilí“,³ který připravili D. G. Bromley a J. G. Melton. Následující úryvek pochází z rukopisu „Nová náboženská hnutí a konflikty se zákonem“, jímž Catherine Wessingerová přispívá do knihy,⁴ která se má na pultech objevit ještě letos. Úryvek vyjmenovává faktory, jejichž pomocí lze odhadnout násilný potenciál náboženských skupin.

Následující faktory jsou ve vzájemném vztahu a na sobě vzájemně závislé.

Znepokojující charakteristiky

Faktory vzájemného ovlivňování

(kvalita vzájemného ovlivňování mezi věřícími a reprezentanty většinové společnosti):

1. Skupina je označena členy většinové společnosti pejorativním pojmem, jako je „kult“ nebo „sekta“, a je terčem značného množství agresivních činů ze strany představitelů médií, vlády a represivních orgánů, ze strany zainteresovaných příbuzných a nespokojených bývalých členů.
2. Skupina se extrémně brání zkoumání a buď agresivně bojuje proti těm, jež považuje za nepřátele, anebo se stahuje do izolace.
3. Výsledkem konfliktu s většinovou společností a jejího odporu je to, že skupina přestává získávat nové konvertity a obrací se dovnitř, aby uchovala spasení pro své členy.
4. Skupina se již účastnila násilného konfliktu s represivními orgány, při němž příslušníci těchto orgánů zemřeli.

Vnitřní faktory

(sociologie náboženské skupiny):

5. Věřící extrémně zdůrazňují doslovnost v přístupu k výkladu písem a dalších textů, důležitých pro skupinu.
6. Následovníci jsou příliš závislí na charismatickém vůdci (který odvozuje svou autoritu od neviditelného zdroje, jakým je např. Bůh) jako jediném prostředku k tomu, aby dosáhli svého nejvyššího zájmu (spasení).

7. Charismatická autorita vůdce doposud není vykonávána jako běžná praxe institucionálních struktur a rozhodujících těles a úřadů.
8. Charismatický vůdce stanovil skupině takové cíle, u nichž je nebezpečí, že je fyzické události nepotvrdí.
9. Vůdce skupiny dává svým následovníkům novou identitu včetně nových jmen a drasticky zasahuje do rodinných a manželských vztahů věřících.
10. Opustit skupinu znamená „platit vysoké náklady na odchod“, pokud jde o osobní identitu, rodinné a přátelské svazky a chuť do života.
11. Skupina žije izolovaně, takže členové nejsou vystaveni alternativním interpretacím reality.
12. Násilné činy jsou rituálně opakovány, takže rozsah a intenzita násilí roste.

Faktory víry

(teologie náboženské skupiny):

13. Skupina má katastrofickou millennialistickou nebo dualistickou víru, která očekává a podporuje konflikt.
14. Millennialistická víra skupiny je spojena s radikálním dualistickým viděním dobra proti zlu, které odlišťuje jiné lidi.
15. Skupina spojuje apokalyptickou millennialistickou víru s přesvědčením, že je pronásledována.
16. Víra v reinkarnaci je spojena s katastrofickým millennialismem a vírou, že skupina je pronásledována.
17. Teologie vyjadřuje názor, že tato země není pravým domovem věřícího.
18. Pocit členů skupiny, že jsou pronásle-

dováni, je vyjádřen silnou vírou v konspirační teorie.

Uklidňující charakteristiky

1. Skupina nebyla vystavena útokům odpůrců jako např. novinářů, zainteresovaných příbuzných, odpadlíků, vládních činitelů nebo represivních orgánů.
2. Skupina otevřeně a věcně odpovídá na otázky a zkoumání, které se týká její víry a aktivit.
3. Věřící usilují o to, aby byli dobrými občany a sousedy.
4. Skupina je aktivní v misi, aby rozšířila spasení i pro další, ale nepoužívá nenávislivou ideologii.
5. Skupina a její vůdce učinili jasná prohlášení proti používání násilí.
6. Vůdce učinil prohlášení, která prokazují ochotu reinterpretovat předpovědi, jež pravděpodobně selžou, nebo učinil prohlášení, která prokazují ochotu změnit cíle, které jsou skupině stanoveny.

Poznámky

- 1 Wessinger, C., *How Millennium Comes Violently. From Jonestown to Heaven's Gate*, Seven Bridges Press, 2000.
- 2 Wessinger, C. (ed.), *Millennialism, Persecution & Violence. Historical Cases*, Syracuse University Press, 2000.
- 3 Bromley, D. G., Melton, J. G. (eds.), *Cults, Religion & Violence*, Cambridge University Press, 2002.
- 4 Davis, D. H., Hankins, B. (eds.), *New Religious Movements and Religious Liberty in America*, Waco: J. M. Dawson Institute of Church-State Studies and Baylor University Press, 2002 (v tisku).

Připravil a přeložil Zdeněk Vojtíšek.

Prof. Catherine Wessingerová přednáší na Loyola University, New Orleans, Louisiana, USA.

Křesťanská postava Marie na sebe vzala rysy starších bohyň

EFESOS, MĚSTO PANNY

Věra Tydlitátová

Když kolem roku 450 př. Kr. popsal historik Hérodotos velkolepost Artemidina chrámu v Efezu, mělo toto svaté město za sebou již dlouhou historii kultu bohyně. Podle řeckých pověstí obývaly krajinu, v níž byl později vystavěn Efesos, panenské Amazonky, uctívачky Velké matky a měsíce.

Tradice uvádí, že město bylo založeno jónskými osadníky v 11. století. Noví příchozí zde našli významnou svatyni *božské Matky*, kterou původní obyvatelé oblasti založili na místě dopadu meteoritu.¹ Zdá se, že zdejší oblíbená mateřská bohyně byla jednou z theofanií archaické, původně snad maloasijské mateřské bohyně, jejíž kult známe v mnoha podobách z rozsáhlé oblasti Evropy a Přední Asie. Fakt, že šlo ve většině případů o lunární božstvo často spjaté s ochranou a lovem divoké zvěře, ovlivnil ztotožnění této asijské bohyně s původně arkadskou panenskou bohyní *Artemis*.

Artemis a její chrámy

Nejstarší tři po sobě postavené Artemidiny chrámy z osmého století př. Kr. byly údajně dřevěné a podlehly ohni. Kolem roku 600 byl vystavěn chrám o půdorysu 14 x 28 m, který byl obestavěn ze všech stran zdmi. Teprve lýdský král Kroisos (vládl v letech 560-547 př. Kr.), jehož bohatství vešlo do úsloví, štědrá donací umožnil zbudování nového chrámu ze dřeva a z mramoru. Výstavba této svatyně trvala údajně sto dvacet let a jde právě o tu budovu, jejíž nádheru obdivoval Hérodotos. Dílo architekta Kersifona z Knóssu, jeho syna Megathéna a Theodora ze Sámu představovalo svatyni o rozměrech 55 x 115 m, což je asi třikrát větší půdorys, než měl Diův chrám v Olympii, sám pokládáný za jeden z největších v Řecku. Podle Pliniova svědectví se *Artemision* pyšnil 127 jónskými sloupy, jejichž výška dosahovala více než devatenácti metrů.

Právě v tomto chrámu stála ona zvláštní socha panenské Artemis, nad jejíž podivností se pozastavuje Eliade: „V Efezu byla její (Artemidina) mateřská funkce znázorněna výtvarně, a to tak groteskním způsobem, že v ní jen těžko můžeme spatřovat

řeckou bohyni.“² Eliade má na mysli známé vyobrazení bohyně v helénistické éře často kopírované a parafrázované,³ popisované jako „bohyně s mnoha prsy“. Výklady oněch „prsů“ se různí, jde o tři řady po sedmi „prsech“, spíše však náhrdelníky složené buď z plodů nebo dokonce z býčích varlat.

Když 21. července 356 př. Kr. zřejmě duševně vyšinutý Hérostratos *Artemision* vypálil, prý aby si zajistil místo v historii, prožívali nejen obyvatelé Efezu, ale všichni ctitelé Artemidy existenciální šok. Práce na obnově započaly velmi brzy z podnětu Alexandra Makedonského. Nový chrám měl sice nižší sloupy, asi 17,60 metrů vysoké, ale byl celý vyzdvižen na plošinu vysokou skoro tři metry.⁴ Filón tento obnovený chrám zařadil do svého výčtu sedmi divů světa. Také v tomto chrámě byla centrem kultu velká socha Artemidy v oné nezvyklé podobě. Římané ji ztotožňovali s Dianou.

Řecká Artemis, která v Malé Asii splýnula s ideou bohyně Matky, byla ve své domovině vnímána jako přísná, ba někdy krutá panna. Byla dcerou samotného Dia a starší sestrou Apollóna. Od otce si prý vyprosila věčné panenství, luk a šípy, družinu mořských a říčních nymf, šafránový, rudě lemovaný šat a smečku psů. Prosadila také, aby byla bohyní světla. Zeus splnil všechna její přání a přidal jí též třicet měst a učinil ji ochránkyní přístavů.

Panna i Matka

Artemidina cudnost byla nedotknutelná. Bez smilování trestala nejen pokusy o znásilnění, ale i pouhý chlípny pohled (příběhy Siprioita, Órióna nebo Aktaióna). Mladé dívky odcházely v devíti letech od rodiny a byly zasvěcovány Artemidě, v jejichž službách zůstávaly až do sňatku. Původně se tento zvyk týkal snad všech dívek, později jen některých. V Athénách se tyto zasvěcenkyně nazývaly *arktoi*, tj. *medvědice*. Artemis byla tedy nejen ochránkyní dívčí puberty, ale v archaických dobách bývala spojována s kultem medvědice a sama byla zřejmě jako Medvědice vnímána a zobrazována.⁵ Tomu nasvědčuje i příběh Artemidiny družky Kallistó, kterou Artemis porušením slibu panenství proměnila v medvědici a potom i zahubila. Kallistó se pak dostala na nebesa v podobě souhvězdí Velké medvědice. Zatímco v Evropě byla bohyně spojována s medvědicí, v Asii byl jejím heraldickým zvířetem spíše lev. Existuje i vyobrazení Artemidy stojící mezi dvěma pardály jako Paní zvířat na plaketě ze sedmého století. Jindy bývá bohyně zobrazována spolu s jelenem či srncem.

Artemis byla od nejstarších dob spojována s divokou zvěří jako Velká lovkyně

Artemis mezi leopardy jako vládčyně zvířat.

Ilustrace: Věra Tydlitátová.

s lukem. Iliada ji označuje jako Paní zvířat, *pontia thérón* (Illias, XXI, 470 n.). Přes své panenství byla bez pochyb dědičkou paleolitických bohyní zvířecí plodnosti. Její raný kult snad doprovázely orgiastické tance se zvířecími maskami. „*Když svítíl měsíc, byla Artemis přítomna a zvířata i rostliny tančily.*“⁶

Jak dokazuje tetradrachma z Efezu z roku 350 př. Kr., byla heraldickým zvířetem kromě medvědice a jelena i *včela*. Včelstvo bylo známo jako obec panenských družek (věřilo se, že se rozmnožují parthenogeneticky) a jejich podivuhodné společenství ukazovalo na božský řád. Oddanost včel „Velké matce“ byla příkladem a vzorem oddanosti panenských zasvěcenkyň ochranné bohyni. Zasvěcenkyňe byly nazývány včelami a vyobrazení včel například na zlatém náhrdelníku z Mallie na Krétě⁷ bylo spíš talismanem než pouhým šperkem. Dnes už těžko můžeme rekonstruovat religionistické pozadí „včelího jména“ pozoruhodné izraelské prorokyně Debóry, ale souvislost s odkazem na „Velkou matku“ nelze vyloučit.

„*Včela, která ze sebe vydává potomstvo, raduje se z dětí, a přesto si uchovává panenství*“⁸ se později stala vhodným symbolem *Panny Marie*, jež porodila Krista symbolizovaného medem.

Artemis a její laň.

Ilustrace: Věra Tydlitátová.

Rozpor mezi Artemidiným panenstvím a její mateřskou podobou zřejmě nepůsobil antickému člověku žádné problémy. Byla uctívána jako *kúrotrofos*, pečovatelka a vychovatelka a také jako *Locheia*, bohyně porodu. Napětí mezi rozdílnými charakteristikami bohyně Panny a Matky poskytovalo dynamiku jejímu kultu a zajišťovalo jeho neuvěřitelnou kontinuitu.

Na přelomu epoch byl Efesos znám jako velké náboženské a obchodní centrum. Každý rok 15. srpna probíhaly velké oslavy k počtě patronky. Městem procházela procesí poutníků s množstvím darů určených bohyni. Kult Artemidy byl značně zkomercializovaný, přesto nechybělo opravdové zanicení. Mnozí vynaložili značné jmění, aby mohli Efesos navštívit a věnovat své Ochránkyni dar. Na cestu domů si poutníci kupovali sošky Artemis, ti chudší hliněné, ti bohatší zlaté nebo stříbrné. Oblíbené byly i stříbrné miniaturní modely chrámu. Výroba talismanů znamenala výnosnou živnost. Město bylo rovněž proslulé magickými a okultními praktikami, prodejem amuletů, působením kouzelníků a věštců.

Konflikt s rodícím se křesťanstvím byl nevyhnutelný. Plastický obraz tohoto střetnutí nám zprostředkovávají novozákonní Skutky. Apoštol Pavel pobýval v Efezu asi dva roky a jeho ostrá kritika náboženské praxe Efesanů vyvolala nepokoje podnické výrobcem devocionálií, jistým Demetriem. Rozvážnění Efesané sborově volali: „*Megalé hé Artemis Efesíón*“ (*Veliká je Artemis Efeských!* - Sk 19,28), šlo o bouře tak významné, že apoštol musel město opustit (Sk 19, 23 – 20,1). Přesto zde zanechal sice malou, ale životaschopnou obec křesťanů.

Maria v Efezu

V Efezu proběhl proces dobře známý z mnoha jiných, původně pohanských míst, ale zde měl zvlášť ostré kontury. Do svatyně právě ke panenské a mateřské bohyně vstoupila křesťanská mariánská legenda. Panna Marie, která - historicky vzato - zřejmě nikdy Efesos nenavštívila, se stala jeho novou patronkou a dnes můžeme jen hádat, *nakolik vtiskla pod-*

bu Efezu Panna Marie a nakolik vtiskl Efesos podobu Panně Marii.

Podle křesťanské nauky není Panna Marie bohyně. V monotheistickém vnímání božství, jakkoliv dynamickém díky nauce o Trojici, není pro bohyně místo.⁹ Marie je jen lidskou bytostí, pravda obdařenou zvláštní mocí a jedinečnými vlastnostmi, které ji odlišují od všech ostatních lidí, ale není pokládána za božskou. Přesto ve srovnání s antickými bohyněmi nemůžeme nevidět ty její vlastnosti, které náležejí pouze bohyním, jako je vševědoucnost, všemocnost, nesmrtelnost. Stejně tak plní mnohé role přičítané bohyním, jako spasitelka, ochránkyně, záruka plodnosti. Vůbec nemá menší moc než jiné bohyně, a dokonce ani její funkce se neliší od funkcí bohyní. Ve skutečnosti je pro milióny svých ctitelů tou, kterou byly starověké bohyně pro své ctitele. Pojetí boží moci a síly bylo v polytheismu odlišné od monotheistického modelu s jeho vypracovaným a střeženým vnímáním jedinečnosti. Marie patří ke staršímu typu božství, k tomu typu, který představovala například právě Artemis.

Mariánská legenda Efezu se opírá o novozákonní Ježíšův výrok, který svěruje Marii učedníku Janovi (J 19, 26-27). Tento výrok z Janova evangelia dokládá nesporné povědomí úcty k Marii již na konci prvního století. Apoštol Jan údajně působil jako hlava křesťanské obce v Efezu do vysokého věku, zemřel snad kolem roku 100. Byl pohřben na místě, kde byla ve třetím století postavena bazilika sv. Jana. Dnes je tento kostel již v rozvalinách, ale dochovaly se mramorové sloupy. Apoštol Jan podle jedné z legend přivedl do Efezu Pannu Marii a ta je zde také pochována. (Jiné tradice udávají ještě dva Mariiny hroby, jeden v údolí Kidrónu a druhý na Sijónu v Jeruzalémě.) V Efezu se též ukazuje „domek Panny Marie“, skromné kamenné stavení asi osm kilometrů jižně od Efezu. Toto obydlí se stalo poutním místem, ačkoliv jeho tradice není stará, byl prý objeven až v roce 1891 díky jedné jasnovidce.¹⁰

Bohorodička, či Kristorodička

Je pravděpodobné, že se už za svého života těšila Marie jistě úctě jakožto členka Ježíšovy pokrevní rodiny, k níž patřil i horlivý „bratr Páně“ Jakub. Vliv Ježíšových příbuzných však rychle pohasl likvidací jeruzalémské církve a iniciativu převzaly sbory helénizovaných Židů. Přesto zvláště v lidových kruzích úcta k Marii strmě rostla. Marie byla nazývána Bohorodičkou. Ter-

mín *Deipara* je doložen z počátku 3. století, ale když se jej zmocnili monofysité, prosadil se termín *Theotokos*, „Boží matka“. Zdánilivě malicherný spor rozněcovaný především vroucí zbožností lidových vrstev se stal teologickým tématem ve sporu Cyrila Alexandrijského s Nestoriem Cařihradským.

Podle antiošské teologické tradice, která kladla důraz na Ježíšovo lidství, polemizoval ve svých kázáních Nestorius proti označování Matky boží jako *Theotokos* (Bohoroďička) a navrhol termín *Christotokos* (Kristoroďička). Lidové vrstvy však citově lpěly na starém označení *Theotokos* a nechtěly se ho vzdát. Příležitosti se chopil dávný protivník Nestoriův, Cyril, protože Alexandrie žila v konkurenčním napětí s Cařihradem a patriarchové obou megapolí vzájemně žárlili na svůj nemalý vliv. Cyril ve svém velikonočním dopise biskupům Egypta z roku 429 a v okružním listě svým stoupencům, tisícům mnichů, zavrhl Nestoriovu nauku a obrátil se k papeži Celestinu I. o rozhodnutí.¹¹ Celestin podpořil Cyrila. Spor podněcovaný Cyrilem se vyhroutil do té míry, že císař Theodosius II. svolal roku 431 do Efesu ekumenický koncil.

O průběhu Efeského koncilu máme četná historická svědectví. Vedoucí osobností se stal Cyril Alexandrijský. Zahájil koncil současně jako zástupce papeže se šestnáctidenním zpožděním 22. června 431, ačkoliv stoupenci antiošské školy s patriarchou Janem ještě nedorazili. Nestorius, i když byl v Efesu přítomen, odmítl účast. Nálada ve městě byla proti němu tak vyhrcoená, že musel dostat ke své osobní ochraně císařskou stráž. Rozhodnutí císaře se postupně během sedmi sezení klonila tu na stranu Nestoria, tu na stranu Cyrila. Konečně na sedmém zasedání snad 31. července císař odmítl Nestoriovu učení. Spory ještě pokračovaly, ale vyústily v Nestoriovu uvěznění a následné vyhnanství. Cyrilovo pojetí Bohoroďice se natrvalo prosadilo v křesťanské církvi. Na Efeském koncilu bylo také vyhlášeno dogma o trvalém panenství Marie. Teologie se vyrovnala s rozpornou ideou starověké Panny - Matky. Koncepce parthenogeneze mateřských bohyní se v postavě Marie přenesla do nové víry.

Panna Marie byla na Západě ztotožněna s postavou božské Moudrosti (*Chochma*, *Sofia*). Na Východě byla rozvedena nauka o *Sofii* jako o ženském aspektu Ducha svatého.

Dědička starých božstev

Panna Marie na sebe vzala mnohé z rysů

archaických bohyní. Stejně jako Artemis si uchovává své panenství. Její svátek Nanebevzetí (*Assumptio B. Mariae Virginis*) je slaven 15. srpna, ve stejný den, kdy Efезem procházela slavná procesí k počtě Artemidy. Jako „Hvězda mořská“ je ochránkyní námořníků a přístavů stejně jako chránila přístavy Artemis. (V tomto případě ovšem je lidová etymologie jména Marie nečekaně blízko správnému výkladu, jeden z významů hebrejského jména *Mirjam* je totiž *Hořké moře*.) Sochy Panny Marie jsou dodnes ve Středomoří ve slavnostních procesích přinášeny ke kotvištím, aby poskytly svou vlídnou ochranu lidem a lodím na moři. Marie je ctěna jako *semper virgo*, je Pannou i Matkou, je ochránkyní roďiček a dětí. Je „prostřednicí vykoupení“, je „v těle na nebe vzatá“.¹² Je zobrazována stojící na měsíci

a oděná sluncem podle Apokalyptické vize (Zj 12,1-6). Tak upomíná na lunární charakter Artemis i na její vládu nad světlem. Tradice jí přisoudila symbol včely, zatímco všeobecnou symboliku Atremidiných zvířat u Marie nacházíme jen stěží a nepřímou v gotických vyobrazeních rajských zahrad plných zvířat, uprostřed nichž trůní Panna Marie, nebo ve scénách „Lovu na jednorozce“, kde se bájný jednorozec utíká pod Mariinu ochranu. Stejně jako pohanská bohyně si Panna Marie uchovává naprostou nezávislost na světě mužů a stává se osobní ochránkyní dívek i matek.

Přes opakovaná horlení teologů dobře si vědomých heterodoxnosti božských rysů Panny Marie, dokonce i přes důrazné reformační tažení proti mariánské úctě, zůstává v křesťanstvu v postavě Marie přítomen ženský aspekt božství, bez něhož si - aniž si to vždy připouštíme - už neumíme křesťanství představit. Tento heterodoxní prvek přimíšený do mystiky i do racionalistické teologie poskytoval křesťanství ono dynamické napětí, které dodávalo životnost už dávnému kultu Artemidy.

Přestože křesťané Artemidin chrám zbořili v pomstě nad vyhnaním apoštola Pavla a slavné palladium „Artemis s mnoha prsy“

Artemis na lovu se psy.

Ilustrace: Věra Tydlitátová.

jeden horlivý křesťan v roce 400 zničil se slovy, že jde o „démonskou Artemis“, Efesos zůstal i v nové éře městem Panny. ■

Zkratky knih Nového zákona

J Evangelium podle Jana Sk Skutky apoštolů
Zj Zjevení Janova

Poznámky

- Wilson, Colin, *The Atlas of Holy Places and Sacred Sites*. Dorling Kindersley Ltd., London 1996, str. 32.
- Eliade, Mircea, *Dějiny náboženského myšlení I. Od doby kamenné po eleusínská mystéria*. OIKOYMENH, Praha 1995, str. 263.
- Strong, Donald E., *Antické umění. Umění Světa*. Artia, Praha 1970, str. 149.
- Řekové a rozkvět antiky*. Z it. originálu Meraviglie Dell' Archeologia, I Greci E La Magna Grecia. De Agostini, Novara 1998, vydal KK, Balios, Praha 2001, str. 126.
- Kerényi, Karl, *Mytologie Řeků I. Příběhy bohů a lidí*. OIKOYMENH, Praha 1996, str. 113.
- Kerényi, str. 116.
- Geiss, Heinz, *Starověký Knossos*. Vyšehrad, Praha. 1985. str. 90.
- Cooper. J.C., *An Illustrated Encyclopaedia of Traditional Symbols*. Thames and Hudson, London 1987, str. 205.
- Kinsley, David, *The Goddesses Mirror. Visions of the Divine from East and West*. State University of New York Press, Albany 1989, str. 215 n.
- Řekové a rozkvět antiky, str. 128.
- Jedin, Hubert, *Malé dějiny koncilů*. Česká katolická Charita, Praha 1990, str. 18-21.
- Řičan, Rudolf, Molnár, Amedeo, *Dvanáct století církevních dějin*. ÚCN Kalich, Praha 1973, str. 160.

Mgr. Věra Veronika Tydlitátová (*1959), religionistka, přednáší judaismus na Fakultě humanitních studií na Západočeské univerzitě v Plzni.

Úctu k Marii chovají všichni křesťané, ale jen v římské církvi nabyla podobu mariánských hnutí

MARIÁNSKÁ HNUTÍ DNES

Aleš Opatrný

Mariánská úcta a s ní související zbožnost je v katolicismu i v pravoslaví trvalou součástí teologie i praxe víry. Všem starobylým řeholím v západní církvi jako jsou benediktini, cisterciáci, karmelitáni, dominikáni či františkáni, je vlastní mariánská úcta, v každé má své specifické rysy, ale v žádné nemá podobu základního identifikačního znaku řehole. V oblasti pravoslaví je mariánská úcta silná, je nezbytnou součástí celé teologie, ale nikdy se nestala hnutím, osamostatněným prvkem.

Zhruba od sedmnáctého století vznikají v katolické církvi výrazně mariánsky orientovaná sdružení laiků - mariánské družiny různého druhu, ale i když jsou rozšířeny ve větší oblasti, nemají charakter celosvětového hnutí. Až v první polovině dvacátého století, které bychom také mohli nazvat „stoletím hnutí“, se objevují dvě mariánská uskupení, která postupně vyrůstají v hnutí, rozšířená po celém světě: Mariánská legie a Schönstattské hnutí.

Mariánská legie bylo jedno z prvních hnutí, které tvořili laici a které chtělo přispět k evangelizaci určitou metodou. Ta byla sdělována všem členům hnutí a nevyžadovala speciální teologické nebo misiologické vzdělání. Toto hnutí, působící svým slovníkem poněkud staromódně, existuje dodnes a po roce 1990 se objevilo i nás. Náplní jeho činnosti není pouze nebo především prohlubování mariánské úcty, ale cílem je prohlubování a sdílení víry jeho členů, které má vést k jejímu předávání, tedy k evangelizaci.

Schönstattské hnutí, vzniklé v roce 1914 v Německu, se přes počáteční velké obtíže rozšířilo do asi padesáti zemí světa. Vytvořilo profilovanou vlastní spiritualitu, jejímž základem je „úmluva lásky s Pannou Ma-

rií“. Tato spiritualita má vést k prohloubení života křesťana ve vztahu k Nejsvětější Trojici, prohlubovat víru v Boží prozřetelnost a přispívat tak k náboženské a mravní obnově světa. Hnutí, které má několik různých sekcí (kněží, řeholní sestry, rodiny), se svou strukturou přibližuje tradičním řeholím. Působí spíše nenápadně, než že by poutalo pozornost.

Tři mariánská hnutí, vzniklá později než obě výše zmíněná, totiž Fatimský apoštolát, Mariánské kněžské hnutí a skupiny Medžugorje (v tomto případě nejde o formálně ustavené hnutí), jsou na náboženské scéně v naší zemi, ale i v Evropě a ve světě nepřehlédnutelná a dávají o sobě dosti výrazně vědět.

Nejstarší z nich je tzv. Fatimský apoštolát Modrá armáda, který vznikl v roce 1947 v USA (u nás je činný od roku 1990). Mariánské kněžské hnutí (které navzdory názvu není jen hnutím kněží, ale v mnohem větší míře laiků) klade svůj vznik do roku 1972 a je podstatně spojeno se jménem italského kněze dona Gobbioho. A konečně skupiny Medžugorje, nevytvářející formální hnutí, vznikaly a vznikají postupně od roku 1981 tak, jak se rozvíjely poutě, mířící do tohoto místa údajných zjevení a jak se odtud šířila poselství, ve zjeveních obsažená.

Tato tři hnutí mají některé důležité rysy společné: mariánská úcta je v nich primárním identifikačním znakem, tato úcta je vázána na konkrétní místa zjevení (Fatima, Medžugorje) nebo na konkrétní oso-

bu, které se zjevení dostává (don Gobbi). Všechna tři usilují o obrácení nebo obnovu a prohloubení života křesťanů, u nichž konstatují buď slabou víru, nebo velmi nedokonalou morálku. Obsahem zjevení jsou poselství Panny Marie. Ve Fatimě (1917) krátce trvající a ukončená, v dalších dvou případech dlouhodobě pokračující.

Katolická církev uznala z těchto zjevení doposud jen fatimské. Takovéto uznání znamená, že obsah zjevení je shledán jako něco, co není pro víru nebezpečné nebo co není vyloženo omylně, katolík v pravost takového zjevení věřit může, ale nemusí - tato zjevení nepatří k základnímu obsahu víry. K Medžugorje se oficiálně nevyjádřila (dokud zjevení pokračuje, není nikdy potvrzeno) a to, co je zpravidla interpretováno jako zjevení Panny Marie donu Gobbimu, bylo označeno oficiálně za jeho vnitřní prožitky, aniž bylo rozhodnuto, zda jsou, nebo nejsou považovány za autentická zjevení.

Místa významných zjevení Panny Marie

Paříž, ul. du Bac	Francie	1830
La Salette	Francie	1846
Lurdy	Francie	1858
Fatima	Portugalsko	1917
Turzovka	Slovensko	1958
Garabandal	Španělsko	1961-1965
Medžugorje	Bosna a Hercegovina	od 1981 dosud
Litmanová	Slovensko	1990-1995

Miloš Mrázek

Kostel v Medžugorje v době konání Mezinárodního modlitebního setkání mládeže v roce 1999. Foto: Regina 10 / 1999.

Obsah zmíněných tří skupin zjevení není stejný, ale má tři společné rysy: výzvy k obrácení, otevřené varování před důsledky špatného života lidí a skrytou hrozbu (v případě fatimského zjevení bylo toto tzv. Fatimské tajemství už oficiálně zveřejněno). Praktický vliv na život věřících, kteří do těchto hnutí přímo patří nebo se k nim více či méně přidružují, je dvojitý. U Mariánského kněžského hnutí a u skupin Medžugorje jsou důležitá poselství, kterými se stoupenci hnutí zabývají, v podstatě je zcela nekriticky přijímají a i z hlediska katolíka lze říci, že jim často věnují větší pozornost, než základním prvkům křesťanské víry. Poselství prakticky vedou jejich život.

Druhým vlivem na život věřících je určitý program modlitby a uspořádání života, který hnutí předkládají a který také vytváří společenství těch, kdo se k modlitbám a slyšení poselství scházejí. Pro řadu křesťanů tak účast v těchto hnutích znamená vytržení ze samoty lidské a křesťanské a také duchovní program, který je jejich schopnostem přiměřený. To je jistě jeden z důvodů jak jejich popularity, tak určité benevolence představitelů církve vůči některým krajnostem, které se v životě těchto křesťanů vyskytují.

Pohled o života těchto hnutí lze považovat za velmi užitečný. Dávají v mnohém poznat, co lidem v životě velkých církví, ale také v životě občanské společnosti chybí (společenství, přístupný a přece nějak významný osobní duchovní program, jistota v nejistém světě, jednoduché odpovědi a maximy ve složitém pluralitním světě atd.). Každý, kdo by chtěl tato hnutí kultivovat, nebo dokonce nějak upozadit, si musí být vědom, že uspěje jen tehdy, pokud nabídne lepší odpověď na konkrétní potřeby jejich stoupenců.

Zároveň tato hnutí upozorňují, že potřeba poněkud tajemného strachu spojená s dětinskou důvěrou, se nestala v širokých vrstvách obyvatel minulostí, což je známo i z jiných oblastí, než je oblast náboženských hnutí. Zkoumání těchto hnutí, jejich východisek, vlivu na stoupence, ale také zkoumání motivů, které vedou lidi dneška k jejich vyhledávání, jsou bezesporu pro dnešní religiozitu důležitá bez ohledu na to, jak jsou tyto fenomény pro zkoumajícího teologicky, psychologicky nebo intelektuálně přijatelné.

Don Stefano Gobbi a Mariánské kněžské hnutí

ŽIJEME NA KONCI ČASŮ

Martin Staněk

V roce 1972 vzniklo hnutí, které významně spoluurčuje podobu dnešní katolické církve. Přinejmenším posílilo ustupující mariánskou úctu, shromáždilo příznivce mariánských zjevení a znovuobjevené apokalyptiky a vytvořilo podle svých vlastních slov obranný val kolem papeže a učitelského úřadu církve.

Milánský kněz don Stefano Gobbi (člen společnosti sv. Pavla) se účastnil 8. května 1972 pouti na nejnámější poutní místo novodobé historie - do portugalské Fatimy, kde se roku 1917 třem dětem třináctkrát zjevila Panna Maria a předala jim poselství, jež dodnes hluboce ovlivňují především lidovou religiozitu. Don Gobbi se modlil v místní kapli Zjevení za kněze, kteří „zradili své kněžské povolání a snažili se organizovat v hnutích, která se staví proti autoritě církve“. Vnitřně pocítil, jak k němu promlouvá Panna Maria¹ a chce jej použít jako nástroj ke třem úkolům: ke shromáždění kněží, kteří se zasloužili o neposkvrněnému srdci, k pevnému sjednocení s papežem a k přivádění věřících k mariánské úctě. Don Gobbi tehdy jako potvrzení pravosti těchto poselství žádal Matku Boží o nějaké znamení a dostalo se mu ho tentýž měsíc ve svatyni Zvěstování v Nazaretě.

Zpočátku shromáždil tři blízké kněze, následující rok jich bylo zapsáno čtyřicet. V té době si také začal zaznamenávat některé silné myšlenky, které se v něm vnitřně rodily. Ty se zanedlouho staly základem tzv. Modré knihy, souboru zapsaných Mariánských poselství, nad nimiž má každý člen Mariánského kněžského hnutí (MKH) či jeho laické odnože povinnost meditovat.

Od roku 1974 se konají první tzv. Večeřadla modlitby, v nichž se členové týdně až měsíčně scházejí, obnovují svá zasvěcení a v modlitbách očekávají vítězství neposkvrněného srdce Panny Marie, jak bylo předpovězeno již ve Fatimě.

Hnutí se rychle rozšířilo po celém světě, takže do roku 1985 mohl don Gobbi představit 890 oblastním Večeřadlům. Rychle se rozvíjejí také Národní centra, ve kterých národní a oblastní responsabili koordinují místní život Hnutí. Don Gobbi stále horlivě cestuje po celém světě, kromě jiného i po

známých mariánských poutních místech, aby zakládal nebo vedl nová Večeřadla. Osobní misijní aktivitě přikládá velkou důležitost - dodnes absolvoval kolem tisíce cest po všech kontinentech. Co se týče rozšířenosti, podle některých odhadů patří nyní do Hnutí 400 biskupů a kardinálů, převážně z Latinské Ameriky a více než sto tisíc kněží. Počet laických členů se odhaduje na několik desítek milionů.² Přes tuto masivní účast nemá Hnutí žádné právní postavení, což sám don Gobbi považuje za velkou výhodu a za výraz bezvýznamnosti, jež je největší silou tohoto společenství.

Modrá kniha

Jak již bylo zmíněno, posbíral don Gobbi na pokyn Matky Boží a svého duchovního vůdce zaznamenaná vnitřní sdělení do několikastránkového sešitu,³ aby je předložil na jedné z prvních schůzek kněží Hnutí. Zpočátku se setkal s negativní reakcí, nejspíše proto, že se jednalo právě o fenomén vnitřní řeči a don Gobbi nežádal o církevní impriatur. Někteří kněží nemohli přijmout fakt, že sympatické myšlenky, obnovující mariánskou úctu a vytyčující směřování Hnutí, jsou vlastně příkazy Panny Marie, diktované skrze prostředníka. Přesto došlo k velkému rozšíření Knihy, nejdříve s názvem „Panna Maria kněžím, svým přemilým synům“, později „Kněžím, přemilým synům Panny Marie.“⁴ Jen u nás bylo distribuováno několik tisíc svazků.

Kniha je výtahem z většího počtu zápisků dona Gobbiho. O tom, co je vhodné k publikaci, rozhoduje jeho duchovní vůdce Renzo del Fante. Z podoby Knihy a jejích nových dodatků známe i přibližnou frekvenci poselství, jež don Gobbi přijímá: jedná se zhruba o dvoutýdenní až měsíční interval, naprostá většina duchovních vzkazů přichází v okamžiku konání Večeřadla

P. Ing. Aleš Opatrný (*1944) je ředitelem Pastoračního střediska při Arcibiskupství pražském.

Don Goggi na fotografii ze své Modré knihy.

a mnoho těch důležitých se objevuje zejména na mariánské svátky. Ač tomu nic předem nenasvědčovalo, veřejná sdělení skončila v roce 1997 a Modrá kniha se uzavřela. Jak víme z posledního poselství, Maria si dona Goggiho chce vést i nadále, a to prostřednictvím slov, osoby a jednání tohoto svého malého synáčka, jak jej nazývá.⁵

Svět je nemocný

Na první pohled neshledáme nic převratného nového, vždyť MKH je jen jedno z tisíců mariánských hnutí v průběhu staletí. Skutečně, mariánská spiritualita prorůstá jak řeholními řády, tak nejrůznějšími laickými sdruženími přinejmenším od středověku a téměř vždy stojí na impulsu samotné Matky Boží, ať již ve formě snu, zázraku či přímo zjevení, od 19. století pak stále častěji doplněných o duchovní poselství.

Přesto je však do jisté míry - podobně jako jiná hnutí, vzniklá ve druhé polovině 20. století - dítětem sekularizace a globalizace. Ty jsou totiž hodnoceny jako jednoznačně negativní, což podporuje i znovuoživená apokalyptika, jež zde není pouhým doprovodným jevem. To, co se v textech nazývá sekularismem, neomodernismem, liberalismem a podobně, jsou všechno prvky moderní a postmoderní euroamerické civilizace, jež se sakralitou buď vůbec nepočítá (moderna vzešla z osvícenství) nebo ji odmítá ztotožnit s určitou institucí (postmoderní spiritualismus).

Hrozba globalismu je v proudu lidové religiozity, k níž s výhradami můžeme Hnutí počítat, nahlížena jako obrovský vliv médií,

zvláště televize, ale má i tvář světové počítačové sítě, ježž pomocí se dá lépe manipulovat s osobními údaji a ovlivňovat tak život určitých skupin lidí (například církve).⁶ Nejistota postmoderní relativizace vede podobná společenství k hledání neotřesitelných pravd a jistot a jejich rétorika může leckdy připomínat agresivní zvířete, zahnaného do kouta.

Na společenské rovině se celý duchovní proud, do kterého Hnutí zařazujeme, významně angažuje proti potratům, rozpadu rodin, uvolněné sexualitě a konzumnímu přístupu k životu. V církvi Hnutí kritizuje zejména koketování se světem, liberální teologické přístupy, úpadek zpovědní praxe, špatnou morálku kněžstva a řeholníků a celkovou neposlušnost části církve vůči papeži a Magisteriu. Úhlavními nepřáteli Hnutí (Panny Marie) byl zejména

komunismus, interpretovaný jako rudý drak z knihy Zjevení, a také zednářství - apokalyptická černá šelma - zvláště pak zednářství infiltrované na nejvyšší místa církve. Tomuto zákeřnému nepříteli jde kromě jiného o falešný ekumenismus, stojící na rovnocennosti všech církví a snaze založit jednu církev univerzální, ve které se katolicismus zcela rozplyne.

Lékem na zmíněné neduhy církve a světa jsou ony tři požadavky, jež vznesla sama Maria: tedy zasvěcení se jejímu neposkvrněnému srdci, přimknutí se k papeži a k učitelstvímu úřadu církve a konečně vnitrocírkevní aktivita ve prospěch mariánské zbožnosti. Sjednocující úlohu zde hrají tzv. večeřadla, v nichž se kněží či věřící v rodinách scházejí ke společné modlitbě a meditaci nad poselstvími z Modré knihy. Zajímavým faktem je, že přes velkou popularitu i jiných zjevení a poselství, například z Medžugorje, se naprosto nedoporučuje ve večeradlech meditoval nad jinými texty než těmi z knihy „Kněžím, přemilým synům Panny Marie“.

Nástrojem Mariina požadavku podporovat mariánskou zbožnost i mezi laiky je Mariánské hnutí. Vzniklo krátce po založení MKH. U nás se jmenuje Kruh spolupracovníků MKH. Sdružuje laiky a řeholníky - nekněze. Již 1. listopadu 1973 v tomto smyslu don Goggi dostal posel-

ství: „...Avšak kněží teď mají začít jednat... Jejich prostřednictvím se chci vrátit mezi své věřící, protože chci z nich vytvořit okolo svých kněží nepřemožitelný šik...“. On sám k tomu říká: „Proč nemít za to, že zasvěcení Neposkvrněnému srdci, žádané Madonou ve Fatimě, je jako fakt „odvodu“ do velkého šiku pod vedením „Ženy oděné Sluncem“, která má v těchto časech za úkol bojovat a zvítězit ve své bitvě?“⁷

Toto vyjádření dle mého mínění obsahuje jakousi esenci spirituality MKH. Podívejme se tedy podrobněji, co zde znamená zasvěcení, co žádala Maria ve Fatimě a jak se má Apokalypsa k mariánské zbožnosti na přelomu tisíciletí.

Zasvětit sebe a celý svět

Zasvěcení srdci Panny Marie je vstupní branou do Hnutí. Tradice zasvěcování je stará snad jako lidstvo samo, kult Neposkvrněného Srdce Mariina má však svoje kořeny až ve středověkém klášterním prostředí. Nezasupitelnou roli ve spiritualitě Hnutí má však barokní světec, velký apoštol mariánské úcty, francouzský kněz Louis Maria Grignon z Montfortu.⁸ Autor pojednání „O pravé Mariánské úctě“, textu, který byl znovuobjeven v polovině 19. století, má zcela zásadní vliv na současnou mariánskou spiritualitu a v osobě dona Goggiho lze spatřovat snahu o jakési pokračovatelství.

Porovnáme-li rétoriku Modré knihy s pojednáním „O pravé mariánské úctě“, nalezneme pozoruhodně shodné rysy. Ko-

Vaše nové narození.

8. září 1978

Narození Panny Marie

„Přemilí synové, sdílejte radost celé církve, která dnes uctívá tajemství lásky v narození vaší nebeské Matky. Jí se začíná rýsovat plán vaší spásy.“

Mně byl darován život, abych darovala život tomu, kdo je Život sám, Slovu Otce, které v mém panenském lůně bere na sebe lidskou přirozenost, aby se v čase ze mne narodil.

Celé nebe jásá nad tím tajemstvím. Andělé a svatí se radují s vámi, děti, putující ještě po této zemi.

Hleďte na svou nebeskou Matku! Jsem při vás v každém okamžiku. Z mého Neposkvrněného Srdce vycházejí paprsky světla a milosti, které na vás padají ve všech částech světa.

Tak vás osvěčuji a rodím vás, živím a vychovávám vás, vedu vás a pomáhám vám. Také vy máte denně účast na tajemství lásky vašeho nového zrození, které vám dala vaše Matka.

Přemilí synové, pojdte všichni ke mně, protože mě potřebujete. ...“

Don Goggi: Kněžím, přemilým synům Panny Marie, Matice Cyrilometodějská, Olomouc 1992, str. 159.

mentátoři však v Gobbiho textech nacházejí i vliv Terezie z Lisieux a Maxmiliána Kolbeho či Františka z Assisi, Františka Saleského nebo Jana Bosca.

Zasvětit se Marii (případně Ježíši skrze Marii) znamená také pěstovat určité ctnosti, zejména poslušnost, modlitbu, umrtvování, čistotu, lásku a další. Je zde však ještě jeden důležitý význam - zvláštní ochrana Matky Boží v útrapách světové očisty, která je již nablízku. Modrá kniha je apokalyptické symboliky plná.

Fatimské zjevení vyvolalo velký rozruch hlavně pro slavné, tzv. třetí tajemství,⁹ jehož podvržená verze, hovořící o velké válce do konce 20. století zneklidňovala věřící až do roku 2000, kdy bylo vatikánskými úřady konečně zveřejněno jeho pravé znění. V jednom z mnoha celosvětových zasvěcení, jež vykonávali římský velekněz, se vyzývá ochrana Panny Marie před atomovou válkou.¹⁰ Strach ze sovětského útoku jadernou silou byl skutečně všudypřítomný a hluboce ovlivnil i soukromá zjevení.

Dvanáct let k triumfu

Panna Maria sdělila donu Gobbimu během večeřadla, konaného v Lurdech 18. září mariánského roku 1988, že následujících deset let má svrchovanou důležitost, neboť „v tomto desetiletém období se ukončí plnost času mnou oznámeného, od La Saletty (1846, pozn.aut.) až k mým posledním a aktuálním zjevením“. „...Dovrší se před druhým příchodem Ježíšovým čas velikých útrap...“ a „uskuteční se všechna tajemství, která jsem sdělila některým svým dětem.“ V roce 1998 (to je trojnásobek čísla šelmy - 666) se objeví „Člověk nepravosti“ - Antikrist, jehož falešnou církev budou všichni následovat. Falešnou církví je zde míněna církev, pěstující příklon ke světu a k takovému pojetí ekumenismu, ve kterém ztratí katolická církev nárok na svrchovanou pravdu.

Konec časů, jak se naše doba nazývá, s sebou přináší nejrůznější znamení, že druhý příchod je blízko. Maria jich s použitím starozákonních i novozákonních prorocství - zvláště Daniela a Zjevení Janova - vypočítává pět. Jedná se o rozšíření bludů falešnými teology, vypuknutí válek a bojů, pronásledování věrných věřících, antikristovu svatokrádež - tedy uzurpování si Boží moci a vynucování klanění své osobě, také zrušení každodenní oběti - mše svaté - a konec i mimořádná znamení na obloze.

Jedním z nejzávažnějších prorocství však byl vzkaz Panny Marie z 5. 12. 1994: „K vel-

kému jubileu roku 2000 přijde triumf mého Neposkrvněného Srdce, jak jsem předpověděla ve Fatimě, a to bude uskutečněno s Ježíšovým příchodem ve slávě k nastolení jeho Království ve světě. Tak nakonec budete moci vidět na vlastní oči nová nebesa a novou zem.“ Zde se prorocství z Fatimy dokonce časově aktualizuje. Modrá kniha poskytuje mnoho takových náznaků i jednoznačných formulací.

Žena Sluncem oděná

Ukazuje se jasně, že novodobá mariánská úcta je jednoznačně eschatologická. Vždyť v centru této úcty stojí apokalyptická „Žena oděná Sluncem, s Měsícem pod nohama a s korunou dvanácti hvězd kolem hlavy“.¹¹ Toto ztotožnění Mariiino s ženou z Janova Zjevení má svoji dávnou tradici, avšak v mariánských zjeveních se aktualizuje teprve několik desítek let.

V textech Hnutí se Maria objevuje jako Vojevůdkyně, Matka očisty, porazitelka Satana, Vítězná matka a podobně. Některé z atributů, kterými se označuje, patří i třetí Božské osobě - Duchu svatému, popřípadě archandělu Michaelovi, jenž má dle Apokalypsy svést boj s drakem - ďáblem a svrhnout jej do propasti. Tato nevyhraněnost, příznačná pro mystiku, se však objevuje již u Montforta. Spojení něžné nebeské Maminky na jedné straně a Vojevůdkyně, „hrozné jako vojsko sešikované k boji“ na straně druhé, vytváří prostor i pro zajímavé psychologické interpretace. Vojenská terminologie a vyžadování naprosté poslušnosti vůči Marii - vůdkyni patří k základním stavebním prvkům mnoha poselství. Byla to ona, která roku 1989 za pomoci svého vyvoleného papeže zvítězila nad teoretickým ateismem - komunismem a v roce 2000 měla dle prohlášení dona Gobbiho, jež učinil během návštěvy Slovenska, porazit ateismus praktický, tedy konzumnismus. Jakožto mocná přímluvkyně u Boha také neustále pomáhá oddalovat slíbený trest, který má dopadnout na lidstvo, aby se očistilo před druhým příchodem.

Nové Letnice

Zakládat večeřadla není jen výrazem potřeby shromážďovat se. Vše má svůj bohatý eschatologický podtext. Název totiž odvo-

Zvíře podobné pardálu.

Milán, 3. června 1989

První sobota v měsíci

a svátek Neposkrvněného Srdce Panny Marie „Milovaní synové, dnes se shromáždíte ve večeřadlech modlitby k oslavě svátku Neposkrvněného Srdce vaší Nebeské Matky.

Svolala jsem vás ze všech koutů světa, abyste se zasvětili mému Neposkrvněnému Srdci a vy jste odpověděli se synovskou láskou velkodušností.

...

Úkolem černé bestie, to je zednářství, je bojovat podle a vytrvale, aby duším zabránila jít po cestě, ukázané Otcem a Synem a osvěcované dary Ducha svatého.

Jestliže se Rudý drak snaží přivést lidstvo k jednání bez Boha, k popírání Boha a šíří proto blud ateismu, cílem zednářství není popírat Boha, nýbrž rouhat se mu.

Bestie otvírá tlamu, aby pronášela rouhání proti Bohu, aby se rouhala jeho jménu a jeho příbytku, aby proklínala všechny, kteří přebývají v nebi. Největším rouháním je upírání úcty, patřící pouze Bohu, a prokazování jí tvorům a samotnému Satanu.

Hle, proč v těchto dobách, za zvrhlého působení zednářství, se všude šíří černé mše a satanský kult.

...

Don Gobbi: *Kněžím, přemilým synům Panny Marie, Matice Cyrilometodějská, Olomouc 1992, str. 435-436.*

zují od místnosti, kde Ježíš slavil s učedníky poslední večeři a kde po jeho smrti apoštolové spolu s Marií čekali na příslibený příchod Ducha utěšitele, na událost Letnic. A tak dnes noví apoštolové - apoštolové konce časů - čekají spolu s Marií na nové sestoupení Ducha, na nové Letnice a na druhý Kristův příchod, jenž se má uskutečnit spolu s vítězstvím Mariiina neposkrvněného srdce, jak předpověděla již ve Fatimě. Z těch, kdo se zasvětili, ze členů Hnutí, si Maria vytváří svůj mocný šik, s jehož pomocí se vymaní svět z dočasné nadvlády Satana. Anonymní mariánský ctitel k tomu říká: „Toto je čas, kdy byla církev vydána zkoušce, slovy Apokalypsy: 'Satan byl vypuštěn, když pro církev nastala doba temna, jako pro Ježíše na Velký pátek. Panuje ateismus, vládne zlo každého druhu, Satan triumfuje. Panna Maria ví, co je v tuto chvíli potřeba. Tak jako tehdy v hodině temna volá nás do večeřadla, abychom na modlitbách očekávali sílu z výsosti. Protože jen nové Letnice mohou zvrátit tuto situaci dočasného vítězství Zla.“¹²

Opatrnost především

Tolik alespoň stručné vyjádření myšlenkového pozadí, jež určuje podobu jednoho z nejrozsáhlejších hnutí v katolické církvi

v poslední době. Zdálo by se, že oficiální církevní úřady bezvýhradně přijímají jeho existenci, zvláště když má tak hojně zastoupení mezi biskupy. Jistě, pozitivní roli hraje fakt, že MKH hlásá semknutost a nedělitelnost katolické církve a horlivě podporuje papežskou autoritu proti reptajícím místním církvím. Ovšem se záštitou nebeských sdělení a apokalyptickou vizí současnosti vytváří spíše prostředí pro nové dělení v církvi - na vyvolené zasvěcené a ostatní, kteří pohrdají ochranou Panny Marie a odmítají plnit její přání. A tak stále trvá stav uznání Hnutí *de facto*, nikoliv *de iure*. Církev nemůže tak velké hnutí ignorovat, ale v duchu postoje k mariánským zjevením a lidové zbožnosti, s níž si racionálně stavěná teologie neumí poradit, vydává pouze neurčitá stanoviska, která se dají interpretovat různě. Proto se můžeme na všech publikacích, týkajících se mariánských zjevení, dočíst o dekretu papeže Pavla VI., jímž se povoluje vydávání podobných tiskovin za předpokladu, že jim bude přisuzována víra pouze lidská, nikoliv teologická, a vyhledávají se i nejmenší papežské projevy sympatií. Vždy se však najde nějaký biskup, který rád udělí publikaci své imprimatur.

A jaká je situace u nás? České národní centrum Mariánského kněžského hnutí se nachází v Olomouci, ale úzce s ním spolupracují také jiná mariánská společenství, například Fatimský apoštolát neboli „Modrá armáda“ se sídlem v Třebíči a Koclířově. Velkou podporou byla jistě návštěva dona Gobbioho ve dnech 24. srpna - 4. září 1996 na našem území. Byl vřele přivítán jak ve královéhradecké katedrále, tak ve Strahovském klášteře. Podle jistých údajů se setkání zúčastnilo přes 200 kněží a zhruba 15 tisíc věřících z celé republiky, což dává jistou představu o vlivu MKH v Čechách a na Moravě. Na Slovensku byl don Gobbio týden nato hostem mnoha místních biskupů a tento národ se mohl dozvědět, že přestože patří k nejmenším v Evropě, bude všem ostatním příkladem, neboť Maria jej zvláště miluje.

V našem prostředí vychází také poměrně dost tiskovin a literatury, týkající se mariánských zjevení a mariánské spirituality vůbec; namátkou můžeme uvést týdeník Světlo, jenž se otevřeně hlásí k MKH, jeho měsíční přílohu Fatima - věstník Fatimského apoštolátu, dále je zde „Mariina doba“ s převážně převzatými články z její slovenské verze a v neposlední řadě i slovenský časopis M-Rosa. V nakladatelství Matice cyrilometodějské vychází kromě množství

Jedno z nejrozšířenějších mariánských hnutí působí i u nás

MODRÁ ARMÁDA NAŠÍ PANÍ

Jiří Koubek

Třináctého května roku 1917 se v portugalské Fatimě třem dětem ve věku sedm až deset let - Lucii, Franciscovi a Jacintě - dostalo zjevení krásné Paní: „Byli jsme jí tak blízko, že jsme stáli téměř v oné záři, která ji obklopovala,“ vypověděla později vizionářka Lucie.¹ Zjevení se opakovala každý měsíc vždy třináctého až do října téhož roku.

Třicet let po těchto událostech založil ve Spojených státech katolický kněz Harold Victor Colgan Fatimský apoštolát Modrá armáda. Hlásí se k němu dnes více než 20 milionů lidí na celém světě. Dosud se rozšířil do více než 110 zemí,² Českou republiku nevyjímaje.

Z celkových šesti zjevení Panny Marie se nejvíce připomíná červencové, kdy dětem byla zjeveno peklo a role Ruska v následujících letech na světové dění s prosbou za modlitby za obrácení tohoto národa.

„Poselství z 13. července 1917 zůstává jádrem Fatimských zjevení a je obsaženo ve všech ostatních fatimských zjeveních,“ říká katolický kněz P. Pavel Dokládala a vysvětluje: „V tomto zjevení vidíme rovinu duchovní, kdy modlitba a pokání jsou základem blažené, nebo při jejich neexistenci neblahé

existence člověka po smrti, dále o rovinu kultovní, tedy mariánskou úctu, a nakonec rovinu spásonosnou, kdy je v poselství naznačen způsob, jakým lze odvrátit válečné konflikty. Historická fakta související s Ruskem, pronásledováním církve a v neposlední řadě i „smrtným“ atentátem na papeže přesvědčí každého, kdo je ochoten Fatimský fenomén studovat.“

U posledního Fatimského zjevení v říjnu 1917 bylo přítomno 70 tisíc lidí, kteří byli svědky desetiminutového „slunečního úka-

mariánsky zaměřené literatury a týdeníku Světlo též Matiční zpravodaj, referující o novinkách kolem Modré knihy a poselství donu Gobbimu.

Pro získání informací na internetu se nabízí několik adres: oficiální stránkou MKH je www.msm-mmp.org, její českou odnoží pak www.mkh.cz. Další informace lze nalézt na www.maltanetworkresources.com, avšak nejcennějším pramenem zůstává bezpochyby kniha, nyní zvaná „Kněžím, přemilým synům Panny Marie“, kterou je možné stáhnout z českých stránek MKH.

Poznámky

- 1 Jedná se o mystický fenomén vnitřních sdělení či vnitřní řeči (locutio interna).
- 2 Tato informace pochází z týdeníku Světlo 28/1997.
- 3 V prvním poselství Maria sděluje: „Co sděluji tobě, můj synu, není jen pro tebe, ale pro všechny kněze, mé syny, které velice miluji. Především je to určeno kněžím Mariánského kněžského hnutí, které miluji nejněžněji láskou. Chci je vychovávat a vést za ruku a tak je připravit na jejich velké poslání. Proto, co jsem ti řekla, uspořádej do brožury... Ty se nestarej o nic, co se týká tisku; tvůj zpravoděc se o to postará. A tato brožura ať se co nej-

dříve rozšíří mezi kněze. Bude to prostředek, kterým je shromáždím ze všech stran, a kterým si vytvořím své nepřemožitelné vojsko.“ (29. 8. 1973).

- 4 V italském originálu původně „La Madonna ai Sacerdoti suoi figli prediletti“, Milano - centro Internazionale Movimento Sacerdotale Mariano, různá vydání.
- 5 31. 12. 1997: „Teď už všechno, co jsem vám měla říci, vám bylo řečeno, protože všechno vám bylo odhaleno. A tak této noci končí veřejná poselství, která jsem vám po 25 let dávala: teď o nich musíte rozjímat, žít je a uvádět do praxe...“
- 6 Nejvíce moderních interpretací čísla šelmy z Apokalypsy - 666 - se týká internetu.
- 7 Týdeník Světlo 28/98, str.13 - překlad rozhovoru z časopisu Jesus.
- 8 Tento mariánský mystik přelomu 17. a 18. století, horlil pro zasvěcení, předpověděl ve svém díle věk Mariin, dobu, ve které bude mít Maria nezastupitelnou roli v boji proti Satanovi. Skrze ni znovu přijde na svět Boží Syn, tentokrát ve slávě a s božím královstvím. Ona to bude, kdo shromáždí tzv. apoštoly posledních časů a společně rozdrtí hlavu hada, jak bylo prorokováno již po vyhánění z ráje. Těmi apoštoly mají být synové Léviho - tedy kněží.
- 9 Zde odkazují na knihu Cristy Cramer von Reisswitz - Poslední tajemství z Fatimy, Praha, Dobra 2000.
- 10 Zasvěcení vykonal papež Jan Pavel II. roku 1984 na náměstí sv. Petra v Římě.
- 11 Bible, Nový zákon, kniha Zjevení - 12. kapitola.
- 12 Dle časopisu Mariina doba 2/98.

Mgr. Martin Staněk (*1973) je religionista.

Sluneční zážrak 13. 10. 1917

Jeden z očitých svědků ... vyličil tuto podívanou těmito stručnými větami: „Slunce kroužilo stejnou rychlostí. Současně se odpoutalo od oblohy a blížilo se - rudě jako krev - k zemi. Zdálo se, jako by hrozilo, že svou žhavou, obrovskou tíží vše rozdrtí.“

P. Dokládál, Fatima a Panna Maria na konci druhého tisíciletí, Třebíč 1991, str. 14.

zu“, kdy podle výpovědi přítomných polední slunce dalo přítomným pocítit hrůzu ze zničení Země. Tento úkaz pomohl ztotožnit Pannu Marii se „ženou, oděnou sluncem“, o níž hovoří novozákonní Zjevení svatého Jana (12. kapitola) při líčení apokalyptických událostí.

Zkoumání fatimských událostí trvalo bezmála třináct let. Prvního října roku 1930 Vatikán prohlásil zjevení, kterých se dostalo třem pasáčkům, za věrohodná a povolil uctívání „Naší Milé Paní Fatimské“.

13. května roku 1981, v den výročí prvního zjevení fatimským dětem, byl spáchán atentát na papeže Jana Pavla II. Papež ho přežil a rok později Fatimu navštívil jako výraz vděčnosti Panně Marii za své uzdravení.

V České republice se podařilo Fatimský apoštolát založit v roce 1990. „Boží zjevení lidstvu v Kristu je plné, všeobsažné a definitivní. Fatimské události roku 1917 stejně jako další mariánská zjevení bedlivě prozkoumaná církví jsou v naprosté jednotě se zjevením Boha v Kristu a na obsahu tohoto zjevení nic neubírají, nemění ani nedoplňují. Nesou charakter tzv. soukromých mariánských zjevení,“ říká P. Dokládál, který začátkem devadesátých let působil jako duchovní ve farnosti u sv. Martina v Třebíči. Zde se formoval základ pozdější Českomoravské Fatimy, národního centra Fatimského apoštolátu u nás. Od poloviny

devadesátých let Fatimský apoštolát sídlí v bývalém klášteře v Koclířově u Svitav.

Členem Fatimského apoštolátu se stává ten, kdo složí zasvěcující slib s přijetím závazku modlitby růžence. „Význam zasvěcení, charakterizovaný jako svěřeni, je jakýmsi požadavkem obsahu zjevení ve Fatimě,“ říká o hnutí P. Dokládál, do něhož je u nás zapojeno přes šest tisíc členů. „Fatimský apoštolát si jako svou prioritu klade jakoby nasvítit tematický význam Zjevení Panny Marie ve Fatimě, kterou chápe, řečeno zcela laicky, jako znamení lidstvu, že spolu s ryze evangelijními cíli modlitby a pokání je lidem nabídnuta jistá „mimořádná dotace nebes“, která je úzce spojena s mariánskou úctou,“ přibližuje poselství Fatimské apoštolátu P. Dokládál.

Za hlavní poslání Fatimského apoštolátu vidí P. Dokládál obnovu církve skrze modlitbu růžence a pravidelných mariánských pobožností každou první sobotu v měsíci. „Tyto a podobné projevy zbožnosti jsou často v moderním pohledu na život a nové náboženské směry viděny jako hluboce středověké, hrubě konzervativní a současného člověka neoslovující,“ říká Dokládál a současně namítá: „Přesto přese všechno vynikají svou duchovní účinností.“

V Koclířově se vždy jedenkrát do roka koná dvoudenní výroční duchovní obnova Fatimského apoštolátu pro všechny její členy. Pro ty, kteří se nemohou dostavit osobně, se pak na mnoha místech organizuje alespoň jednodenní duchovní obnova. Mimoto se ke společným modlitbám scházejí laici i kněží ve svých farnostech nejméně jedenkrát měsíčně, a to vždy o prvních, mariánských sobotách. Z Českomoravské Fatimy se dále každý rok organizuje třídní duchovní obnova v samotném hlavním centru apoštolátu v Portugalsku.

Vedle akcí spojených přímo s fatimskými událostmi Českomoravská Fatima slouží

Panna Maria jako Matka všech národů. Obrázek vydala Československá Fatima - Fatimský apoštolát.

jako místo pro týdenní pobyty kněží i laiků. „Ve svém zařízení poskytujeme rekreační a exorciční služby, setkání mládeže, rodin, osamělých a opuštěných lidí. Z našeho centra realizujeme evangelizační programy po farnostech celé ČR, organizujeme poutní obnovy ve Svaté Zemi a poutních místech Evropy,“ říká P. Dokládál.

Modrá armáda nepřináší do římskokatolické církve mnoho nového, spíše pomáhá věřícím vést hlubší duchovní život v mariánské úctě. Ani farář Dokládál jeho význam nepřeceňuje: „Fatimský apoštolát je jedním z mnoha aktivit a hnutí uprostřed církve. Jeho na první pohled velmi snadná až primitivní spiritualita někdy odráží člověka intelektuála. Snad právě proto se dají na toto hnutí aplikovat Ježíšova slova z Matoušova evangelia: 'Velebím Tě Otče, Pane nebes a země, že jsi tyto věci skryl před moudrými a rozumnými a zjevil jsi je maličkým,“ uzavírá P. Pavel Dokládál. ■

Poslední fatimské zjevení 13. 10. 1917 a předehra „slunečního zážraku“

Navzdory prudkému dešti se 13. října 1917 shromáždilo ve Fatimě 70 000 lidí. Ve 12 hodin, když zvon zazněl k modlitbě, nebe se rozjasnilo, objevilo se světlo, „Paní“ dostala svému slovu.

„Já jsem Vaše Milá Paní sv. růžence. Přišla jsem, abych věřící napomenula, aby změnili svůj život, aby Boha, který je tolik urážen, už nezarmucovali svými hříchy, aby se modlili svatý růženec, aby se polepšili a činili pokání za svoje hříchy.“

Konec poselství: „Jestliže se lidé polepší, válka brzo skončí a já jejich modlitby vyslyším.“ Podle svého slibu poukázala pak „Paní“ na zážrak, o němž se už dříve v poselstvích zmínila.

Na její pokyn Lucie zvolala: „Pohleďte, slunce!“

P. Dokládál, Fatima a Panna Maria na konci druhého tisíciletí, Třebíč 1991, str. 14.

Poznámky

- 1 Dokládál, P., *Fatima a Panna Maria na konci druhého tisíciletí*, Třebíč 1991, str. 12.
- 2 http://www.emmanuel.cz/Velehrad1999_fatim.htm, download 6. 9. 2002.
- 3 <http://www.diecezchek.cz/institute/drc-2fa.php>, download 6. 9. 2002.

Jiří Koubek (*1976) je absolventem Jaboku, vyšší sociálně pedagogické a teologické školy.

Mariánská hnutí v Česku podle svých časopisů

KRÁLOVNA A JEJÍ DOBA

Miloš Mrázek

Jednotlivé proudy mariánského hnutí můžeme rozlišovat nejen podle jejich konkrétních výpovědí, ale také podle stylu, jakým jsou tyto výpovědi podávány. Podívejme se nyní na to, jak se tento styl projevuje v jednotlivých mariánských časopisech.

Poselství zjevující se Panny Marie k českému čtenáři přicházejí v relativně velkém množství periodik zaměřených právě na mariánskou spiritualitu. Liší se nejenom svým rozsahem, grafickou úpravou, ale i stylem vyjadřování, zaměřením apod.

Zprávy z Medžugorje a Regina

Obě periodika vydává nakladatelství *Verité*¹ pod vedením RNDr. Ing. F. Mrázka Csc., autora mnoha publikací o zjeveních v bosenském Medžugorje, která intenzivně sleduje od jejich počátku v polovině osmdesátých let.

Zprávy z Medžugorje, které jsou ze sledovaných tiskovin nejstarší (letos vycházejí již čtrnáctým rokem) mají charakter bulletinu. Na čtyřech stranách v graficky nenároč-

ném provedení přinášejí nejaktuálnější informace z místa dění, především pravidelná poselství *Gospý*.²

Dále *Zprávy* obsahují krátké úvahy o jednotlivých poselstvích, o dění v církvi a ve světě, rozhovory s vizionáři, s poutníky, s duchovními sloužícími na místě zjevení, apod. Většinou nechybějí svědectví o vlivu tohoto místa na duchovní život, o uzdravení z nemoci, ze závislosti atd. Patrná je relativní bezkonfliktnost článků. I v době válek byly zprávy a reportáže psány spíše v poklidném duchu, byť nikoliv nestranně.³

Při srovnání novějších čísel s těmi prvními můžeme spatřit snad o něco menší důraz na brzká očekávání zásadních změn ve světě. Např. v prvním čísle druhého ročníku jsme četli: „*Máme důvod k radosti a optimismu, ale nesmíme zapomínat i na další informace z medžugorských zjevení (...), týkajících se světového vývoje do roku 2000. Bůh zřejmě chce, aby lidstvo vkročilo do příštího tisíciletí na určité morální úrovni.*“⁴

Před rokem 2000 už byly voleny umírněnější formulace. Samotný rok 2000 byl však nakonec zhodnocen jako určitý mezník, ve kterém k nějakým pozitivním změnám došlo.⁵

V roce 1998 přibyl ke *Zprávám* rozsáhlejší časopis *Regina*⁶ s podtitulem „*Časopis pro oživení duchovního života prostřednictvím mariánských zjevení*“. Vychází na křídovém papíře také jako měsíčník. Styl je podobně jako u *Zpráv* relativně poklidný, najde se místo i pro anekdoty.⁷

Kromě Medžugorje se sledují i jiná zjevení (Garabandal,⁸ Litmanová,⁹ Vasula Ryden¹⁰). Přitom se redakce snaží o určitý kritický přístup, když rozlišuje pravá zjeve-

ní od falešných (např. tzv. Lasalettské tajemství¹¹, Nowra¹²).

V obou časopisech je kladen maximální důraz na loajalitu k církevní autoritě (k papeži). Neodporování oficiální autoritě je hlavním kritériem pravosti zjevení. Nicméně oba časopisy vycházejí stále bez církevního schválení.¹³

Vztah k jiným vyznáním je možné označit jako umírněný ekumenismus. Příznačné je i pozitivní přijetí letošního (protože) papežem svolaného mezináboženského setkání v Assisi, které mnozí tradicionalističtí katolíci kritizovali.¹⁴ Nalezeme zde dokonce i rozhovor s reprezentantem islámu na shromáždění v Assisi Al-Šarifem, který se vyznal ze svého obdivu k assiskému světcí Františkovi, jako „symbolu univerzálního dialogu“, jenž „zdůrazňoval, že pravda není jen na jedné straně.“¹⁵ Tento zcela netradiční obraz katolického světce ponechali redaktoři bez jakéhokoliv komentáře.

Immaculata

Jedenáctým rokem vycházející dvouměsíčník *Immaculata*¹⁶ má více oficiální charakter. Vychází s církevním schválením brněnského biskupství. Vydávají ho brněnští minoritní organizující aktivity mariánského hnutí *Rytíři neposkvrněné*.

Kromě mariánských článků (orientovaných především na církvi uznaná zjevení) jsou zde články o sv. Františkovi, o papeži a od papeže, o životě křesťana v současném světě (s důrazem na morální život, zvl. v sexuální oblasti, v harmonii s přírodou po vzoru Františka apod.), také relativně v klidnějším duchu. Časopis má i pravidelnou rubriku pro děti. Ve srovnání s jinými mariánskými periodiky je v *Immaculatě* nejméně apokalyptického napětí.

Mariina doba

Další brněnský časopis je *Mariina doba*. Jako vydavatel je uveden Ing. J. Maxa, šéfredaktorem je P. RNDr. Mgr. H. M. Virdzek, OP. Časopis sám nemá oficiální církevní schválení, nicméně o to pečlivěji uvádí církevní schválení pramenů, ze kterých redaktoři přejímají příspěvky.

Už svým názvem se hlásí k aktivitám jednoho z nejvýznamnějších příjemců¹⁷ Mariiných poselství, italského kněze dona Gobiho, zakladatele *Mariánského kněžského hnutí* (MKH). Hnutí je velmi silně apokalypticky laděné. Žijeme v době, kdy se má odehrát bitva mezi silami zla a silami dobra, vedených Pannou Marií skrze své „přemilé syny“.¹⁸

Tvář Panny Marie z medžugorské Dvorany na obálce *Reginy* z února 1999.

Kromě komentářů k poselství donu Gobbimu či jiným zjevením a informacím o aktivitách MKH zde nalezneme úvahy nad biblickými texty, nad významem svátostí apod.

Světlo

Nejrozšířenější mariánský časopis v Česku je týdeník Světlo, vydávaný od roku 1993 olomouckým vydavatelstvím Matice cyrilometodějská (šéfredaktor J. Vlček).¹⁹ Také vychází s církevním schválením (olomouckého arcibiskupství).

Výslovně se vlastně nejedná o mariánskou publikaci. Světlo je určeno široké čtenářské obci konzervativnějších katolíků. Obsahuje duchovní čtení, komentáře k aktuálnímu dění ve světě a v církvi apod. Důraz je kladen na pravověrnost, kdy pomoc při její ochraně poskytuje právě Maria – zjevující se vzhledem k naléhavé situaci stále častěji na nejrůznějších místech světa – a současný papež vystupující v roli jakéhosi jejího zástupce na zemi. Jakákoliv kritika papeže zleva či zprava je nepřijatelná.

Na druhé straně se často poukazuje na postupný rozklad tradičních hodnot v církvi, za které nesou odpovědnost špatní teologové a biskupové i na nejvyšších místech, kteří ohrožují samotného Svatého Otce a narušují jeho konzervativní obraz na veřejnosti.²⁰

Mezináboženské shromáždění v Assisi, které papež letos svolal, bylo povinně přijato pozitivně;²¹ tato vstřícnost je ale vyvažována články typu „Démonická dimenze pohanských náboženství“,²² „Alláh není otcem Ježíše Krista“²³ apod.

Ve vztahu k místní hierarchii je patrné určité napětí, nicméně ve srovnání s některými jinými konzervativními časopisy, jež vycházejí bez církevního schválení (Mezinárodní report, Rozmach), je Světlo spíše zdrženlivé (např. při komentování letošních událostí na pražské Katolické teologické fakultě).

Na konci časů a Nové srdce

Od roku 1995 do 2000 vycházel bez oficiálního církevního schválení dvuměsíčník Na konci časů. Vydavatelem bylo Mariánské nakladatelství ing. F. Presse, autora mnohých publikací s tematikou mariánských zjevení.²⁴ Nejen svým názvem navozoval apokalyptickou náladu. Ve srovnání s „cukrovou“ Immaculatou byla nápadná spíše strašidelná modro-černobílá grafika s bulvárně tučnými nadpisy oznamující brzké změny ve světě.

Noviny Na konci časů připomínaly bulvární tisk.

Narozdíl od Reginy záráží nekritičnost při přijímání informací o různých zjeveních, jejichž kritériem pravosti jakoby byl pouze apokalyptický varovný hlas.

Vydávání Na konci časů trochu příznačně skončilo s rokem 2000. Poté F. Press po nějakou dobu vydával poněkud jinak laděný časopis Nové srdce s podtitulem „Dvuměsíčník pro společenské, kulturní a duchovní otázky“. Ve srovnání se svým předchůdcem byl možná umírněnější. Více než apokalyptickým mariánským zjevením se Nové srdce věnovalo různým tématům od morálního úpadku společnosti, přes nebezpečí globalizace až po vztah vědy a náboženství. Nicméně varovný styl vyjadřování přetrvával.

Jednoduchý svět

Jako společný rys všech zmíněných časopisů můžeme konstatovat (kromě mariánského zaměření) někde méně a někde více, ale přesto všude výraznou tendenci k černobílému popisování světa. V tomto světě je „bílá“ tam, kde je papež, a „černý“ je zbytek. V nepřehlédnutelném úsilí být v souladu s oficiální linií církve jsou přitom tyto časopisy často „papežštější než papež“.

Mgr. Miloš Mrázek (*1974) vystudoval psychosociální vědy, teologii a religionistiku na Husitské teologické fakultě a na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Je učitelem na střední škole.

Poznámky

- 1 Online <www.verite.cz>.
- 2 Označení Panny Marie v místním nářečí.
- 3 Např. kritika Srbů, ale i umírněná kritika efektivit mezinárodních sil, podpora NATO v kosovské krizi apod. Nicméně neustále je důraz na tom, že řešení se nalézá v oblasti duchovní spíše než v politické.
- 4 1 (1990):1.
- 5 „Liberální teologové ustupují do pozadí a papež koná jednu akci za druhou a tyto činy jsou přijímány pozitivně i nekřesťany.“ 1 (2000):1.
- 6 „Královna“.
- 7 5 (2001):5.
- 8 1 (1998):12-17; 2 (1998): 13-17; 3 (1998):10-13.
- 9 8 (1999):19.
- 10 9 (2001):18-19; srv. L. Štursa, L. Brzobohatý: „Opravdivý život v Bohu“, Dingir 4 (2001):10-11.
- 11 3 (1998):14-18.
- 12 2 (1998):19.
- 13 „Popisování událostí mariánských zjevení chápeme jako lidské svědectví a nechceme tím předbíhat konečný úsudek Církve.“ Tiráž Zpráv z Medžugorje.
- 14 Viz např. R. Malý: „Jak se postavít k setkání v Assisi?“, Rozmach 1-3 (2001): 11-13. Online <www.unavoce.cz/rozmach1232002.pdf>; M. Semín: „Civilizace lásky na obzoru“, Mezinárodní report 2(2002):26-28.
- 15 Regina 3.5(2002):15.
- 16 „Neposkvrněná“.
- 17 Nejde o zjevení v pravém slova smyslu, ale o slyšení „vnitřního hlasu“.
- 18 Pro chápání role Ježíšovy matky je typická tato Mariina řeč: „Na jediné věci záleží: Abyste se nechali mnou vychovávat. Proto se musí každý obětovat a zasvětit mému Neposkvrněnému Srdci, zcela se mi svěřit jako se mi zcela svěřil Ježíš.“ Kněžím, přemilým synům Panny Marie, Olomouc, Matice cyrilometodějská, 1992, s. 35.
- 19 Online <svetlomcm.hyperlinx.cz>
- 20 Viz např. článek „Satanův dým v Pánově domě“, 38 (2001):4-5, 39 (2001):4.
- 21 6 (2002):15.
- 22 3 (2001):7.
- 23 14 (2002):10.
- 24 Především Maria...Mariánská zjevení a poselství lidem 20. století, Brno, Mariánské nakladatelství, 1991.

Mariánský tisk na Slovensku je pestrý a vlivný

V ZEMI SEDMIBOLESTNÉ

Andrea Hudáková

„Matka Ježiša, Panna Mária, Nepoškrvená Čistota, je tu aj dnes, aby pomohla Slovensku splniť Božie plány. To nie je fundamentalizmus. To je fakt.“¹ Tato slova šéfredaktora jednoho z mariánských časopisů mohou posloužit jako motto při jejich mapování.

Prostředí, ve kterém na Slovensku vychází náboženský tisk, je odlišné od situace v České republice. Pozice, kterou v této souvislosti zaujímá osoba Panny Marie, je specifická i v širším (celosvětovém) kontextu. Sedmibolestná Panna Marie byla na žádost slovenských biskupů v roce 1966 vyhlášena Patronkou Slovenska,² u příležitosti jejího svátku jsou konány národní poutě. Mariánská zbožnost má na Slovensku hluboké kořeny, mariánský tisk své pevné místo.

SVĚTÝ RUŽENEC

- formačno-informačný mesačník

Z mariánských titulů má na Slovensku nejstarší tradici časopis *Svätý ruženec*, měsí-

čník růžencových bratrstev, který byl založen již v roce 1946 jako úřední časopis všech slovenských terciářů³ dominikánské řehole. Obnoven byl v roce 1996, rok předtím vycházel jen jako několikastránkový leták.

Vydavatelem je Dominikánské mariánské centrum Salve v Košicích, časopis má církevní schválení. Na necelých třiceti stranách nenáročného provedení přináší rozhovory, svědectví, úvahy a aktuality ze života hnutí. Je skromným, meditativně informativním průvodcem členů růžencových bratrstev a ctitelů Panny Marie. Překvapením je, že titul zaměřený na rozšiřování modlitby svatého růžence je dostupný i v elektronické podobě. Zodpovědným redaktorem je Peter Petrek, jedním z členů redakční rady je Humbert M. Virdzek, O. P., šéfredaktor české *Mariiny doby*.

MÁRIINA DOBA - časopis Mariánskeho knázskeho hnutia a Mariánskeho hnutia⁴

Mariánské kněžské hnutí (MKH) se na Slovensku začalo šířit bezprostředně po svém vzniku v 70. letech 20. století, zároveň byla pořádána i první společná setkání, tzv. večeradla. Zápisky z těchto setkání vycházely samizdatově pod názvem „*Myšlienky z večeradla*“ a byly svým způsobem předchůdcem časopisu. Počátkem 90. let bylo na Slovensku knězi i laiky za účelem organizování náboženských aktivit a vydávání náboženské literatury vytvořeno sdružení *Máriina doba*.⁵ Hlavní náplní sdružení je rozšiřování knihy „*Kňazom, najmilším synom Panny Márie*“⁶

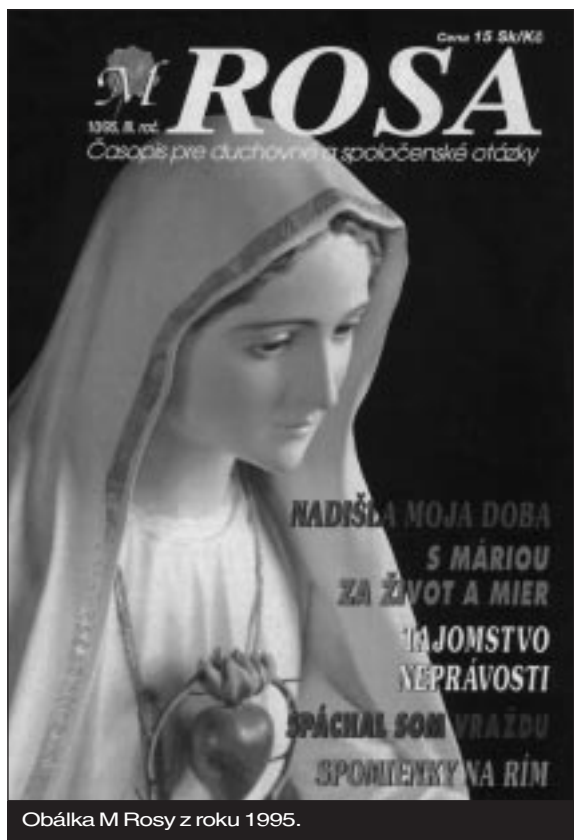
a vydávání časopisu *Máriina doba*. První číslo čtvrtletníku, který má na Slovensku i maďarskou verzi (*Mária Kora*), vyšlo v roce 1991, schválení získal až v roce 1995, je pod dohledem církevního cenzora. Časopis je určen pro vnitřní potřebu hnutí, má přes třicet stran textu formátu A4, kvalitní grafické zpracování a místy je psán odborným stylem. Pravidelně uveřejňuje úryvky z „*Modré knihy*“, která je základním prostředkem pro šíření MKH, přednášky s mariánskou tematikou, obsáhlé rozhovory, informace. Záměrem časopisu *Máriina doba* je podporovat působení Mariánského kněžského hnutí na Slovensku a šířit mariánskou spiritualitu.

RYTIERNEPOŠKVRNENEJ - katolícky mariánsky časopis Rytierstva Nepoškrvennej

Čtvrtletník *Rytier Nepoškrvennej* je hlavní mediální aktivitou katolického hnutí „*Rytierstvo Nepoškrvennej*“,⁷ které čerpá z odkazu sv. Maximiliána M. Kolbeho. Ve spolupráci s Polskem, kde byl prvních devět let tištěn, je na Slovensku od roku 1991 vydává „*Občianske združenie Dielo sv. Maximiliána M. Kolbeho*“. Od udělení církevního schválení, které *Rytier Nepoškrvennej* získal v roce 1995, klesl jeho náklad téměř o polovinu.⁸ Přináší rojímavé články, úvahy, aktuality z církevního dění, velký prostor je dává zprávám ze světa; s důrazem na morálku a zbožnost informuje i o některých současných společenských otázkách. Přes zdánlivou obsahovou pestrost je časopis výrazně misijní - hlavním cílem hnutí, které jej vydává, je evangelizace, a to výhradně skrze Marii - „*Nepoškrvennou*“.

RODINA NEPOŠKVRNENEJ - časopis v mariánskom duchu, venovaný apoštolátu chorých

Časopis je určený zejména členům Sdružení Rodina Nepoškrvennej, které je přičleněno ke Kongregaci Milosrdných sester sv. Vincenta z Paula - Satmárkám. *Rodina Nepoškrvennej* sdružuje lidi nemocné a jejich blízké; pro ně vyšlo na konci roku 1992 s církevním povolením první číslo. Časopis je plně v rukou sester kongregace, věnuje se modlitbě, svědectví, poselství, rozhovorům, uveřejňuje reportáže ze společných setkání Rodiny, z lurdských poutí a rojímavé modlitby sv. růžence. Časopis *Rodina Nepoškrvennej* je financován pouze z milodarů, v současné době vychází pětkrát ročně v neuvěřitelném nákladu 25 tis. kusů a je rozepisován i do zahraničí.⁹ Chce být lidem du-

Obálka M Rosy z roku 1995.

Rozhovor s prof. Ctiradem Václavem Pospíšilem

BŮH JE VŽDY STRUČNÝ

Zdeněk Vojtíšek

Ctirad Václav Pospíšil, OFM, je římskokatolický teolog, člen Mezinárodní papežské mariánské akademie. Přednáší na katolických teologických fakultách v Praze a v Olomouci a na Husitské teologické fakultě UK v Praze.

Obal a obsah

Jaké má pocity katolický teolog, když se setká s někým, kdo tvrdí, že k němu hovoří Panna Maria?

Nepochybuji o tom, že Boží oslovení je živá věc i dnes. A nepochybuji ani o tom, že jednou z forem oslovení je i soukromé zjevení. Problém je v tom, jak toto své setkání s transcendencí člověk interpretuje. To setkání, to Boží oslovení je totiž nutně filtrováno přes vlastní lidskou zkušenost, kulturní formaci, přes to, co jsme si přečetli v katechismu nebo co nám vyprávěl pan farář. A základní otázka, kterou si kladu, je, zda ten lidský obal někdy až příliš nezastiňuje to podstatné, co má nést. Ale nemohu samozřejmě posuzovat prožívání druhého člověka. K tomuto prožívání musím mít úctu. Jedná se ale o otázku, co je v tom sdělení nosného pro mě, tam pak musím vynaložit námahu, abych to rozlišil.

Rozlišil prožívání od jeho vyjádření dobově podmíněnými prostředky.

Dobrym příkladem je zjevení dětem v portugalské Fatimě roku 1917. Děti zjevení naprosto upřímně a spontánně interpretovaly tak, že se lidé mají modlit za obrácení Rusi. Tak by to ale nikdo ve střední Evropě neformuloval, protože obrácení národa je středověký koncept. Portugalský venkov byl na počátku dvacátého století ještě jednou nohou ve středověku. Z toho je vidět, jak ta formulace vychází z místní mentality. Modlitbu za Rusko v předvečer revoluce bych ale chápal jako významný pokyn. Tím nechci tvrdit, že Fatima je diskreditovaná, jde mi jen o ukázkou, jak je sdělení podmíněno dobou a kulturou příjemce. K žádnému obrácení Ruska pochopitelně nikdy nedojde, obracejí se jen jedinci.

Ono to ale asi nakonec nejde vyjádřit jinak než dobově.

Ten problém znají velmi dobře mystikové. Mystik něco prožije a snaží se ten nepopsatelný zážitek vyjádřit. Učiní tak pomocí obrazů a vypadá to provokativně a nekonformně. A pak přijdou doktoři teologie, kteří nemají žádnou mystickou zkušenost, a ten zážitek okomentují a zakonzervují. Pravý mystik je totiž jako marmeláda bez konzervačních přísad. Druhý den je plesnivá. Jeden profesor spirituality v Římě nám tvrdil, že každý mystik je na samé hraně bludu - to je ta plíseň. A to, co pak o něm čteme upravené a zakonzervované, je jen jako džem, do něhož se už žádná plíseň nedá, protože je to už mrtvé. Všechna ostří jsou zaoblena, aby to nepohoršovalo. Co by asi lidé řekli, kdyby nějaký mystik v duchu starozákonních proroků vešel do katedrály a zvolal ve jménu Hospodinovu: „Hnusí se mi vaše liturgie...?“

Žena, matka, útočiště

Kde se vůbec bere taková úcta k postavě Marie, že je to ona, kdo oslovuje?

Úcta k Marii byla od počátku křesťanství. Už evangelista Lukáš dokládá v prvních kapitolách svého evangelia úctu prvních křesťanských generací k Marii. Je to specifický výraz úcty a lásky k Ježíšovi. Musíme rozlišovat mezi mariánskou úctou jako takovou a přehnaným kladením důrazu na soukromá mariánská i jiná zjevení. To opravdu není totéž. V zásadě každý katolík i pravoslavný křesťan má vypěstovanou úctu k Ježíšově Matce. To patří k naší spiritualitě. Ale zdaleka ne každý kvůli tomu ještě musí být vyznavačem soukromých zjevení.

Jisté bujení mariánských zjevení v poslední době svědčí ještě o něčem jiném, než je pouhá úcta. V našem patriarchálním křesťanském náboženství se zřetelně projevuje touha po mateřské tváři Boží. A tou je Marie. Žena, matka, útočiště v tomto nejistém, roz-

vraceném světě. Maria je vnímána jako jisté útočiště, po němž člověk tolik touží. Není ale i tohle hlasem Božího lidu, který nám říká: Vše je příliš racionální, chybí nám ponor do tajemství, chceme prožívat Boží blízkost mnohem intenzivněji, než jak je tomu v životě dnešní církve? Chceme církev mnohem více jako matku a méně jako instituci. To je velmi vážná výpověď, kterou bychom neměli jen tak přecházet. Ona ta soukromá zjevení mají cosi do činění s proročskou tradicí, která je jistou protiváhou biskupské tradice, jak to rozlišoval J. H. Newmann.

To je pravda. Ale křesťanství bylo patriarchální vždy a nejisté byly dosud všechny známé světy.

Zjevení jsou jistě také protiváhou racionalismu a výrazem touhy po prožívání posvátna. Mohou být prostě i reakcí na sekularizaci a na marginalizaci křesťanství, které bylo dominantním životním postojem. Ti lidé, kteří k této dominanci přilnuli, cítí, že ji ztrácejí. Zjevení jim potvrzuje jejich výsadní duchovní postavení, i když si tento mechanismus možná ani neuvědomují. Kolikrát v dnešních zjeveních zaznívá, že adresáti zjevení jsou právě ti nejlepší, světlo v temnotách a tak dále.

Objevuje se ale další problém. Pokud se na věc díváme religionisticky, můžeme ucho-pit jen a jen jevový obal. Religionistika se ale k vlastnímu jádru nedostane, protože zde je zapotřebí osobního rozhodnutí víry. Když poukazují na vnější okolnosti určitého bujení soukromých zjevení, pak hovořím spíše jako religionista. To ale neznamená, že vše by se dalo vysvětlovat jen a jen na této rovině. Také bych nechtěl tvrdit, že vše je pouze špatné a negativní. Obvykle bývají čisté motivace promíchány s těmi méně ušlechtilými. Pokud to někomu pomůže, aby se našel, aby hlouběji prožíval svou víru, nic proti tomu. Ale neměl by své osobní oslovení povyšovat na obecnou normu.

Takže vlastně nikdy úplně nevíme. Ale římská církev některá zjevení schvaluje.

Schválení neznamená přímé doporučení. Zkoumá se, zda nedošlo k podvodu a zda je poselství v souladu s obsahem Písma. Dále se proěřuje, zda lze hovořit o nadpřirozeném pozadí zjevení. Pokud je vše v pořádku, konstatuje se, že není nic na závadu. Kdo to tak chce prožívat a přijímat, není mu v tom bráněno. Nikdo ale zásadně nesmí být nucen to které konkrétní soukromé zjevení přijmout. Teolog musí uznávat, že soukromá zjevení jsou možná, ale fakticky nemusí při-

jmout ani jedno konkrétní soukromé zjevení, a nikdo mu to nesmí vyčítat. Žádný katolík není vázán, aby těmto osobním zjevením věřil. Já osobně mám pochybnosti o většině dnešních soukromých zjevení.

Existuje případ, kdy církev vyloučila nadpřirozený původ zjevení?

Ano, Turzovka. Tam se jednalo s největší mírou pravděpodobnosti o psychopatologii. Ale takových případů je mnohem více nežli uznaných soukromých zjevení. Stačí vážná pochybnost a věc bývá neschválena. Jinou záležitostí je velký tlak lidí, kteří k takovému zjevení nějak přilnuli. To bývá problém, protože ani oni nesmějí být z církve vyháněni.

Projev slabé víry

Říkáte, že máte pochybnosti. Co vás nejvíce odrazuje?

Problémem je dnešní obrovská poptávka po mariánských zjeveních. Bojím se, aby nedocházelo třeba i k nevědomé stylizaci. Nejsem příliš nakloněn tomu, že například Medžugorje je pravé zjevení. Pro mne jako pro teologa je to velký otazník. Osobně bych se tam na pouť nevydával. Uprímně řečeno, hnutí, která se kolem takového zjevení vytvoří, mne děsí. Nejvíce mne zaráží jejich netolerance. Příslušníci těchto hnutí v podstatě říkají: Panna *Marianám* řekla toto a toto, a vy to budete dodržovat. Takže nakonec jde o jistou formu moci. Modely jednání pak tu a tam připomínají sektu, i když bychom toto slovo asi neměli používat.

Co je kromě toho pro současná mariánská hnutí kolem soukromých zjevení typické?

Často je to černobílé vidění světa, snaha redukovat vše do jednoduchých modelů. Je to pochopitelné - člověk má strach nechávat otázky bez odpovědi, má strach zůstat před otevřeným problémem. Chce se identifikovat s jedinou správnou stranou. Bojovat proti temnotám.

Kardinál Ratzinger jednou řekl, že soukromá zjevení jsou namnoze projevem slabé víry. To je, myslím, přesné. I když se to pak muselo dementovat, protože si asi pan kardinál vyslechl svoje od některých horlivých propagátorů soukromých zjevení.

A pak je to někdy millennialismus. Jedno mariánské hnutí mající gurua s telefonem k Panně Marii vyhlásilo na rok 2000 Kristův příchod ve slávě, ale když se nic nestalo, všechno pokračuje dál. Nikdo se nad tím nepozastavil. A to je v onom hnutí řada kněží s hlubším teologickým vzděláním. Nahání

mi to strach, protože chybí kritická funkce zdravého rozumu. To je cesta, která vede do ghetta.

Ale mně se zdá, že se mariánská hnutí nevydělují. Naopak - velmi usilují o to, aby je církev schválila.

V první řadě nesmíme házet všechny ctitele Marie z Nazareta, mezi něž se také počítám, do jednoho pytle. Typickým znakem vyznavačů mariánských zjevení bývá jejich stoprocentní loajalita vůči papeži. To není samo o sobě špatné, ale běda, kdyby Řím zakročil proti. Pak by se ihned objevily odstředivé síly, řeči o antikristovi, jenž sedí ve Vatikáně, o zednářích na římské kurii. Od přehnaného provolávání slávy bývá k zatracování jen krůček. Jak vidno, být u kormidla světové církve a mít na starosti udržení její jednoty není právě jednoduché.

Tato hnutí hledají ochranu u papeže také proto, že biskupové a teologové jsou k soukromým zjevením většinou spíše skeptičtí. Například v Polsku biskupská konference působení Dona Gobbio v tamější místní církvi již v osmdesátých letech na popud teologické komise vysloveně zakázala. A Polsko je silně mariánskou zemí. Asi existují přijatelné a méně přijatelné formy mariánské úcty. Řím polskému episkopátu nic nevytkl.

Respekt před papežem na katolíky také jistě dobře působí.

Je to forma plnění Kristova přání, aby pokřtění setrvali v jednotě, a to je pro katolíky posvátné. Nemělo by snad ani tolik jít o uctívání papeže, jako spíše o tento Kristův odkaz. Jednota a úcta k papeži ale neznamená, že nebude diskuse a že katolík bude vždy povinně nadšen nad vším, co papež říká a dělá. O řadě věcí se vedou diskuse. Je třeba, aby to bylo v atmosféře vzájemné úcty a slušnosti. V zásadních věcech je třeba i za cenu obětí pamatovat na Kristovo slovo o jednotě.

Jiná věc je ultravěrnost papeži, o to, když je někdo papežštější než sám římský biskup. I k tomu dochází a papežství to spíš diskredituje u lidí, kteří rádi užívají vlastní hlavu. Ultravěrností papeži se příslušníci některých mariánských hnutí spjatých se

Profesor C. V. Pospíšil.

Foto: Jiří Koubek.

soukromými zjevením legitimují před ostatními katolíky, kteří ve věrnosti papeži pochopitelně vidí známku pravověrnosti a posleze i pravosti toho, co nositelé soukromého zjevení hlásají. A pod pláštěm této ultravěrnosti papeži si pak hnutí často může dovolit mnohé.

A co na to papež?

Současnému papeži bych v tomto směru nic nevyčítal. On je hluboký ctitel Ježíšovy Matky, je to jeho spiritualita, má na to plné právo. Mariánská úcta ho vede třeba k úsilí o větší valorizaci úlohy ženy v církvi, a to je nesporně pozitivní. Jenomže ani velký muž, jako je Jan Pavel II., asi není v církvi všemocný. Proměna myšlení si vyžaduje desetiletí a desetiletí trpělivého působení. Navíc ostřejší zákrok by někdy vážně ohrozily křehkou jednotu církve. Řadu věcí je třeba trpělivě snášet. Třeba ty strašné suvenýry s papežovým obrázkem prodávané v obchodě vedle svatého Petra v Římě. Už jen kvůli téhle ponižující věci - být na šálku na čaj - by si asi soudný člověk nikdy nemohl přát být na místě Jana Pavla II., který je velmi vzdělaný a inteligentní člověk.

A co postoj ostatních představitelů hierarchie?

V pokoncilní době se hledělo na lidovou zbožnost i na různá mariánská soukromá zjevení poněkud úkosem. To se ale postupně změnilo. Od 80. let jsou biskupové opatrnější a spíše než o potírání něčeho, co není hned od počátku dokonalé, se moudře snaží o klidnou a trpělivou kultivaci. Nejedná se

⇒ Dokončení rozhovoru na dalších stranách dole.

S Medžugorje je spjata svérázná, ale úspěšná léčba závislosti

MEDŽUGORJE A SESTRA ELVÍRA

Prokop Remeš

Na mariánská zjevení v Medžugorje se můžeme dívat z různých úhlů pohledu. Nemůžeme však popřít pozitivní význam díla italské řeholní sestry Elvíry Petrozzi, které vykazuje právě v tomto místě své nejlepší výsledky. Mám na mysli komunitu *Cenacolo*, která v Medžugorje působí již od roku 1985 a která se jako komunita bývalých narkomanů zabývá léčbou a rehabilitací mladých lidí propadlých drogové závislosti.

Bratrstvem *Cenacolo*, jak zní oficiální název (*cenacolo* = italsky večeřadlo), prošlo do současné doby téměř tisíc lidí z celého světa. Založeno bylo v Itálii téměř před dvaceti lety. V roce 1983 se pod vedením sestry Elvíry usadilo v polorozpadlém domě v městečku Saluzzo v Piemontu nedaleko francouzských hranic svépomocné společnosti lidí, kteří se vlastní vinou ocitli na okraji společnosti - bezdomovci, prostitutky, alkoholici a narkomani. Komunita byla mimořádně úspěšná a záhy se z tohoto „mateřského“ domu rozšířilo Elvířino Bratrstvo do dalších zemí světa.

Důležité pro jeho utváření jeho charakteru bylo vybudování prvního „satelitního“

domu hned příštího roku v jugoslávském Medžugorje, čímž hnutí nabylo výrazných mariánských rysů. Dům v Medžugorje navíc celé hnutí zpopularizoval, takže v současné době se *Cenacolo* rozrostlo na již na 33 komunit po celém světě. Nacházejí se v zemích jako je Itálie, Chorvatsko, Bosna a Hercegovina, Francie (Lurdy), Rakousko, Polsko a Irsko, USA, Brazílie a Mexiko.

Život v komunitě

Život v komunitách *Cenacolo* je na první pohled specifický tím, že rezignuje na běžné medikamentózní a psychologické postupy, jak se s nimi setkáváme v léčbě závislostí. V komunitách nejsou přítomni lékaři

ani profesionální terapeuté, komunity jsou svépomocné a jsou vedeny laiky, zásadně z řad vyléčených a abstinujících narkomanů. Léky se klientům nepodávají ani na tlumení příznaků abstinčního syndromu. Podle referencí se i na jiná farmaka, zejména na léky ovlivňující lidskou psychiku (antiepileptika, neuroleptika či antidepresiva), dívá s velkým podezřením a v zásadě jsou odmítána.

Délka léčby není v komunitách *Cenacolo* přesně stanovena a je posuzována vždy přísně individuálně. Průměrně trvá asi čtyři roky (pro srovnání: život v českých komunitách zabývajících se léčbou drogové závislosti trvá průměrně jeden rok!). Denním řádem a stylem života připomínají komunity *Cenacolo* život v přísných středověkých kláštřích benediktinského typu, jako jsou trapisté, případně kartuziáni. Sestra Elvíra prohlašuje, že život v jejích komunitách stojí na dvou duchovních pilířích - modlitbě a lásce.

Aniž bych chtěl toto duchovní hledisko zpochybňovat, je jasné, že z psychoterapeutického hlediska stojí úspěch její komunity především na dvou léčebných pilířích: na extrémní askezi a na extrémní separaci od světa.

Askeze: Komunity *Cenacolo* jsou asketickým stylem života, který jako by byl vycházel z přísné aplikace benediktinského hesla *Ora et labora* (Modli se a pracuj!), přímo proslulé. Modlitbě, která má výrazný

⇒ *Dokončení rozhovoru z předchozí dvoustrany.*

o mariánskou úctu jako takovou, ale o jisté její mezní formy. Je ale otázkou, zda by v některých případech přece jen nemělo být zakročeno podobným způsobem, jak to učinil polský episkopát.

Pach peněz

Musím přiznat, že se mi postoj církve docela líbí. Čeká, až se zjevení uzavře, odmítá posuzovat jeho pravost a posoudí jenom, zda dotyk transcendence není možno jednoznačně vyloučit. Ale není mi jasné, proč se neohradí proti průmyslu, který se za zjevením táhne.

Bojím se, že se s tím nedá mnoho dělat. Vzpomínám si, že v Itálii bylo asi v roce 1991 nebo 1992 období, kdy Mariiny obrazy a sochy ronily krvavé slzy. Vysoký klérus byl k těmto jevům hodně zdrženlivý a moji františkánští spolubratři se tomu otevřeně

smáli, protože věděli, jak jsou Italové hrozně pověřiví. Ale pak začala krev kanout z očí sošky Panny Marie jednomu biskupovi přímo v ruku. A ačkoli k tomu církevní představitelé stále mlčeli, na ono místo se začali sjíždět kupci, kvetl obchod a vzniklo jakési neformální poutní místo. Nezpůsobili to přímo křesťané, ale pach peněz. A to vlastní zjevení, které by za tímto příběhem mohlo doopravdy být, bylo bohužel úplně zastřeno.

Takže náboženství je ve vleku obchodu.

Neřekl bych. Víra bývá ziskuchtivci zneužívána. Typické je to třeba v Lurdech. Místní hoteliéři vytvářejí obrovský tlak na to, aby se tam děly zázraky. Jde přece o reklamu a vyšší příliv hotelových hostů, to je zcela evidentní. Nakonec nejskeptičtější k naprosté většině údajných zázračných uzdravení je místní teologická komise. To mě osobně velmi těší a posiluje to mou víru.

Není podobný případ to, že zjevení v Medžugorje trvá už tolik let, ačkoli podle samotných jeho příjemců mělo už dávno skončit? Nemohou i příjemci být zapojeni do onoho průmyslu?

Medžugorje je nevídaný fenomén. Mě osobně velmi zaráží, že Panna Maria mluví pravidelně jednou nebo několikrát v týdnu. Nevím, ale zdá se mi, že Bůh vždycky mluví stručně. Mnohomluvnost tato zjevení diskvalifikuje. Třeba když Ježíš Petrovi říká, že se stane rybářem lidí, je v tom celá Petrova dosavadní životní zkušenost. Ví, že bude muset nasazovat život, že bude muset pracovat do úmoru, ale úlovek bude jen a jen darem shůry. To je program na celý život vyjádřený jednou větou. Přímou si tu saháme na nevídanou hloubku pravého Božího slova. Vedle toho jsou poselství vizionářů z Medžugorje plytká, prázdná, bezobsažná, stále se opakující tradiční ponaučení o tom, co by měl každý katolík

mariánský ráz, je během dne věnováno hodně času. Kromě čtení, meditaci Písma a eucharistické liturgii, se členové věnují třikrát denně modlitbě růžence (radostný ráno, bolestný v poledne a slavný večer). Mezi modlitbou se pak žije prací, která členy komunity zaměstnává po celý den. Práce je většinou fyzická a často velmi tvrdá (kamenolom). Na výsledcích této práce jsou ovšem členové komunity existenčně závislí, protože si jí vydělávají na provoz a zajištění základních podmínek života. Soukromé peníze v komunitě prakticky neexistují, k asketickému stylu života patří i zákaz kouření a sexuální abstinence.

Separace: Komunity Cenacolo vytvářejí pro své členy jakýsi svět ve světě. Neexistuje zde televize, rozhlas ani noviny, prvních několik měsíců nejsou klientům povoleny styky ani s nejbližšími příbuznými (rodiče, snoubenci či snoubenky). Společenský život je omezen téměř výhradně na členy společenství, ti se společně modlí, společně pracují, společně se scházejí k bohoslužbám i k jídlu.

Dalším specifikem komunit Cenacolo je existence tzv. „andělů strážných“. Jde o služebně starší a zkušenější členy společenství, kteří jsou individuálně a zcela osobně přiřazováni nově příchozím členům. S nimi tráví nepřetržitě celých 24 hodin denně, věnují se jim, všude je provázejí a ani na okamžik se od nich nevzdalují (doprovázejí je do koupelny i na záchod). „Anděl stráž-

vědět z hodin katechismu. Nechci se nikoho dotknout, ale Chesterton říkal, že v kostele smekáme klobouk a hlava nám zůstává na ramenou. Bojím se, že mnozí sundávají i hlavu. - Jestli jsou do toho kšeftování vizionáři zapojeni? Doufám, že ne. Je ale jasné, že jsou středem zájmu, to může někomu dělat dobře.

Pravá mystika nakonec není především v Božím mluvení, ale mnohem více v umění setrvat v tichu, když Bůh nemluví. Zkouška pravosti je v tom, že když Bůh nemluví, tak to nebudu předstírat, nebudu si na to hrát. To je jako s pokusem pod horou Smlouvy. Je třeba čekat na pravé Boží slovo a neulévat si zlaté tele. To je podle mne největší problém valné většiny tak zvaných soukromých zjevení. V tom mlčení a čekání je třeba vytrvat i dlouhou řadu let. Je to ale hrozně těžké.

Děkuji za rozhovor. ■

ný“ nového člena na jednu stranu chrání před nároky života v abstinenci a pomáhá mu orientovat se v novém prostředí, překonávat touhu po droze a stimuluje ho i k práci pro komunitu. Na druhou stranu ho ale i hlídá, což při práci s narkomany není nic neobvyklého, ba ani negativního.

Cenacolo a Česká republika

Podle údajů dr. Mráčka ze společnosti Verité se programu Cenacolo účastnilo dosud asi 12 klientů z České republiky. Osobně jsem se setkal s některými chlapci i dívkami, kteří tuto komunitu absolvovali a nyní úspěšně abstinují, setkal jsem se však i s těmi, kteří předčasně z komunity odešli a posléze zrecidivovali. Přesná čísla v tomto směru se mi nepodařilo zjistit a nevím, zda jsou vůbec existující.

Zajímavé je, že od roku 1999 působí v Žibřenicích u Liberce komunita s názvem Cenacolo, která uvádí, že pracuje na principu komunity sestry Elvíry. Původně (od roku 1996) se však tato komunita nazývala Komunitou svatě Zdislavy a ačkoliv se přejmenovala na „Cenacolo“, nebyla ze strany mezinárodního bratrství sestry Elvíry za její odnož nikdy uznána.

Jiný neúspěšný pokus o založení satelitní komunity Cenacolo u nás pak představuje terapeutická komunita Magdaléna u Mníšku pod Brdy (otevřena roku 1998). Tato komunita nakonec rezignovala na možnost začlenění do sítě komunit sestry Elvíry, protože v zájmu ekonomického přežití byla nucena souhlasit s běžnými u nás uznávanými standardy protidrogové péče (lékaři, psychoterapeuté, odborné supervize atd). Křesťanského, respektive katolického ducha si však komunita Magdaléna do určité míry uhájila do současnosti.

Cenacolo a protidrogová scéna

Myslím si, že neexistuje odborník na protidrogovou problematiku, jenž by silně pochyboval o úspěšnosti programu, který sestra Elvíra svým klientům předkládá. Tak výrazná proměna životního stylu, který

Sestra Elvíra s „duší Medžugorje“, dnes již zemřelým P. Slavko Barbaricem.
Foto: Regina 2/2000.

život v jejích komunitách vyžaduje, se nemůže obejít bez výrazné proměny osobnostní struktury lidí, kteří v nich žijí. Příznivci hnutí Cenacolo často uvádějí neuvěřitelnou, téměř stoprocentní úspěšnost jejich léčby, ale na internetových stránkách komunity se není možné dobrat přesných čísel ani kritérií, podle nichž je úspěšnost léčby posuzována.

I když laiky tak vysoká úspěšnost možná ohromí, u odborníků vyvolávají podobné „stoprocentní“ úspěšnosti spíše podezření. V nabídkových publikacích různých programů se s podobnými tvrzeními lze setkat celkem běžně, bohužel čím úžasnější výsledky, tím problematičtější bývá občas komunita, která tyto výsledky udává (jako třeba „úžasný“ scientologický program Narconon). Nechci tvrdit, že právě toto je případ komunity Cenacolo.

K jednoznačnému posouzení medicínské úspěšnosti jejího programu by však bylo třeba znát přesná čísla a údaje, o kterých v odborných kruzích není nic bližšího známo. Především by mělo jít o údaj procenta klientů, kteří přicházejí do komunit, nevydrží léčbu a odchází z léčení ještě před jejím ukončením. A pak také údaj o procentu klientů, kteří po roce, po pěti či po deseti letech po návratu do svého původního sociálního prostředí vydrží v plné abstinenci. ■

MUDr. et Mgr. náb. věd **Prokop Remes** (*1952) je gynekologem, psychiatrem, zabývající se psychoterapií závislostí a hagioterapií, a lektorem psychodynamického výcviku SUR.

Americký soud označil přísahu na vlajku za protiústavní

WASHINGTON 27. června - Americký federální soud v Kalifornii označil přísahu na vlajku, uskutečňovanou hlavně školáky, za protiústavní, protože obsahuje slova o národu pod ochranou Boha. To odporuje ústavnímu principu o oddělení církve a státu, míní soud.

Rozhodnutí vyvolalo v USA obratem rozhořčené reakce nejen mezi řadovými Američany, ale i v Senátu a u prezidenta George Bushe, který takový názor označil za směšný.

Soud rozhodl ve prospěch žalujícího ateisty ze Sacramento, jehož dcera stejně jako většina ostatních školáků v USA každý den na začátku vyučování skládala tuto „přísahu“. Ateisté nebo přívrženci jiných než monoteistických náboženství v tom mohou spatřovat poškození svých práv. Rozhodnutí soudu pozastavující možnost nadále skládat ve školách „přísahu na vlajku“ platí pro státy Aljaška, Arizona, Kalifornie, Havaj, Montana, Nevada, Oregon a Washington.

Americký Senát v reakci odhlasoval jednomyslně rezoluci podporující tradici „přísahy na vlajku“, někteří senátoři poté vyšli před budovu a na schodišti naschvál píseň „přísahy na vlajku“ zpívali. Rezoluce Senátu však na platnost soudního výroku nemá žádný vliv.

Mluvčí prezidenta Ari Fleischer označil takové doslovné chápání symbolů za směšné. Rozhodnutí soudu ostatně zpochybňuje řadu dalších tradic obdobného charakteru, jako třeba americkou hymnu, úřední přísahu soudců či porotců „tak mi dopomáhej Bůh“, nebo zpěv vlastenecké písně „God Bless America“, i nápisy na amerických bankovkách a mincích „In God We Trust“.

Vládě Spojených států asi nezbude nic jiného, než rozhodnutí kalifornského odvolacího soudu napadnout u Nejvyššího soudu USA, míní Fleischer.

Uzbekým muslimům prý Bůh seslal zázračné jehně

TAŠKENT 3. června - Ve středoasijském Uzbekistánu se v únoru, tři dny před důležitým muslimským svátkem, narodilo jehně s bílými skvrnami na černé srsti, které na jednom boku připomínají arabsky psané slovo „Alláh“ a na druhém jméno Moha-

med. To vyvolalo senzaci mezi obyčejnými lidmi, ale způsobilo starosti světskému vedení země, kde se většina obyvatel hlásí právě k islámu. ...

Hlavní náboženské organizace prohlašují, že ovce není ničím zvláštní. Do vesnice v údolí Fergana na východě země ale nyní proudí tisíce lidí, aby se podívaly na jehně, které jim prý seslal Bůh, aby je posílil v jejich víře.

Náboženství je v Uzbekistánu velmi citlivou otázkou. Tamní vláda se už několik let potýká s islámskými radikály a úřady se teď obávají, že zmíněné jehně by mohlo rozšířit řady stoupenců muslimské opozice.

Ovce přišla na svět 19. února, těsně před svátkem obětování zvířete *id al-adhá*, který se slaví na závěr tradiční pouti do Mekky. Zpráva o podivném jehněti se rychle rozšířila, nejdříve se na něj přicházeli podívat jen lidé z blízkého okolí, později i poutníci z daleka, někteří až z Turecka, Číny a arabských zemí. ...

Oficiální muslimské instituce se ale snaží přesvědčit obyvatele, že ovce je docela obyčejná. „Je hřích uctívat toto jehně. Lidé jsou sváděni na scestí. Je to obyčejná ovce, nejde vůbec o žádný zázrak,“ tvrdí Chamidžon Išmatbekov, mluvčí muslimské duchovní rady. ...

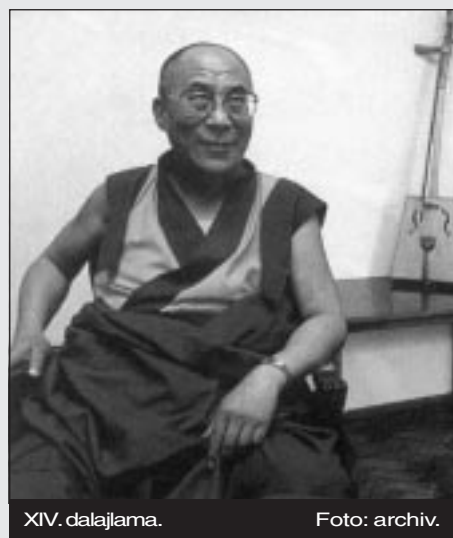
Tibetský duchovní vůdce vyzval k soucítění a laskavosti

PRAHA 3. července - Tibetský duchovní vůdce dalajláma, světově proslulý představitel buddhismu, přednášel dnes v Praze o soucítění a laskavosti jako základních lidských hodnotách. V hale Brumlovka mu naslouchalo na dva tisíce lidí.

„Být laskavý je třeba bez ohledu na to, zda jde o přítele či o nepřítele,“ prohlásil populární, politicky angažovaný myslitel. Důvodem k takovému postoji podle něj je skutečnost, že všechny lidské bytosti touží stejně po štěstí a mají na něj stejné právo.

Jeho vystoupení ve vyprodané hale provázela bezpečnostní opatření obdobná návštěvám hlav států. Lidé, mezi nimiž byla řada mladých, se v dusnu a horku ovívali, ale naslouchali tiše a soustředěně.

„Díky laskavosti se naše mysl může zklidnit. Získáme tak větší stabilitu a sebevědomí, máme méně strachu, jsme pak otevřenější a o to lépe se nám komunikuje s ostatními,“ pokračoval dalajláma. Má to podle něj rovněž pozitivní dopad na zdraví a také na štěstí v rodinách. Bez něhož, jak řekl, nemůže být šťastná ani společnost.

XIV. dalajláma.

Foto: archiv.

Soucítění považuje tibetský exilový představitel, nositel Nobelovy ceny míru, za základní lidskou hodnotu, která není pouhou věcí náboženství a která se netýká jen věřících. „Život toho, kdo se bude zabývat jen náboženskými otázkami a zapomene na laskavost, se nebude ubírat správným směrem,“ poznamenal.

Jednotlivá náboženství podle jeho názoru mají propagovat základní lidské hodnoty, ne svou víru. Jako buddhista může podle svých slov cítit duchovní bratrství s křesťanem, i když narozdíl od něho sám nevěří ve Stvořitele.

Od organizátorů programu přijal dalajláma přání k nadcházejícím narozeninám. V sobotu 6. července se dožívá 67 let.

Všichni ministři souhlasili s návrhem smlouvy Česka s Vatikánem

PRAHA 3. července - Kabinet ČSSD dnes jednomyslně schválil návrh smlouvy mezi Českou republikou a Vatikánem, který upravuje vztahy obou států a postavení katolické církve v České republice. Smlouvu musí ještě ratifikovat parlament a podepsat prezident. Vzhledem k tomu, že nová smlouva se zatím nesešla, netroufl si dnes ministr kultury Pavel Dostál odhadnout, kdy začne dohoda platit.

Dostál připustil, že Česká republika zachová rovnocennost církevního a občanského sňatku. Ta platí nyní - nadřazenost civilního sňatku byla z českého práva odstraněna hned po roce 1989. Smlouva s Vatikánem s ní počítá i nadále. Vláda ale původně chtěla v novém občanském zákoníku nadřadit občanské sňatky církevním. Nakonec to ale neudělá, řekl dnes Dostál.

Česká republika je jednou z posledních postkomunistických zemí, které smlouvu upravující rámcové vztahy státu s Vatikánem nemají. Dohoda neřeší otázku majetku katolické církve, ač se o tom zmiňuje. Praha a Vatikán se v ní zavazují, že budou usilovat o rychlé a oboustranně přijatelné vyřešení otázky navrácení majetku církvi.

Smlouva konstatuje, že církve římskokatolická a řeckokatolická jsou právnické osoby. Vatikánu má zaručit, že bude-li chtít Česko měnit zákonná pravidla týkající se církve, musí se na tom s Vatikánem dohodnout.

Návrh dohody dále zajistí katolické církvi právo svobodně vykonávat své apoštolské poslání, spravovat své záležitosti, volit, jmenovat a odvolávat své duchovní. Navržený dokument se zmiňuje o tom, že Praha umožní výuku katolického náboženství ve školách. Má stanovit podmínky, za nichž se církevní školy stanou součástí vzdělávací soustavy. Smlouva pojednává i o spolupráci církve a státu v kulturním dědictví, humanitární pomoci, ve zdravotnictví, vězeňství či armádě.

Světová náboženství hledají společné morální minimum pro svět

PRAHA 3. července - Společné „morální minimum“ pro současný svět v tradicích největších světových náboženství lze najít a je to třeba. Jsou o tom přesvědčeni jejich představitelé, kteří se dnes na Pražském hradě sešli s prezidentem Václavem Havlem k diskusi o roli náboženství a globální odpovědnosti. Neshodují se plně pouze v tom, zda je reálné takový soubor hodnot prosadit do mezinárodního právního řádu a praxe.

Křesťané, muslimové, buddhisté i židé zastávají přes různosti víry zásadu úcty k Zemi a k životu na ní a jako hodnoty uznávají například lásku, mír, soucit, toleranci a sebekázeň.

Jedním z důvodů pro „velkou duchovní koalici“, k jejímuž vytvoření loni představitele nejrozšířenějších náboženství vyzval Václav Havel, je podle tibetského duchovního vůdce dalajlámy skutečnost, že se lidstvo dostatečně nevěnovalo péči o lidské srdce. „Tradice mohou být různé, hlavně musíme být sami schopni ocenit i ty druhé,“ poznamenal.

O nutnosti pohledu na „ty druhé“ jako na „významné“ hovořil také tajemník Úřadu mezináboženských vztahů při Světové radě církvi Hans Ucko. „V dějinách se tak nedě-

lo,“ upozornil. Řekl také, že principem duchovní koalice by mělo být vědomí „co jsme schopni udělat dohromady, nedělejme každý zvlášť“.

Pro vytvoření morálního minima v mezinárodních i mezilidských vztazích se vyslovil rovněž pražský rabín Karol Sidon. „I bez vyhlídky, že se to prosadí do politické praxe,“ dodal.

Vůdčí osobnost irácké opozice šajch Muhammad Muhammad Alí vyzval k podpoře Iráčanů, aby skoncovali s diktátorským režimem ve své zemi. „Demokratické reformy, občanská společnost, lidská práva - to vše jsou hodnoty náboženské a islámské,“ ujistil. Náboženství podle jeho názoru nemá hrát jen duchovní roli. Za důležitý moment, má-li náboženství působit v současném světě pozitivně, označil prosaditelnost jeho nároků.

Moderátor diskuse Tomáš Halík, katolický duchovní, vysokoškolský pedagog a veřejně angažovaný intelektuál, vidí jako jednu z úloh náboženství, aby nastavovalo zrcadlo. „Zlo se zrcadla bojí,“ poznamenal.

„A“ jako asimilace pro Tibeťany v Číně

PEKING 29. srpna - Ceni hraje ráda badminton. Jejím nejoblíbenějším předmětem ve škole je čínština. Když má volno, brouzdá po internetu v kyberkavárně a jako mnoho dospívajících v Číně miluje popového zpěváka Caj I-Linga... Je stejná jako kterákoli studentka čínské střední školy, až na to, že je Tibeťanka. Ovšem skutečnost, že by si ji kdokoli mohl splést s kterýmkoli čínským teenagerem, je přesně to, co si čínské úřady přejí, píše časopis Newsweek.

Pokud se budete poohlížet po mladém výkvětu Tibetu, neunavujte se hledat ve Lhase. ...přibližně 1300 až 1600 žáků ročně je pravidelně odesíláno ke studiím ve městech střední a východní Číny. První tibetská internátní škola se tu otevřela v roce 1985 a měla takový úspěch, že brzy následovalo na čtyřicet dalších. Kritici se obávají, že tyto vzdělávací ústavy pro žáky různých menšin mají ve skutečnosti jenom jeden vyučovací předmět - kterak se stát dobrým Číňanem. Jiní, včetně některých tibetských studentů, je ovšem považují za dobrý způsob, jak se naučit čínštinu a získat životní dovednosti nezbytné, pokud se chtějí v Číně prosadit. ...

Z informačního servisu ČTK
vybral a zprávy zkrátil Z. V.

Omonovci rozehnali setkání běloruských hinduistů, ti se bránili zpěvem

V sobotu 13. 7. bylo v Minsku rozehnáno setkání běloruských hinduistů, kteří svou meditací chtěli protestovat proti novému náboženskému zákonu. Celkem 19 zadržovaných osob bylo obviněno z nepovoleného shromažďování, za což jim hrozí 15 dní vězení. Hinduisté své zadržení a soudní procesy hodnotí jako projev totalitarismu.

V pondělí bylo souzeno prvních 14 hinduistů, kteří se v sobotu sešli v jednom z parků na severozápadním okraji Minsku. Zde chtěli společnou meditaci a diskusi přispět k protestům proti situaci, do které se dostaly všechny náboženské obce po schválení nového zákona *O svobodě víry*.

Skupinka hinduistů do parku ani nedošla, když jim cestu přehradilo několik vozů, ze kterých vyskákali příslušníci jednotek OMON. Omonovci je obklíčili a všechny zadrželi. Při zatýkání jim kroutili ruce, několik osob povalili na zem a kopali do nich.

... Milicionáři se zadržným hinduistům vysmívali a nadávali jim. Legraci si dělali zejména z některých náboženských úkonů, které věřící vykonávali, a předmětů, které jim před uvězněním zabavili. Zadržení zahájili ihned po převozu na stanici milice hladovku a protestovali zpěvem písní. Milicionáři je však okřikovali.

... Všichni byli odsouzeni k pokutě 120 \$. Jedna ze zadržovaných, Ruska Irina Golovinová, přijela ze Sankt-Petěrburgu. Soudkyně jí rozsudek vysvětlila, že „tady není Petěrburg a chodit po minských ulicích s bubnem v ruce nelze“.

Na celé události je pikantní, že milice do protokolů napsala, že zadržení jsou „židovského náboženství“. ... Mluvčí hinduistické komunity v Bělorusku Siarhej Akadanau to označil za „nevzdělanost milicionářů“ ...

V Bělorusku dominuje pravoslavná církev, která je státem monopolizována. 27. června schválil parlament zákon *O svobodě víry*, který přiznává dominantní postavení ruské pravoslavné církvi. Zákon zakázal vedení bohoslužby pro méně než 20 občanů a zakazuje činnost církvím, které působí v zemi méně než 20 let, což znemožňuje činnost zejména protestantům. Dotýká se i malých náboženských obcí, např. hinduistů, kterých je v Bělorusku několik stovek. Ve světě hinduismus vyznává asi 800 milionů lidí.

Belarus Online,
<http://www.belarus.cz>

ESCHATOLOGICKÁ SPOLEČENSTVÍ

Martin Staněk:

Soukromá zjevení v kontextu eschatologických očekávání

diplovová práce, Filosofická fakulta University Karlovy, 2001

Kapitola „Eschatologická společenství“

Oba výše uvedené prvky - eschatologický i mariánský v sobě spojují hnutí, která jsem pro nedostatek vhodnějších výrazů nazval eschatologická společenství. Jak bylo již naznačeno, stojí nepochybně na půdě lidové religiozity, avšak nevyznačují se pouhou organizovanou festivitou, ačkoliv i ta je součástí jejich života. Nejsou to také perfektně fungující organizace s pevnou strukturou, i když jejich činnost má právní rámec a funkční aparát. Jsou to „společenství“, ačkoliv sami sebe nazývají různě - hnutí, díla, apoštoláty, večeřadla, modlitební skupiny a podobně.

Nejsou pasívními členy církve, vyvíjejí poměrně silnou vnitřně-misijskou činnost, stýkají se s vizionáři, vydávají časopisy, publikují literaturu kolem zjevení, v určitém čase se stávají poutníky zejména do míst současných zjevení.

Na druhé straně pro ně bývá typická jistá netolerance, minimální ekumenismus, uzavřenost před „světem“, podezřívavost k velkým nadnárodním institucím, v některých případech i částečný nacionalismus. Identifikačním znakem některých hnutí může být i jistá separace, způsobená pohybem myšlení v katolické církvi například po II. Vaticanu. Tehdy se kolem osoby papeže Pavla VI. vytvořily pověsti o údajném dvojníku, nasazeném zednáři v církvi, a liturgické reformy se v lidové spiritualitě setkaly s odporem.¹

Radikálním krokem bylo například vytvoření Palmariánsko-katolické církve na základě zjevení španělskému vizionáři Clementovi D. Gomezovi v Palmar de Troya.² Kromě silného mariánského akcentu a liturgického tradicionalismu je to také očekávání druhého příchodu, v tomto případě umístěném kamsi mezi roky 1980 a 2015, co spojuje tuto „cíkev“ s podobnými skupinami uvnitř katolicismu.

Podobným případem může být i sebe-prohlášení třetím fatimským tajemstvím inspirovaného Michela Collina za papeže Klementa XV. a následné založení tzv. Obnovené církve či stále konkrétnější tendence australského vizionáře Williama Kamma (Lit-

tle Pebble - Kamínek) ztotožnit se s očekávaným papežem konce časů - Petrem II.

Jak již bylo dostatečně zdůrazněno, jisté odstředivé tendence, představované masivní kritikou pokoncilní církve, se objevily i u zjevení v San Damiano, v Bayside a na dalších místech.³ Duch elitářství a tendence k jistému druhu esoterismu jsou patrné nejen na místech neuznaných zjevení, která se stala ohnisky vnitrocírkevního odporu, nýbrž i v hnutích čistě katolických. Mezi hnutí, která zůstala přes svoji velkou tradicionalistickou kritiku v lůně církve, patří například již zmiňovaní němečtí Marienkinder.

Všechna tato hnutí jsou aktivována především očekáváním blízkého konce. Jsou to často „apoštolové na konci časů“ (Louis Grignion), „apoštolové slavného příchodu Krista“ (Dozulé), „malá hrstka vidoucích“ (La Salette)⁴ a našli bychom i jiná označení. Lidový ideolog František Press chce zcela otevřeně vytvořit „nové společenství, připravující jeho (Kristův) druhý slavný příchod“.⁵ Zatím čekají shromáždění ve večeřadlech a spolu s Marií vyprošují sestoupení Ducha svatého o nových Letnicích. Rekrutují se z kněží, jak je tomu v případě Mariánského kněžského hnutí, založeného roku 1973 donem Stefanem Gobbim, z běžných návštěvníků poutních míst, zakládajících na výzvu Panny Marie modlitební skupiny či modlitební řetězce, ze skupin kolem některých vizionářů, například v Medžugorje, popřípadě náleží ke společenstvím staršího původu, která přijala do své spirituality soudobá zjevení. Bez ohledu na původ k nim patří hnutí typu Fatimský apoštolát (Modrá armáda), Rytířstvo Neposkvrněné, Legio Mariae a podobně. Jako apoštolové konce časů se však mohou cítit všichni, komu jsou blízká radikální poselství, vytvářející elity privilegovaných v církvi.⁶

Tyto elity konce časů spojuje především odpor k intelektualismu, leckdy proletářský původ,⁷ a také snaha o uskutečnění ideálu, jenž je v dnešní době přisuzován prvotní církvi. Vcelku zde tedy kromě ono-

ho „jako na nebi, tak i na zemi“ platí neméně významně „jako na počátku, tak i na konci“, což se v této souvislosti objevuje v ideji nových večeřadel, kde se noví apoštolové shromažďují s Pannou Marií, aby čekali na příchod slíbeného Ducha Obnovitele. Lze je tak zařadit i do širšího proudu katolické charismatické obnovy, jež vznikla v šedesátých letech v USA, avšak svůj vrchol zaznamenávala zejména v letech devadesátých. Do popředí se také dostává jistý chiliasmus ve spiritualitě zvláště novějších skupin.

Toto oživení věčných myšlenek na vytvoření Božího království na Zemi jistě není ani v katolické církvi něčím unikátním, v nedávné minulosti byla reakcí na utiskovatelský komunismus, dnes je reakcí na zmatek postmoderny, vykazující pro náboženské prostředí podobné znaky, jaké měly nájezdy barbarů, a hledáním zakotvenosti uprostřed kymácejícího se kosmu. Dle některých sociologů mají mnohé takové tendence za příčinu snahu o návrat „snu o Compostelle“, čili o obnovu středověké, křesťanstvím proniknuté společnosti.⁸

V dobách předrevolučních se tato nejrozumnější společenství scházela tajně, diskrétní byla též distribuce samizdatů a cyklostylovaných překladů zahraniční literatury. Dnes se u nás setkáme s tiskovinami

Bazilika v La Salettě, místo zjevení Melánie Calvatové a Maximinovi Giraudovi 19. září 1946. Foto: Regina, květen 1998.

typu Světlo, Na konci časů, Regina, Marii-na doba, Immaculata, na Slovensku například M Rosa a podobně, působí zde také vydavatelství a nakladatelství jako Věřitě v Praze, Mariánské nakladatelství v Brně, Matice cyrilometodějská v Olomouci a mnoho dalších, soukromých i církevních. Jak jsem uvedl, příznačná je zde kromě jiného i evangelizační a misionářská aktivita, spojená s cestami a přednáškami vizionářů či jejich příznivců po světě. V naší oblasti je to hlavně přednášková činnost RNDr. Mráčka z nakladatelství Věřitě, ale navštívili nás i slavní - don Gobbi nebo dnes již zesnulý mežugorský apoštol dr. Slavko Barbarič. Za vizionáře lze v současnosti zmínit například Vassulu Ryden, snažící se o sjednocení křesťanského východu se západem, vizionářku Lucii z Francie, která pořádá přednášky na slavných francouzských poutních místech, a ve světě se často pohybují i vizionáři mežugorští. Eschatologická společenství tak čerpají povzbuzení pro svoji činnost přímo od proroků, tlumočnicků Boží vůle zde na Zemi.

KDO JE JÁN MALIARIK?

K článku Zdeňka Vojtíška „Za sluncem ideálu“, Dingir 3/1999, str. 6-7.

Vystihnout v několika řádcích skutečnou velikost tohoto veřejnosti málo známého reformátora lidské společnosti je skoro nemožné. Lze jen upozornit na nepochopení, omyly a dezinformace, kterými byli on a jeho dílo stíháni od dob jeho života a působení až do dneška.

Byly to i věci zcela formální. Maliarik vytvořil originální způsob, jak nahradit důraz, hlubší význam, jemnější vyjádření myšlenky, tedy možnost, jakou má řečník, kazatel, graficky v tisku pomocí velkých písmen a interpunkčních znamének. Pochopit a ocenit to může jen pozorný čtenář.

Aby dal průměrnému čtenáři představu o nesmírné velikosti časoprostoru, používá pedagogicky názorně nezvykle velkých čísel s matematicky přesnými a zřídka kdy používanými jmény decilion, centilion... spolu s představou počtu nul v nich. Ján Maliarik se neprohlásil za jediného spasitele lidstva a priori. Po vydání knihy Celo-Zemský Univerzální Stát, v níž dává promyšlený, logicky na základě příkazů všech velkých náboženství založený plán „nápravy věcí lidských“, vyzval světové myslitele, kteří se tehdy zabývali takovou ideou, aby podali lepší návrh, že on ho bude podporovat také. Ozvali se dva muži, Island'an Sigurdsson a Ind Mahendra Pratap. Jejich návrhy porovnal se svým a upozornil na nedostatky v jejich pracích. Když potom prohlásil: Není tu nikdo jiný, kdo může pomoci světu, jsem tu jen já sám, vynesl mu tento oprávněný výrok obvinění z chorobného mesianismu.

Ján Maliarik svou nepředstavitelně jasnou prozíravostí předvídal nebezpečí, které hrozilo některému národu, zvláště jeho národu slovensko-polsko-českému, Slovanstvu nebo celému lidstvu. Vždycky včas usilovně varoval hlavy států, vlády nebo jiné významné činitele a radil, jak tomu nebezpečí čelit. Nikdy jeho hlas nebyl vyslyšen, všechny krize, konflikty a katastrofy, jež se fakticky od dob jeho působení ve světě staly, potvrzovaly a dodnes potvrzují pravdivost jeho slov a oprávněnost jeho autoritativních příkazů. Bohužel nikdo z politiků, politologů, filosofů nevěnoval čas tomu, aby tuto skutečnost ověřil.

Sjednocení celého lidstva se dnes jeví již jako nezbytná nutnost. Pokoušel se o to ruský bolševismus, a selhal. Dnešní snaha

o integraci pouhé části lidstva, a to na základě kapitalismu a militarismu, může přinést jen nové zklamání. Je tu třetí cesta - Celozemský Univerzální Stát, který se jeví mnoha lidem jako neuskutečnitelná utopie. Je dnes jedinou jasnou cestou.

Ján Maliarik zanechal své obrovské duchovní bohatství celému lidstvu. Nikdy nedovolil, aby si je присvojovala počtem omezená skupina lidí, organizace nebo sekta založená pod jeho jménem, nebo dokonce jednotlivec na základě nějakých dědických zákonů.

Na prostoru zde vymezeném bylo možno podat jen malý zlomek toho, co by bylo třeba povědět zájemcům o život a dílo tohoto zcela výjimečného člověka. Rád každému pošlu víc materiálu o něm nebo některý jeho spis.

Vladimír Rychlík,
Mírová 359, 542 01 Žacléř

Poznámky

- 1 Ježíšovo poselství vizionáře Portavoz v Guadalupe 12. 9. 1969: „Oddělte se od nepravých pastýřů a přijďte ke mně“. Odpůrce liturgické reformy biskup Lefebvre při svěcení vzdorobiskupů roku 1968 údajně zacytoval lasalettské tajemství - „Řím se stane sídlem antikristovým“.
- 2 V roce 1976 se nechal Gomez od suspendovaného vietnamského arcibiskupa Ngho-Dinh-Thuc vysvětit na kněze a později i na biskupa a 6.8.1978, v den smrti papeže Pavla VI., se prohlásil za nového, mariánského papeže Řehoře XVII. Poté, co vysvětil vlastní klérus i kardinály, přerušil styky s katolickou církví, která pro něj nadále zůstala jen zednářsko-komunistickou organizací.
- 3 Ke skupinám na okraji velkých církví či mimo ně viz H. Gasper, J. Müller, F. Valentin, Lexikon der Sekten, Sondergruppen und Weltanschauungen, Freiburg im Breisgau: Herder, 1991.
- 4 Takto to údajně vyjádřila Maria v La Salette: „Vyzývám apoštoly posledních dob - je čas, abyste vystoupili a přišli osvětlovat zem... Bojujte, děti Světla, vy, malá hrstka vidoucích.“
- 5 F. Press, Maria, str. 206.
- 6 Ježíš říká již ve čtyřicátých letech Marii Valtortě: „Před dvěma tisíci lety jsem hovořil ke všem. Teď však budu hovořit jen k těmto privilegovaným, neboť hovořit k ostatním bude zbytečné. Tak započne výběr mezi vyvolenými a zavrženými.“ (F. Press, Příjď Duchu svatý, str. 122).
- 7 To dnes platí především pro latinoamerickou oblast, ačkoliv někteří autoři (Fiores, Goffi) tento rys vztahují k lidové religiozitě jako takové.
- 8 B. Secondin, Nová hnutí v církvi, Kostelní Vydří: Karmitánské nakladatelství, 1999, str. 31.

Redakce časopisu

 DINGIR

a kancelář

Společnosti pro studium sekt
a nových náboženských směrů
jsou přestěhovány do nových prostorů

**v Nádražní ulici 17,
150 00 Praha 5.**

Hodiny pro veřejnost:
pondělí 13,00 - 18,00
úterý 13,00 - 18,00
čtvrtek 10,00 - 12,00 a 13,00 - 17,30

Dingir: 2 57 31 46 46
Společnost: 2 57 32 14 14.

Odpověď ředitelky Nové Akropolis na článek uveřejněný v časopise „Dingir“ v rubrice „Reflexe“

Ve Vašem časopise č. 2 z června 2002 znovu vyšel článek o naší asociaci plný nepravdivých informací. Jelikož jste otevření všem názorům, doufáme, že uveřejníte i tuto odpověď v plném znění, zvláště když píšete: „V rubrice 'Reflexe' uveřejňujeme též názory, které nemusejí zcela vyjadřovat stanovisko redakce.“

Autorem zmíněného článku je pan Josef Fořtl, který byl z naší asociace vyloučen na Valné hromadě dne 21. 12. 1999, protože opakovaně verbálně útočil na některé členy asociace. Když vrátil členský průkaz, vyhrožoval mi - jakožto ředitelce Nové Akropolis - že bych si měla dát pozor na to, jak s ním jedním, protože by se nám to v budoucnu mohlo vymstít. Jak lze z Vašeho časopisu zjistit, tato budoucnost se nyní stala skutečností; jen nechápu, proč panu Fořtlovi trvalo téměř tři roky, než svoji vyhrůžku naplnil. Zdá se, že tento sci-fi příběh, který o nás uveřejnil, nebylo tak snadné sepsat.

„Hon na čarodějnice“ zřejmě pokračuje i v 21. století, s tím rozdílem, že dnes se lidé již neupalují, ale když se nám někteří nelíbí, často stačí o nich jen prohlásit, že jsou sekta, což je sice módní záležitost, ale dnes již pomalu na ústupu. Chtěla bych uvést na správnou míru alespoň některé zcela nesmyslné a nepravdivé informace.

Mohu zodpovědně prohlásit, že Nová Akropolis nemá žádný kult ani žádného zasvěcence. Obrazy či sošky bůžků, které prý zdobí naše prostory, jsou archeologické reprodukce uměleckých děl z nejvýznam-

nějších muzeí světa. Co se týče našich přednášek, pokud mluvíme např. o Platónovi, citujeme jeho slova, pokud mluvíme o Ježíšovi, pak citujeme jeho učení. A co se týče Hypatie, stačí se podívat do běžně dostupného Ottova slovníku naučného, jakékoli encyklopedie či též běžně dostupných dějin filosofie a nalezneme okolnosti její smrti vždy spojené s alexandrijským biskupem Cyrilem.

Jako každé občanské sdružení, podnik či jakákoli jiná řádně registrovaná organizace i Nová Akropolis má svého ředitele a valnou hromadu. Myslím, že je naprosto přirozené, když má určitá asociace své porady, plánuje své aktivity nebo se stará o svůj chod. Na tom skutečně nevidím nic zvláštního. Každý z našich členů se účastní aktivit v té míře, v jaké chce a může, a podle toho, co si myslí, že umí.

Jako nezisková organizace nemáme peníze na uklízečky, je tedy zcela logické, že si uklízíme sami, jelikož nechceme pracovat ve špíně a nehygienických podmínkách. Kdo se kdy sprchuje nebo koho si kdo bere, se mne vůbec netýká a je to soukromá věc každého jednotlivce. Co se týče líbání na rty, žádný takový pozdrav v Nové Akropolis nepoužíváme, neboť to považujeme za intimní věc týkající se pouze partnerů, takže nevím, kde to pan Fořtl mohl vidět.

Neuctíváme nikoho a nic; pouze si vážíme některých lidí pro jejich nesobecký přínos do pokladnice lidského poznání, ať už v minulosti či v současnosti. Nejsme uzavřeni před společností, protože kdokoli může přijít na naše přednášky, ekologické či sociální aktivity, které pravidelně pořá-

dáme, ale také může od nás odejít, pokud s námi nesouhlasí.

A na závěr mohu ocitovat pouze větu z dopisu, který pan Fořtl zaslal jednomu z bývalých členů Nové Akropolis: „Proč píšu: nedávno mi v časopise Dingir vyšel článek o Nové Akropolis. Myslím, že i Tebe jako bývalého člena by tato problematika mohla zajímat.“ K dopisu je připojena fotokopie článku zcela totožná s tou, kterou „někdo“ anonymně zaslal i na adresu Nové Akropolis. Možná zklamání autora článku a dopisu, ale většina bývalých členů je s námi dodnes v kontaktu a navštěvuje naše aktivity.

S pozdravem

*PhDr. Slavica Kroča,
ředitelka Nové Akropolis v ČR*

15. července 2002

DINGIR

časopis o současné náboženské scéně

Číslo 3/2002 vychází 7. října 2002

Vydává DINGIR, s.r.o.,
Nádražní 17, 150 00 Praha 5
tel.: 2 57 32 14 14; fax: 2 57 31 46 46
e-mail: dingir@dingir.cz
internet: www.dingir.cz

Šéfredaktor:

PhDr. Zdeněk Vojtíšek
tel.: 2 57 31 46 46
e-mail: vojtitsek@dingir.cz

Redakční rada:

Martina Dvořáková, Jiří Koubek
doc. Tomáš Novotný
MUDr. Prokop Remeš
doc. Ivan O. Štampach

Fotografie na obálce:

časopis Regina duben 2000 a květen 1999

Grafický návrh: Richard Bobůrka

Zlom: Zdeněk Vojtíšek

Osvit: CDS - Petr Jandík

Tisk: VS ČR, Praha 4

Cena: 39,- Kč / 40,- Sk

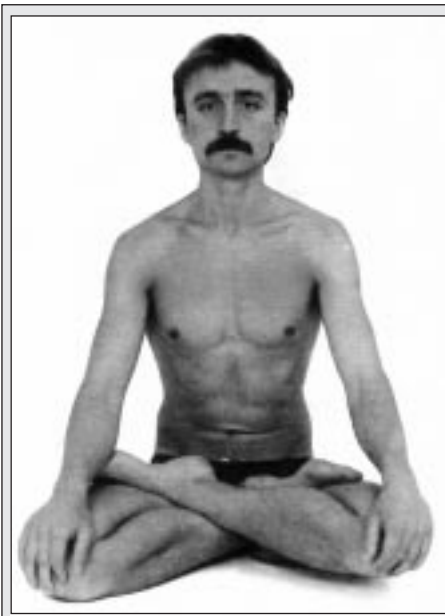
Objednávky a urgence:

SEND - předplatné, P.O. BOX 141
Antala Staška 80, 140 21 Praha 4
tel: 02 / 6100 6608; 6100 6609
fax: 02 / 6100 6563; e-mail: send@send.cz
http://www.send.cz

ISSN: 1212-1371

Registrace:

MK ČR 7943 z 30. 3. 1998

NA PŘÍŠTĚ

Mostem, jímž lze přejít ze Západu na Východ, se pro mnoho Evropanů i Američanů stala jóga. Již v 19. století se někteří vydávali nesmělymi kroky od tělesných cvičení přes dechové techniky až k duši Východu - k pochopení náboženských souvislostí toho, co se na první pohled zdá jako „pouhý“ tělocvik. A spolu s novou vírou našli někteří i nové duchovní vůdce, bezpečné průvodce po životní cestě. Anebo v některých případech nebezpečné? - Stejnou cestou ve stopách západních jogínů se vydává i příští Dingir. Připojte se.

PROČ DINGIR

Některé starověké jazyky měly zajímavý zvyk, který spočíval v tom, že do psaného textu vkládaly tzv. ideogramy. Byly to značky, které předjímaly vlastnosti následného slova. A tak se např. v klínopisných textech vkládal před každou věc ze dřeva (např. strom, ale i stůl nebo židli) znak pro dřevo. Před rybníky, řeky apod. se vkládal znak pro vodu atd. Podobně existoval i zvláštní znak, který se musel napsat před jméno jakékoli božské bytosti nebo boha. Této značce, upozorňující na božskost toho, co bude následovat, se většinou říká podle starého sumerského označení pro boha, DINGIR. Toto slovo je pak zároveň i pravděpodobně vůbec nejstarším označením pro božskou bytost, jaké známe.

Zajímavé je, že klínový znak, který se jako označení DINGIR používá, je ve skutečnosti obrázkem hvězdy, která představuje směr, k němuž člověk hledí a k němuž se upíná. Znak DINGIR se tak může pro nás stát symbolem jistě nezanedbatelného rozměru lidství, který hledá něco, co ho přesahuje, na čem se může orientovat a k čemu může směřovat. Tato lidská touha nachází nejrozmanitější podoby v nejrůznějších kulturách a sociálních skupinách. A tak i v naší současné společnosti se setkáváme s desítkami nejrůznějších náboženských a pseudonáboženských skupin, jež jsou výrazem tohoto rozměru člověka.

Chtěli bychom se tedy rozhlížet kolem sebe, pozorovat tuto náboženskou scénu a zamýšlet se nad tím, kdo nebo co je DINGIREM těch, kdo se k těmto skupinám hlásí, jak právě jejich DINGIR ovlivňuje jejich život a jaké formy jejich cesta za tímto cílem nabývá. Časopis DINGIR by tak měl pomoci porozumět oblasti, která je od pradávna neodmyslitelnou součástí života lidstva, a přesto zůstává pro mnohé nezmapovanou krajinou.

tn

POZVÁNÍ

AKONTAKTY

Další veřejné semináře Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů: **18. 10. 2002** (host: lubavičský rabín Manis Barash) a **29. 11. 2002** (host: tiskový mluvčí Církve adventistů sedmého dne Bedřich Jetelina); vždy od 10 h. do 13h. v Pastoračním středisku při Arcibiskupství pražském, Kolejní 4, Praha 6.

Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, Nádražní 17, 170 00 Praha 7, hodiny pro veřejnost: čtvrtek 15,30 - 17,30, tel/fax: 2 57 31 46 46, e-mail: sssnns@volny.cz, internet: www.sekty.cz.

Poradna o náboženských sektách, HTF UK, Pacovská 350/4, 140 00 Praha 4, tel.: (02) 433 386, linka 37.

Integra, centrum prevence v oblasti sekt, ul. Janka Králova 9, Banská Bystrica, útorok 16 - 20 h, tel. 048 415 25 52.

Na 1. straně obálky:

Vizionářka Mirjana, zjevení v Medžugorje.

Foto: časopis Regina, duben 2000.

Trinlay Tulku rinpoče. K rozhovoru na str. 10 - 12.

Foto: archiv.

Meditace českých kontaktérů na Pražském hradě 25. května 2002. K článku na str. 7.

Foto: Pavel Šíma.

Sikh (k článku na str. 2-5).

Foto: Vojtěch Vlč.

ÚKON ZASVĚCENÍ NEPOSKVRNĚNÉMU SRDCI PANNY MARIE

pro kněze Mariánského kněžského hnutí

Panno Maria Fatimská, Matko milosrdenství, Královno nebe a země; Útočiště hříšníků, my, kteří patříme k Mariánskému kněžskému hnutí a jsme povoláni tvořit šik tvých kněží, zasvěcujeme se dnes zcela zvláštním způsobem tvému Neposkvrněnému Srdci.

Tímto úkonem zasvěcení chceme s tebou a skrze tebe plnit všechny závazky, které jsme přijali svým zasvěcením křesťním a kněžským.

Zavazujeme se také uskutečňovat ono vnitřní obrácení, které nás oprostí od každé lidské přichylnosti k sobě samým, ke kariéře, k pohodlí, k laciným kompromisům se světem, abychom byli jako ty ochotni plnit jediné vůli Boží. Svěřujeme své kněžství tobě, Matko, nejsladší a milosrdná, abys s ním disponovala podle svých plánů spásy v této rozhodující hodině, která těžce doléhá na svět, a zavazujeme se prožívat své kněžství podle tvých přání, zvláště v novém duchu

modlitby a pokání, v horlivém slavení Eucharistie a liturgie hodin, v každodenní modlitbě růžence, obětováním mše sv. ke tvé cti každou první sobotu v měsíci a zbožným a prostým způsobem života, aby byl dobrým příkladem pro všechny.

Také ti slibujeme dokonalou věrnost evangeliu, které budeme hlásat neporušeně a statečně až k prolití krve, bude-li to třeba. Slibujeme též věrnost církvi, pro jejíž službu jsme byli vysvěceni.

Především chceme být spojeni se Sv. Otcem a s hierarchií vytrvalým souhlasem se všemi jeho směrnicemi, a tak chceme postavit hráz pokračujícímu odboji proti učitelskému úřadu církve, neboť tento odboj ohrožuje samotné základy církve.

Pod tvou mateřskou ochranou chceme být apoštoly této dnes tak nutné jednoty s papežem v modlitbě a lásce a vyprošujeme pro něho od tebe zvláštní ochranu. Konečně ti slibujeme vést věřící, svěřené naší péči, k obnovené oddanosti k tobě. Jsme si vědomi, že ateismus způsobil u velkého počtu věřících ztroskotání ve víře a že se znesvěcení dostalo do svatého Božího chrámu a neušetřilo ani mnoho našich kněžských bratří, že se stále více šíří ve světě zlo a hřích. A proto se odvažujeme s důvěrou pozvednout oči k tobě, Matko Ježíšova a milosrdná a mocná Matko naše, a ještě dnes prosit a očekávat od tebe spásu pro všechny tvoje děti, ó milostivá, ó přívětivá, ó přesladká Panno Maria!

Kněžím, přemilým synům Panny Marie. Dodatek k 5. vydání.

Vydáno pro Movimento Sacerdotale Mariano, Milano, Itálie, str. 530.

ZÁSVĚTNÝ SLIB

ČLENŮ FATIMSKÉHO APOŠTOLÁTU PANNY MARIE

Panno Maria, naše Matko a Královno! Zjevila ses ve Fatimě a slíbila jsi, že obrátíš Rusko a daruješ světu mír, když Tě lidé uposlechnou.

S radostí se zasvěcuji Tvému Neposkvrněnému Srdci. Rád se chci odevzdat Tobě a skrze Tebe zcela patřit Ježíši. Uč mne Pána Ježíše stále víc milovat, pro Něj žít a pracovat!

Slibuji Ti, že se budu denně modlit růženec (nebo alespoň jeden desátek) a přitom rozjímat o tajemstvích Ježíšova života.

Také chci přijímat v duchu smíru všechny oběti, které s sebou nutně nese křesťanské plnění mých každodenních povinností.

Pomoz mi věrně plnit tento slib!

Další povinnosti členů Fatimského apoštolátu Panny Marie

Na znamení zasvěcení nosí škapulíř nebo posvěcenou medailku Panny Marie.

První sobotu každého měsíce slaví jako smírnou, ke cti Neposkvrněného Srdce Panny Marie, svou účastí na oběti mše svaté, přijetím svátosti a rozjímavou modlitbou svatého růžence, to vše k usmíření Nejsvětějšího Srdce Ježíšova a Neposkvrněného Srdce Panny Marie za urážky a hříchy lidstva.

O prvních sobotách je tedy třeba vykonat: svátost smíření (může být v rozmezí čtrnácti dnů), svaté přijímání, pomodlí se růženec a věnují Panně Marii čtvrt hodinku na smír a přitom budou rozjímat o tajemstvích růžence.

Požadavku čtvrt hodinového rozjímání vyhovíme, když uvažujeme o jednom nebo více tajemstvích svatého růžence, nebo se pomodlíme druhý růženec. Také stačí 1/4 hodina duchovní četby o jednom nebo více tajemstvích. Jde o první soboty v měsíci a ne vždy o první soboty po prvním pátku.

Fatimský apoštolát České republiky 2001, farnost Koclířov u Svitav